

OVERZICHT VAN RECHTSPRAAK(*)

DE BEVOEGDHEID (1993 - 2000)

door

J. LAENENS

Gewoon Hoogleraar Universiteit Antwerpen
Advocaat

INHOUD

DEEL I BEGRIPSOMSCHRIJVING

Hoofdstuk I
DE MATERIËLE BEVOEGDHEID

I. Algemene beginselen

1. Openbare orde – 2. Rechtsmacht

II. Het voorwerp van de eis

3. Voorwerp zoals bepaald in de dagvaarding

III. De waarde van de eis

4. Bedrag van de eis – 5. Omzeiling van de bevoegdheidsregels – 6. Provisionele som – 7. Verschillende punten

IV. De urgentie

8. Beoordeling

Hoofdstuk II
DE TERRITORIALE BEVOEGDHEID

I. Algemene beginselen

9. Beoordeling

II. Bevoegdheidsovereenkomsten

10. Wilsovereenstemming en rechtsgevolgen

III. Verstek van de verweerder

11. Bevoegdheidsgeschil

DEEL II BEVOEGDHEIDSREGELING

Hoofdstuk I
DE MATERIËLE BEVOEGDHEID

I. HOOFDVORDERING

I. De vrederechter

1. *Algemeen*

12. Geschillen over de titel

2. *Bijzondere bevoegdheid*

a. Verhuring van onroerende goederen en bezetting zonder titel

13. Restrictieve interpretatie – 14. Uitdrijving

(*) De vorige „Overzichten van Rechtspraak. De bevoegdheid” verschenen in *T.P.R.* 1979, 247-376 en *T.P.R.* 1993, 1479-1615.

b. Mede-eigendom en appartementsrecht, erfdiensbaaaheden, recht van overgang, bezitsvorderingen, leegstaande gebouwen en grondwaterbeheer

15. Mede-eigendom – 16. Erfdiensbaaaheden – 17. Recht van overgang – 18. Bezitsvorderingen – 19. Leegstaande gebouwen – 20. Grondwaterbeheer

c. Onteigening

21. Rechtsmacht

d. Uitkeringen tot onderhoud

22. Inleiding van een (echt)scheidingsprocedure – 23. Ontbinding van het huwelijk – 24. Artikel 336 B.W. – Samenwonenden – 25. Subrogatoire vordering van het O.C.M.W.

e. Consumentenkrediet

26. Kredietovereenkomsten

f. Loonoverdracht

27. Betwistingen

g. Aanwijzing van deskundige

28. Opdracht

II. De politierechtbank

29. Artikel 601*bis* Ger. W. – 30. Uitsluitende bevoegdheid – 31. Verkeersongeval – 32. Voorbeelden – 33. Geen verkeersongeval – 34. Vordering tot schadevergoeding – 35. Overgangsrecht

III. De rechtbank van eerste aanleg

1. Volheid van bevoegdheid

36. Voorwaardelijke volheid van bevoegdheid

2. Uitsluitende bevoegdheid

37. Statuut van staatloze – 38. Vordering tot verdeling – 39. Tenuitvoerlegging van vonnissen en arresten – 40. Honoraria van notarissen

3. In hoger beroep

41. Geen volheid van bevoegdheid – 42. Verkeersongeval

4. Afdelingen

a. Jeugdrechtbank

43. Samenhangende vorderingen – 44. Verlengde minderjarigen

b. Beslagrechter

45. Voorwaardelijke volheid van bevoegdheid – 46. Rechtmatigheid of regelmatigheid van de tenuitvoerlegging – 47. Uitvoerbare titel – 48. Fiscale zaken

c. De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg rechtsprekend in kort geding

i. Urgentie

49. Begrip – 50. Ernstige schade – 51. Houding van de eiser

ii. Uitspraak bij voorraad

52. Gezag van gewijsde – 53. Uitspraak over de grond van de zaak – 54. Verweer – 55. Provisionele bedragen – 56. Contractuele aangelegenheden – 57. Beperkingen

iii. Rechtspleging

58. Eenzijdig verzoekschrift – 59. Volstreekte noodzakelijkheid – 60. Aard van de gevorderde maatregel

iv. Dringende en voorlopige maatregelen

61. Aantasting van een subjectief recht – 62. Bewijsstukken – 63. Tenuitvoerlegging van een rechterlijke beslissing – 64. Executiegeschillen – 65. Gezinsrecht en jeugdrecht – 66. Hoger beroep – 67. Bewarende maatregelen – 68. Eigendomsrecht – 69. Bestuurshandeling – 70. Kort geding tegen de overheid – 71. Onderwijs – 72. Levensminimum – 73. Vreemdelingencontentieux – 74. Media – 75. Sport – 76. Collectieve arbeidsgeschillen – 77. Strafzaken – 78.

Voorlopige hechtenis – 79. Penitentiaire administratie

d. De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg rechtsprekend zoals in kort geding

80. Leefmilieu

IV. De arbeidsrechtbank

1. Arbeidsgeschillen

81. Arbeidsovereenkomst – 82. Statuaire tewerkstelling van het overheids-personeel – 83. Gesubsidieerd personeel van het vrij onderwijs – 84. Individuele geschillen inzake collectieve arbeids-overeenkomsten – 85. Collectieve arbeids-geschillen – 86. Door de werkgever gepleegd misdrijf

2. Arbeidsongevallen

87. Begrip

3. Sociale zekerheid

88. Alle geschillen nopens de sociale zekerheid – 89. Werkloosheid – 90. Maatschappelijke dienstverlening – 91. Mindervaliden

4. Paritaire organen

92. Ondernemingsraden en diensten en comités voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen

5. Het sociaalrechtelijk kort geding

93. Arbeidsgeschillen – 94. Sociaalze-kerheids-geschil

V. De rechtbank van koophandel

1. Algemene bevoegdheid

95. Geschillen tussen kooplieden – 96. Wisselbrieven en orderbriefjes

2. Bijzondere bevoegdheid

a. Inzake handelsvennootschappen

97. Enge interpretatie

b. Inzake zee- en binnenvaart

98. Ruime interpretatie

c. Inzake de aan de Post toevertrouwde diensten

99. Verweerder geen handelaar

3. Uitsluitende bevoegdheid inzake faillissement en gerechtelijk akkoord

100. De opneming van een schuldvorde-ring in het passief – 101. Voorwaarden

4. In hoger beroep

102. Hoedanigheid van handelaar – 103. Bijzondere bevoegdheid van de vrede-rechter

5. Het commercieel kort geding

104. Geen uitsluitende bevoegdheid – 105. Contractenrecht – 106. Wisselbrie-ven – 107. Vennootschapsrechtelijke ge-schillen

6. De stakingsrechter

108. Exclusieve bevoegdheid – 109. Da-den van namaking – 110. Contractuele tekortkomingen

II. TUSSENVORDERINGEN

I. Verweermiddelen

111. Prejudicieel geschil

II. Tegenvorderingen

112. Tegeneis *ex eadem causa* – 113. Tergend en roekeloos geding

III. Tussenkomst

114. Prorogatie van bevoegdheid – rechtsmacht

IV. Aanhangigheid

115. Begrip – 116. Samenvoeging – 117. Toepassingsgebied

V. Samenhang

118. Begrip – 119. Voorbeelden – 120. Samenvoeging – 121. Cumulatie van vorderingen

Hoofdstuk II

DE TERRITORIALE BEVOEGDHEID

I. Algemene regels

122. Keuze van de eiser – 123. Haalbaarheid van geldschulden – 124. Meerdere litigieuze verbintenissen – 125. Kort geding – 126. Stakingsrechter – 127. Alimentatievorderingen

II. Bijzondere regels

1. *Bepalingen van dwingend recht*

a. Artikel 627 Ger. W.

128. Voogdijforum – 129. Geesteszieken – 130. Arbeidsgeschillen

b. Artikel 628 Ger. W.

131. Echtscheiding – 132. Huwelijksvermogensstelsel – 133. Voorlopige bewindvoerder – 134. Kredietovereenkomst – 135. Verzekeringscontract – 136. Sociale zekerheidsgeschillen

c. Artikel 629 Ger. W.

137. Huurgeschil

2. *Bepalingen van openbare orde*

a. Faillissement en gerechtelijk akkoord

138. Openbare orde – 139. Commerciële woonplaats – 140. Rechtspersoon – 141.

Zetelverplaatsing – 142. Toepassingsvoorbeelden – 143. Gerechtelijk akkoord

b. Belasting

144. Dwangbevel – 145. Ontvangstkantoor

c. Beslag

146. Openbare orde – 147. Preventieve vordering – 148. Artikel 1565 Ger. W. – 149. Beslag onder derden – 150. Octrooi

Hoofdstuk III

DE INTERNATIONALE RECHTSMACHT

151. Forumkeuze – 152. Buitenlandse vennootschap – 153. Litigieuze verbintenis – 154. Voorlopige of bewarende maatregelen – 155. Samenhang – 156. Verscheidene verweerders – 157. Afwijzing van internationale rechtsmacht – 158. Wederkerigheid – 159. Artikel 638 Ger. W.

DEEL III BEVOEGDHEIDSINCIDENTEN

160. Draagwijdte – 161. Aanwijzing van de bevoegde rechter – 162. Uitspraak over de exceptie van onbevoegdheid – 163. Hoger beroep – 164. Eenzijdig verzoekschrift – 165. Verwijzing naar de bevoegde rechter – 166. Gebonden verwijzing – 167. Verdelingsincident

DEEL I
BEGRIPSOMSCHRIJVING

HOOFDSTUK I
DE MATERIËLE BEVOEGDHEID

I. Algemene beginselen

1. De materiële bevoegdheid raakt de openbare orde (art. 9, tweede lid Ger. W.). De geadieerde rechter moet derhalve in beginsel steeds ambtshalve zijn bevoegdheid *ratione materiae* onderzoeken. Hij miskent de openbare orde, wanneer hij uitspraak doet over een zaak die volgens de wettelijke bepalingen buiten zijn materiële bevoegdheid valt(1). Ook de appélrechter moet onderzoeken of de eerste rechter wel *ratione materiae* bevoegd was om het aan hem onderworpen geschil te beslechten(2).

2. Vooraf moet de rechter altijd nagaan of hij *rechtsmacht* heeft: het voorwerp van de eis moet behoren tot het *imperium* van de Belgische rechterlijke macht(3). De partij die zich op een arbitrageovereenkomst beroept, betwist de rechtsmacht van de geadieerde overheidsrechter(4). Wanneer de overheid in het geding is en van oordeel is dat het geschil geen subjectief recht betreft, werpt zij een betwisting omtrent de rechtsmacht van de geadieerde rechter op(5).

(1) Cass. 13 oktober 1997, *Arr. Cass.* 1997, 401; *Pas.* 1997, I, 401; *R.W.* 1998-99, 712, noot; *P. & B.* 1998, 143; *J.T.T.* 1997, 483; *Soc. Kron.* 1998, 502, noot J. JACQMAIN.

(2) Brussel 3 april 1998, *T.B.H.* 1999, 119, noot A. PUTTEMANS.

(3) J. LAENENS, „Overzicht van rechtspraak. De bevoegdheid (1979-1992)”, *T.P.R.* 1993, 1484-1485, nrs. 1-6.

(4) Zie Cass. 4 september 1997, *Arr. Cass.* 1997, 332; *Pas.* 1997, I, 332; vgl. Cass. 13 oktober 1998, *Arr. Cass.* 1998, 442; *Pas.* 1998, I, 442; *Rb. Kortrijk 13 januari 1992*, *T.R.V.* 1994, 344, noot.

(5) Zie b.v. *Kort Ged. Rb. Brussel 9 december 1992*, *T. Vreemd.* 1993, 39; *Luik 22 oktober 1993*, *Pas.* 1993, II, 5 en 7; *Rb. Verviers 15 november 1993*, *D.C.C.R.* 1994, 744, noot P. GERARD, „Droit d'accès à l'information: un recours judiciaire dans le cadre du décret wallon du 13 juin 1991 concernant la liberté d'accès des citoyens à l'information relative à l'environnement”; *Rb. Namen 9 december 1994*, *Bull. Bel.* 1996, 460; *Vred. Luik 19 oktober 1995*, *J.L.M.B.* 1995, 1585; *Brussel 1 oktober 1998*, *J.T.* 1999, 25, noot D.L.; *J.L.M.B.* 1999, 202, noot M. LEROY, „L'indépendance des juridictions administratives et le contrôle de leurs décisions”.

II. Het voorwerp van de eis

3. Vele rechters houden zich thans strikt aan de leer van het Hof van Cassatie(6): de materiële bevoegdheid wordt bepaald naar het voorwerp van de eis zoals dit uit de inleidende dagvaarding blijkt. De geadieerde rechter moet dan bij de beoordeling van zijn materiële bevoegdheid geenszins het werkelijke voorwerp van de ingestelde eis onderzoeken(7).

III. De waarde van de eis

4. De bevoegdheid *ratione summae* wordt bepaald door de som die in de inleidende akte wordt geëist(8), met uitsluiting van de *gerechtelijke interest* en alle *gerechtskosten* alsook van de dwangsommen (art. 557 Ger. W.). Onder „gerechtelijke interest” wordt zowel de compensatoire als de moratoire interest, na de inleidende akte, bedoeld(9). De op het ogenblik van de rechtsingang reeds vervallen interesten worden alvast meegeteld(10). Wat de gerechtskosten betreft bestaat er geen grond om een onderscheid te maken al naargelang deze betrekking hebben op het ingeleide geding over de zaak zelf of op een voordien in kort geding gevoerde rechtspleging en in het bijzonder op de kosten van de in kort geding bevolen expertise(11). Met het bij tegeneis gevorderd bedrag wordt evenmin rekening gehouden(12).

5. *Forum shopping* moet vermeden worden. Wie doelbewust de omzeiling van de bevoegdheidsregels beoogt en het gevorderd bedrag beperkt tot wat *ratione summae* tot de bevoegdheid van de vrederechter behoort, om nadien de eis uit te breiden, wordt afgestraft. Art. 557 Ger. W. vindt dan geen toepassing(13). De geadieerde rechter moet dan ambtshalve zijn bevoegdheid in twijfel trekken.

(6) J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1488, nr. 11; J. VAN COMPERNOLLE, G. CLOSSET-MARCHAL, „Examen de jurisprudence (1985-1996). Droit judiciaire privé”, *R.C.J.B.* 1997, (591), nrs. 142-144; *Cass.* 13 oktober 1997, *Arr. Cass.* 1997, 401, *Pas.* 1997, I, 401; *R.W.* 1998-99, 712, noot; *P. & B.* 1998, 143; *J.T.T.* 1997, 483; *Soc. Kron.* 1998, 502, noot J. JACQMAIN.

(7) *Arrondb. Luik 12 november 1992*, *Act. dr.* 1993, 131; *Kh. Charleroi 27 september 1995*, *R.R.D.* 1995, 500; *Brussel 28 juni 1996*, *P. & B.* 1997, 77; *Kh. Veurne 16 oktober 1996*, *TWVR* 1997, 93, noot P. ARNOU; *Arrondb. Neufchâteau 27 april 1999*, *J.L.M.B.* 1999, 1132.

(8) Betreft het vreemd geld, dan geldt overeenkomstig art. 562 Ger. W. als officiële koers de door de Belgische Nationale Bank gepubliceerde middelkoers (*Kh. Hasselt 17 mei 1995*, *R.W.* 1996-97, 715).

(9) *Cass.* 2 oktober 1995, *Arr. Cass.* 1995, 838; *Pas.* 1995, 868; *R.W.* 1995-96, 1222, noot J. LAENENS, „Interest en aanleg”; *J.T.* 1996, 156; *R. Cass.* 1996, 121, noot J. PETIT, „Interest”; *Verkeersrecht* 1996, 124. Zie tevens: J. MICHAELIS, „A propos des intérêts judiciaires”, *T.B.B.R.* 1990, 235-237.

(10) *Arrondb. Brussel 16 september 1996*, *Pas.* 1996, III, 3.

(11) *Luik 4 februari 1994*, *J.L.M.B.* 1994, 1061; *Vred. Hasselt 8 augustus 1997*, *Limb. Rechtsl.* 1997, 261; zie echter *Gent 22 oktober 1997*, *P. & B.* 1998, 88.

(12) *Arrondb. Tongeren 22 juni 1994*, *Limb. Rechtsl.* 1994, 227; zie echter *Luik 21 februari 1996*, *R.R.D.* 1996, 296.

(13) *Vred. Fosses-la-Ville 23 oktober 1991*, *J.T.* 1992, 371; *T. Vred.* 1992, 155; *R.R.D.* 1992, 91; *Vred. Bree 19 mei 1994*, *Limb. Rechtsl.* 1994, 259, noot P. VAN HELMONT; *Vred. Roeselare 27 oktober 1995*, *T. Vred.* 1996, 400, noot.

6. Indien in de inleidende akte enkel een *provisionele* som wordt geëist, vindt art. 559 Ger. W. toepassing(14). De eiser geeft aldus te kennen dat hij een hoger (nog betwist(15)) bedrag vordert en het geschil in eerste aanleg wil laten beslechten(16).

7. Wanneer een vordering verschillende punten bevat, waarvan één van onbepaalde waarde, moeten deze samengevoegd worden tot bepaling van de materiële bevoegdheid (art. 558 Ger. W.) en dient vervolgens art. 592 Ger. W. toegepast te worden(17). Een ambtshalve bevoegdheidscontrole op grond van laatstgenoemde wetsbepaling is in beginsel uitgesloten(18). Niettemin werd op deze regel een uitzondering gemaakt bij verstek van de verweerder(19). Bij een exceptie van onbevoegdheid *ex art.* 592 Ger. W. moet steeds worden nagegaan of er inderdaad een kennelijk waardeverschil is(20).

IV. De urgentie(21)

8. In navolging van de cassatiearresten van 11 mei 1990(22) wordt de urgentie thans in de jurisprudentie overwegend als een wezenlijke component van de materiële bevoegdheid aangezien(23). Wél moet de eisende partij uitdrukkelijk(24) in haar inleidende akte *stellen* dat de zaak spoed-

(14) [Rb. Gent 7 maart 1997](#), *R.W.* 1998-99, 1189.

(15) Het is vereist dat de schuldvordering van een hoger bedrag betwist wordt ([Rb. Ieper 2 april 1996](#), *T.B.B.R.* 1997, 137; vgl. [Antwerpen 17 maart 1997](#), *R.W.* 1996-97, 1415).

(16) [Antwerpen 16 februari 1998](#), *A.J.T.* 1998-99, 240, noot G. BALLON, „Over de aanleg en de bevoegdheid *ratione summae*”.

(17) [Vred. Borgerhout 30 januari 1992](#), *T. Vred.* 1992, 90.

(18) [Arrondrb. Gent 30 mei 1994](#), *T. Vred.* 1997, 458.

(19) [Vred. Zele 8 maart 1989](#), *T. Vred.* 1992, 80.

(20) [Rb. Namen 8 december 1995](#), *J.T.* 1996, 308; *Journ. proc.* 1995, afl. 295, 27, noot B. MICHAUX.

(21) G. CLOSSET-MARCHAL, „L'urgence”, in J. VAN COMPERNOLLE en G. TARZIA, *Les mesures provisoires en droit belge, français et italien. Etude de droit comparé*, 19-29; P. TAELEMAN, „Het kort geding. Ontwikkeling van de urgentievoorwaarde en het vereiste bij voorraad uitspraak te doen in de jaren '90 alsook enkele procedureaspecten”, *P. & B.* 1997, 257-283.

(22) Zie J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1496-1497, nr. 23.

(23) [Voorz. Arbrb. Luik 30 december 1991](#), *Act. dr.* 1992, 1159; [Kort Ged. Rb. Bergen 1 oktober 1993](#), *J.L.M.B.* 1994, 104; [Kort Ged. Arbrb. Gent 16 november 1994](#), *R.W.* 1995-96, 1242; *T.G.R.* 1995, 17; [Brussel 12 januari 1995](#), *Ing.-Cons.* 1996, 292, noot P. PETERS; [Kort Ged. Kh. Nijvel 18 maart 1998](#), *T.B.H.* 1998, 476; anders: [Voorz. Rb. Luik 25 februari 1992](#), *Act. dr.* 1992, 1135; *Rev. not. b.* 1992, 382; *Journ. proc.* 1992, afl. 216, 26; [Arbh. Luik 30 juni 1995](#), *Soc. Kron.* 1997, 228 (waarin geponoerd wordt dat de urgentie een toelaatbaarheidsvereiste in kort geding betreft).

(24) [Brussel 14 september 1998](#), *A.J.T.* 1998-99, 619. Zelfs impliciet, doch zeker zou volstaan ([Kort Ged. Rb. Luik 12 september 1995](#), *R.G.A.R.* 1997, nr. 12.742; *Pas.* 1995, III, 31).

eisend is(25). Doet zij dit niet, dan kan een bevoegdheidsgeschil uitgelokt worden(26). Al gaat de andere partij akkoord met de door eiser ingeroepen urgentie, toch moet de geadvieerde rechter in kort geding steeds ambtshalve nagaan of de hem voorgelegde zaak wel spoedeisend is(27). Komt hij tot de vaststelling dat de in de dagvaarding gestelde urgentie op het ogenblik van zijn uitspraak(28) afwezig is, verklaart hij de ingestelde vordering *ongevond*(29). Er bestaat geen reden tot onbevoegdverklaring(30) en verwijzing naar de bevoegde rechter over de grond van de zaak(31). Ook de appelrechter in kort geding moet de urgentie beoordelen op het ogenblik dat hij de debatten sluit(32). Hij moet hierbij rekening houden met wat na de bestreden beschikking in kort geding aan het licht kwam(33). Bij afwezigheid van urgentie op dat ogenblik moet hij verklaren dat er geen grond meer is tot kort geding(34).

(25) Kort Ged. Kh. Gent 11 februari 1992, *T.R.V.* 1993, 562, noot; Brussel 4 maart 1992, *T.Aann.* 1996, 403, noot O. COLLON; Kort Ged. Rb. Luik 2 november 1992, *J.L.M.B.* 1993, 654; Gent 25 mei 1993, *P. & B.* 1993, 132;

(26) Kort Ged. Rb. Verviers 9 december 1993, *J.L.M.B.* 1994, 315; Bergen 4 februari 1997, *R.G.A.R.* 1998, nr. 12.900.

(27) Rb. Nijvel 17 maart 1992, *J.T.* 1993, 109; Kort Ged. Rb. Gent 30 maart 1994, *T.G.R.* 1994, 73, noot; Kort Ged. Rb. Luik 19 oktober 1994, *J.T.* 1995, 30; *Journ. proc.* 1994, afl. 272, 25, noot M. HANOTIAU, „La censure ne pourra jamais être établie”; *J.L.M.B.* 1995, 98, noot F. JONGEN, „Le juge des référés, restriction non prévue par la loi?”; anders: Brussel 27 november 1991, *J.T.* 1992, 98, noot.

(28) Cass. 11 mei 1998, *Arr. Cass.* 1998, 231; *Pas.* 1998, 231; Kort Ged. Rb. Hasselt 30 januari 1997, *Limb. Rechtsl.* 1997, 100; Brussel 22 april 1997, *J. dr. jeun.* 1998, afl. 172, 28, noot D. CORDIER; Brussel 3 maart 1998, *I.R.D.I.* 1998, 249; wellicht ware het beter de sluiting van de debatten of het in beraad houden van de zaak als toetsingsogenblik te aanvaarden (Kort Ged. Rb. Luik 19 mei 1993, *Rev. dr. étr.* 1993, 481; Voorz. Rb. Luik 30 juli 1999, *J.T.T.* 1999, 377, noot). M.a.w. het spoedeisend karakter moet blijven voortbestaan gedurende de gehele procedure (Luik 12 september 1995, *J.L.M.B.* 1996, 585).

(29) Voorz. Rb. Luik 20 maart 1992, *Act. dr.* 1992, 1179; Voorz. Rb. Luik 24 januari 1994, *R.G.A.R.* 1995, nr. 12.437; Brussel 2 februari 1994, *Res Jur. Imm.* 1994, afl. 2, 71; Kort Ged. Rb. Luik 24 februari 1994, *T. Vred.* 1994, 211 en *R.R.D.* 1994, 388; Kort Ged. Rb. Kortrijk 21 september 1995, *T.G.R.* 1995, 238; Voorz. Rb. Luik 15 november 1995, *A.J.T.* 1995-96, 275, noot G. BALLON; *De Verz.* 1996, 498; Kort Ged. Rb. Namen 22 december 1995, *J.T.* 1996, 373; *J.L.M.B.* 1996, 1539; Voorz. Kh. Kortrijk 29 april 1996, *T.B.H.* 1996, 1010, noot H. VAN GOMPEL; Brussel 30 mei 1996, *R.W.* 1996-97, 919; *Pas.* 1995, II, 85; Kort Ged. Rb. Charleroi 8 april 1997, *R.R.D.* 1997, 304; Kort Ged. Rb. Antwerpen 14 mei 1997, *V & F* 1998, 52; Brussel 8 juli 1998, *T.B.H.* 1998, 667; *A.J.T.* 1998-99, 195; *T.R.V.* 1998, 340; *DAOR* 1998, afl. 46, 72.

(30) Zie echter: Brussel 19 oktober 1995, *R.W.* 1996-97, 393.

(31) Cass. 6 mei 1991, *Arr. Cass.* 1990-91, 899; *Pas.* 1991, I, 788; Brussel 15 februari 1995, *Pas.* 1994, II, 45; anders: Kort Ged. Kh. Turnhout 18 maart 1994, *P. & B.* 1994, 102, noot D. LINDEMANS.

(32) Luik 19 oktober 1995, *J.T.* 1996, 285; Luik 31 augustus 1995, *J.L.M.B.* 1995, 1523.

(33) Brussel 15 maart 1996, *Ing.-Cons.* 1996, 286, noot P. PEETERS; Gent 17 april 1996, *P. & B.* 1996, 226; Brussel 22 april 1997, *J.L.M.B.* 1999, 321; *Rev. trim. dr. fam.* 1999, 267; Luik 7 mei 1998, *J.T.* 1998, 552; Gent 14 mei 1998, *I.R.D.I.* 1998, 384; *I.R.D.I.* 1999, 51, noot.

(34) Brussel 14 september 1995, *Pas.* 1995, II, 57; anders: Brussel 17 april 1997, *I.R.D.I.* 1998, 25, noot V. CASTILLE, „L’album ‘L’affaire Francis Blake’: lecture obligatoire au palais de justice?” (de appelrechter verwijst naar de bevoegde bodemrechter in hoger beroep).

DE TERRITORIALE BEVOEGDHEID

I. Algemene beginselen

9. Ook inzake de bevoegdheid *ratione loci* geldt de regel dat deze beoordeeld wordt, los van de grond van de zaak, aan de hand van wat in de dagvaarding gesteld wordt(35). De cassatierechtspraak vindt hierbij weerom navolging(36).

II. Bevoegdheidsovereenkomsten

10. Een bevoegdheidsovereenkomst kan slechts rechtsgevolgen hebben, indien de wilsovereenstemming tussen de contracterende partijen vaststaat(37). *Judge-shopping* via factuurvoorwaarden moet nauwlettend worden onderzocht(38). Een bevoegdheidsbeding in algemene voorwaarden kan zeker niet zonder meer als een „onrechtmatig beding” in de zin van art. 32 Wet Handelspraktijken worden gekenmerkt(39). Het volstaat dat de aangewezen rechter deze is van de in art. 624, 1^o, 2^o en 4^o Ger. W. vermelde plaats(40). Voorafgaande kennisgeving en aanvaarding van de algemene voorwaarden waarin een bevoegdheidsbeding ingelast werd, zijn wél vereist(41). Een partij kan weliswaar stilzwijgend instemmen(42). In beginsel kan een bevoegdheidsbeding niet aan een derde worden tegengeworpen(43). Ook moet de partijautonomie wijken voor de proceseconomie. In geval van samenhang moet elke bindende kracht ontzegd worden aan een bevoegdheidsovereenkomst(44). In de regel kan evenmin een beroep worden gedaan op een bevoegdheidsbeding dat niet een bepaald gerecht als bevoegd aanwijst. Aldus werd geoordeeld dat het bevoegdheidsbeding ten voordele van „de rechtbanken te Brussel’ geen effect kan sorteren ten aanzien van de vredegerichten van het Brussels gerechtelijk arrondissement(45). Deze rechtspraak geeft ongetwijfeld slechts een minderheidsopvatting weer(46).

(35) Kh. Hasselt 18 maart 1997, *R.W.* 1997-98, 751; Kh. Kortrijk 14 december 1998, *A.J.T.* 1998-99, 975; *P. & B.* 1999, 202.

(36) Zie J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1497, nr. 24.

(37) J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1498, nr. 25.

(38) J. NOLF, „Judge-shopping via factuurvoorwaarden: contractuele en proceduriële goede trouw”, *T. Vred.* 1997, 451-453.

(39) Arrondrb. Bergen 26 juni 1992, *J.T.* 1993, 232.

(40) Rb. Ieper 27 juni 1995, *A.J.T.* 1995-96, 4.

(41) Luik 18 juni 1992, *J.L.M.B.* 1994, 492, noot A. DEBRULE, „Conditions générales de vente et clause attributive de juridiction”.

(42) *Vred. Brussel* 15 mei 1987, *T. Vred.* 1992, 79.

(43) Arrondrb. Veurne 8 februari 1996, *TWVR* 1997, 24.

(44) Rb. Brussel 6 maart 1997, *P. & B.* 1997, 175.

(45) *Vred. St.-Gillis* 8 oktober 1997, *T. Vred.* 1997, 482.

(46) Zie J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1500, nr. 29.

III. Verstek van de verweerder

11. Van de verweerder die niet verschijnt, wordt vermoed dat hij de bevoegdheid van de geadieerde rechter afwijst (art. 630, tweede lid Ger. W.)(47). Er rijst dan een bevoegdheidsgeschil(48). De processuele bescherming geldt enkel voor de territoriale bevoegdheid (zie verder inzake de materiële bevoegdheid nr. 36). Ten onrechte werd art. 630, tweede lid Ger. W. niet toegepast bij de summiere rechtspleging om betaling te bevelen(49). Wél terecht werd de processuele bescherming uitgesloten voor een openbare instelling waarvan de activiteit zich uitstrekt over gans het Rijk(50).

DEEL II

BEVOEGDHEIDSREGELING

HOOFDSTUK I

DE MATERIËLE BEVOEGDHEID

I. HOOFDVORDERING

I. De vrederechter(51)

1. Algemeen

12. De materiële bevoegdheid van de vrederechter kan geprorogeerd worden op grond van art. 593 Ger. W. Hij neemt met name kennis van de geschillen over de *titel*, die in ondergeschikt verband staan met de vorderingen die op geldige wijze voor hem aanhangig zijn. Het woord „titel” moet in zijn ruime

(47) Inzake internationale rechtsmacht geldt een gelijkaardige regel in art. 636, derde lid Ger. W. (Rb. Brussel 3 maart 1992, *J.L.M.B.* 1992, 1387).

(48) *Arbrb. Oudenaarde 30 maart 1998*, *J.T.T.* 1999, 287, noot.

(49) *Vred. Roeselare 2 december 1993*, *R.W.* 1995-96, 200, noot A. VAREMAN, „Summiere rechtspleging en territoriale bevoegdheid”. Zie J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1503, nr. 34.

(50) *Arbrb. Oudenaarde 24 juni 1996*, *P. & B.* 1997, 122; anders: *Arbrb. Oudenaarde 30 maart 1998*, *J.T.T.* 1999, 287, noot.

(51) Zie in het algemeen: P. HEURTERRE, „Beschouwingen over de volstreckte bevoegdheid van de vrederechter”, in G. BAETEMAN (ed.), *De vrederechter en het gerechtelijk recht*, Brussel, Story-Scientia, 1992, 1-19; W. NIEWOLD, „Ondersteuning van de vrederechter Enkele beschouwingen”, in *Liber Amicorum Alfons Vandeurzen*, Gent, Mys & Breesch, 1995, 153-170; J. VANKERCKHOVE, „Compétence spéciale du juge de paix dans le louage d'immeubles”, in B. BENOÎT, F. LIEVENS en L. LOUSBERG (eds.), *Bevoegdheden van de Vrederechters en Politie-rechters*, Brugge, Die Keure, 1992, 135-149; M. VLIES, „La compétence générale ratione summae du juge de paix”, in G. BENOÎT, F. LIEVENS en L. LOUSBERG (eds.), a.w., 39-52; H. VUYE, „Justitie morgen: de toekomst van de vrederegerechten in een breder perspectief”, *T. Vred.* 1998, 413-438.

betekenis van „rechtsbron” worden uitgelegd. Aldus kan een vrederechter bij wie een vordering tot afpaling aanhangig is, zich uitspreken over de eigendom van de af te palen erven(52).

2. Bijzondere bevoegdheid

(a) Verhuring van onroerende goederen en bezetting zonder titel

13. Er rijzen nogal wat interpretatieproblemen inzake art. 591, 1^o Ger. W. Meestal opteert de rechtspraak voor een restrictieve interpretatie. Aldus werd de vrederechter onbevoegd geacht om kennis te nemen van een geschil m.b.t. een contract van huisvesting in een rusthuis. Het betreft immers een contract *sui generis*(53). Behoren evenmin tot de bijzondere bevoegdheid van de vrederechter de pauliaanse vordering van een schuldeiser van de verhuurder(54), een geschil omtrent de tegenwerpelijkheid van een huurwaarborg aan een samenlopende schuldeiser(55), een betwisting betreffende de ontbinding van een huurkoopovereenkomst met betrekking tot een handelsfonds(56), een geschil omtrent een huurovereenkomst die slechts een accessorium van een franchiseovereenkomst uitmaakt(57) en een betwisting inzake jachthuur(58). Het begrip „huur” wordt doorgaans eng geïnterpreteerd(59). Wanneer een partner vanwege de andere partner de betaling van zijn aandeel in de huurprijs van het door hen beiden gehuurd appartement vordert, gaat het niet om een huurvordering, zodat de vrederechter hiervan geen kennis kan nemen(60). De vrederechter werd echter wél bevoegd geacht om uitspraak te doen over een geschil waarbij een huurster vanwege de verhuurder een vergoeding eiste voor de fysieke schade geleden ingevolge intoxicatie door koolstofmonoxyde(61). Een schadevergoedingseis die een huurder tegen een derde instelt, valt daarentegen buiten de bijzondere bevoegdheid van de vrederechter(62).

(52) Cass. 19 juni 1998, *Arr. Cass.* 1998, 325; *Pas.* 1998, I, 325; *R.W.* 1999-2000, 147.

(53) *Arrondrb. Leuven* 28 februari 1996, *R.W.* 1996-97, 306; *Rb. Brussel* 4 maart 1999, *J.T.* 1999, 626.

(54) *Vred. St.-Kwintens-Lennik* 6 april 1998, *A.J.T.* 1998-99, 147.

(55) *Antwerpen* 18 november 1996, *R.W.* 1997-98, 952.

(56) *Vred. St.-Jans-Molenbeek* 15 juni 1993, *J.L.M.B.* 1994, 191, noot Th. DE RIDDER en M. VANDERMERSCH, „Les litiges portant à la fois sur la location ou la cession d'un fonds de commerce et un bail commercial: compétence *ratione materiae*”.

(57) *Luik* 16 januari 1998, *J.L.M.B.* 1998, 589.

(58) *Vred. Gembloux* 21 februari 1995, *T. Vred.* 1996, 78, noot H. DE RADZITZKY, „Le ‘bail de chasse’ et le juge de paix”.

(59) Zo is een betwisting inzake een zaakwaarneming geen huurgeschil (*Arrondrb. Brussel* 3 april 1995, *J.T.* 1995, 522; *T. Vred.* 1995, 228).

(60) *Vred. Lennik* 17 maart 1997, *T. Vred.* 1997, 481, noot.

(61) *Vred. Jumet* 20 december 1995, *T. Vred.* 1996, 82; *J.L.M.B.* 1996, 1130.

(62) *Arrondrb. Luik* 10 februari 1994, *T. Vred.* 1994, 359.

14. Een vordering tot *uitdrijving* wegens bezetting zonder titel behoort tot de bijzondere bevoegdheid van de vrederechter, zelfs indien deze wordt ingesteld door de op grond van art. 1154, derde lid Ger. W. aangestelde curator. Het betreft geen geschil betreffende de vereffening en verdeling van een nalatenschap(63). De vrederechter kan ook door een samenwonende geadiëerd worden om de uithuiszetting van de partner te bekomen(64).

(b) Mede-eigendom en appartementsrecht,
erfdienstbaarheden, recht van overgang,
bezitsvorderingen, leegstaande gebouwen en
grondwaterbeheer

15. Geschillen inzake *mede-eigendom* behoren tot de bijzondere bevoegdheid van de vrederechter (art. 591, 2^o Ger. W.). Hetzelfde geldt thans ingevolge de Wet 30 juni 1994 voor deze inzake het *appartementsrecht* (art. 591, 2^o*bis* Ger. W.)(65).

16. De vrederechter is bevoegd voor alle geschillen inzake *erfdienstbaarheden* (art. 591, 3^o Ger. W.)(66). Ook een vordering die strekt tot ontkenning van een conventionele erfdienstbaarheid wordt voor hem gebracht(67).

17. Art. 591, 4^o Ger. W. geeft de vrederechter de bevoegdheid voor alle betwistingen inzake het *recht van overgang*, wat ook hun oorsprong is. Aldus kan hij kennis nemen van een vordering tot herstel van de bovenlaag van een buurtweg(68).

18. *Bezitsvorderingen* vallen ongetwijfeld onder de bijzondere bevoegdheid van de vrederechter (art. 591, 5^o Ger. W.). Het bedrag is niet ter zake dienend. Eigendomsvorderingen daarentegen kunnen slechts ter beslechting aan de vrederechter worden voorgelegd, indien de waarde van de vordering valt onder zijn algemene bevoegdheid(69).

(63) Arrondrb. Brussel 18 december 1995, *Pas.* 1995, III, 56.

(64) Voorz. Rb. Aarlen 10 augustus 1995, *Rev. trim. dr. fam.* 1997, 135.

(65) Rb. Leuven 25 oktober 1996, *T.App.* 1998, afl. 4, 23; F. EVERS, „Het optreden van de vrederechter”, in *Appartementsmede-eigendom*, Antwerpen, Kluwer, 1996, 263-285.

(66) Zie J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1979, 269, nr. 37.

(67) Vred. Veurne, 4 september 1997, *T. App.* 1998, afl. 1, 26.

(68) Rb. Verviers 8 september 1997, *T.B.B.R.* 1999, 149.

(69) Arrondrb. Brugge 19 april 1996, *TWVR* 1997, 73, noot. Zie ook H. VUYE, *Bezit en bezitsbescherming van onroerende goederen en onroerende rechten*, Brugge, Die Keure, 1995, 863-864, nr. 844.

19. Alle geschillen betreffende de uitoefening door de burgemeester van het opeisingsrecht inzake *leegstaande gebouwen* (art. 134bis Gemeentewet) werden aan de vrederechter toevertrouwd (art. 591, 8° Ger. W.)(70).

20. De vrederechter werd ook de *milieurechter*(71) bij uitstek. Zijn bevoegdheid inzake *grondwaterbeheer* (art. 591, 18°-20° Ger. W.) werd zelfs exclusief genoemd(72).

(c) Onteigening

21. Inzake *onteigening ten algemene nutte* is in geval van uiterst dringende noodzakelijkheid uitsluitend de vrederechter bevoegd (art. 595 Ger. W.). De Raad van State heeft geen rechtsmacht meer om uitspraak te doen over de beroepen tot nietigverklaring ingesteld door de onteigende of door een belanghebbende derde tegen het onteigeningsbesluit, *zodra de onteigenaar de vrederechter geadieerd heeft*(73).

(d) Uitkeringen tot onderhoud(74)

22. De vrederechter heeft een bijzondere bevoegdheid inzake alimentatievorderingen (art. 591, 7° Ger. W.). De rechter in kort geding is in deze onbevoegd, behalve bij urgentie(75). Zodra echter een (echt)scheidingsprocedure wordt ingeleid, wordt de vrederechter onbevoegd. De zaak moet dan aanhangig gemaakt worden bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, rechtsprekend in kort geding (art. 1280 Ger. W.). De materiële bevoegdheid wordt beoordeeld op het ogenblik van de rechtsingang van de alimentatievordering(76). Wanneer de vrederechter bij contradictoir verzoekschrift geadieerd wordt op de dag waarop het exploit van dagvaarding in echtscheiding betekend wordt, is hij *ratione materiae* onbevoegd(77).

(70) [R.v.St. 3 december 1997](#), *Act. jur. baux* 1998, 71, noot B. LOUVEAUX.

(71) M. COPPIETERS 'T WALLANT, „Le juge de paix, juge naturel de l'environnement”, in *Droit de l'environnement. Questions d'actualité*, Liège, 1993, 93-105.

(72) [Rb. Hasselt 14 februari 1996](#), *T.B.B.R.* 1997, 136.

(73) Arbitragehof 28 september 1995, *B.S.* 7 oktober 1995, 28.580; *A.A.* 1995, 959; [Cass. 12 oktober 1995](#), *Arr. Cass.* 1995, 877; *Pas.* 1995, I, 905; *R. Cass.* 1996, 173, noot M. DENYS, „Toetsing van onteigeningsbesluiten. Raad van State en burgerlijke rechter”; [Vred. Turnhout 18 november 1994](#), *R.W.* 1994-95, 1276, noot I.O., „De bevoegdheidsverdeling inzake onteigening: a never ending story?”; zie ook: J. GHYSELS, „De bevoegdheid van de Raad van State inzake onteigeningen: willen maar niet kunnen of kunnen maar niet willen?”, *Rec. Arr. R.v.St.* 1994, 29-32; L. LAMBRECHT, *T. Vred.* 1994, 161-162; F. MAUSSION, „Le partage d'attributions entre le Conseil d'Etat et les juridictions de l'Ordre judiciaire”, in G. BENOÎT, J. SAMBLON en P. JADOUÏ (eds.), *L'expropriation pour cause d'utilité publique*, Brugge, Die Keure, 1993, 101-157; S. SUETENS, „Onteigeningen: justitiële vrede hersteld?”, *R.W.* 1992-93, 449-455.

(74) G. CLOSSET-MARCHAL, „Le conflit familial et ses juges en droit belge”, *T.B.B.R.* 1995, 165-181.

(75) [Voorz. Rb. Luik 30 oktober 1991](#), *J.L.M.B.* 1992, 564.

(76) [Kort Ged. Rb. Brussel 7 februari 1996](#), *T.B.B.R.* 1996, 473.

(77) [Rb. Charleroi 13 februari 1996](#), *T.B.B.R.* 1997, 118.

23. Art. 1280 Ger. W. werd bij Wet 20 mei 1997 (*B.S.* 27 juni 1997) grondig gewijzigd. De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg of de rechter die het ambt van voorzitter waarneemt, rechtsprekend in kort geding, is niet meer bevoegd om uitspraak te doen over voorlopige maatregelen, wanneer, *na de ontbinding van het huwelijk*, nog een hoofd- of tegeneis tot echtscheiding hangende is(78). Voor de wetswijziging opteerde het Hof van Cassatie voor een prerogatie van bevoegdheid in hoofde van de voorzitter van de rechtbank(79). De cassatierechtspraak werd echter niet altijd gevolgd(80). Een bijkomend probleem was bovendien gerezen. Is de vrederechter (on)bevoegd, na de ontbinding van het huwelijk, wanneer de echtscheidingsrechter nog uitspraak moet doen over het wettelijk schuldvermoeden in art. 306 B.W. lastens de echtgenoot die de echtscheiding op grond van feitelijke scheiding vorderde? Terecht werd erop gewezen dat het enkel gaat om een incidentele vraag, zodat de vrederechter kan geadieerd worden(81).

24. Niet alle alimentatievorderingen behoren tot de materiële bevoegdheid van de vrederechter. De wetgever maakt uitdrukkelijk gewag van de geschillen op grond van art. 336 B.W. De rechtbank van eerste aanleg dient in deze geadieerd te worden(82). Buiten enkele bij wet bepaalde uitzonderingen is de vrederechter bevoegd voor *alle* alimentatiegeschillen. Hij werd aldus bevoegd geacht om uitspraak te doen over een vordering tot onderhoudsuitkering tussen ongehuwd samenwonenden(83). De wetgever heeft deze oplossing bij Wet 23 november 1998 op de wettelijke samenwoning (*B.S.* 12 januari 1999), in werking getreden op 1 januari 2000, bekrachtigd. De vrederechter kan de ene samenwoner veroordelen tot de betaling van een onderhoudsuitkering aan de andere (zie art. 1479 B.W.; art. 594, 19^o en 628, 17^o Ger. W.)(84).

(78) [Vred. Izegem 8 april 1998](#), *R.W.* 1998-99, 857, noot.

(79) Zie J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1511, nr. 48. In die zin: [Bergen 10 januari 1991](#), *J.L.M.B.* 1992, 249, noot; [Arrondrb. Gent 3 juni 1993](#), *T. Vred.* 1995, 313; [Kort Ged. Rb. Brussel 31 mei 1995](#), *Rev. trim. dr. fam.* 1996, 208.

(80) Zie b.v. [Arrondrb. Namen 1 maart 1993](#), *Rev. trim. dr. fam.* 1994, 722.

(81) [Arrondrb. Luik 23 mei 1996](#), *J.L.M.B.* 1996, 1619; vgl. C. DE BUSSCHERE, „Art. 306 B.W. De weerlegging van het wettelijk schuldvermoeden lastens de echtgenoot die de echtscheiding op grond van feitelijke scheiding vordert, en de (on)bevoegdheid ratione materiae van de vrederechter ter zake”, *T.B.B.R.* 1994, 347-357.

(82) [Vred. Westerlo 9 december 1992](#), *R.W.* 1994-95, 410; zie in dezelfde zin: [Arrondrb. Brugge 11 oktober 1991](#), *R.W.* 1991-92, 1127, noot P. SENAËVE, „De bevoegde rechter bij wijziging van een onderhoudsuitkering ex art. 336 B.W.”.

(83) [Arrondrb. Tongeren 1 april 1992](#), *Limb. Rechtsl.* 1993, 59; [Vred. Gent 4 november 1996](#), *R.W.* 1997-98, 266, goedkeurende noot F. APS, „De natuurlijke verbintenis als rechtsgrond voor de toekenning van een persoonlijk onderhoudsgeld na de beëindiging van de concubinaatsrelatie?”, *A.J.T.* 1996-97, 323, noot K. JACOBS; [Vred. Gent 6 juli 1998](#), *T.B.B.R.* 1998, 468.

(84) A. HEYVAERT, „De samenwoning van volwassenen”, in *CBR Jaarboek 2000-2001*, Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 2001, (19), 48, nr. 37. Vgl. B. POELEMANS, „Bevoegdheid bij geschillen tussen ex-concubanten”, *R.W.* 1992-93, 1034-1035.

25. Discussie blijft bestaan omtrent de *subrogatoire vordering* van het O.C.M.W. tegen een alimentatieplichtige. De rechtspraak van het Hof van Cassatie(85) wordt blijkbaar niet gevolgd. De vrederechter werd bevoegd verklaard om uitspraak te doen over de vordering van het O.C.M.W. tegen een afstammeling die gehouden is door zijn onderhoudsverplichting ten aanzien van zijn op kosten van het O.C.M.W. gehuisveste moeder(86).

(e) Consumentenkrediet(87)

26. De materiële bevoegdheid van de vrederechter om kennis te nemen van de betwistingen inzake kredietovereenkomsten (art. 591, 21° Ger. W.) is niet exclusief(88). De geadieerde rechtbank van eerste aanleg kan zich bijgevolg niet ambtshalve onbevoegd achten(89). Daarbij komt nog dat het steeds moet gaan om een betwisting inzake een kredietovereenkomst zoals geregeld bij de Wet 12 juni 1991 op het consumentenkrediet(90). Dit is niet geval wanneer de ondertekenaar van de kredietovereenkomst op het ogenblik van de ondertekening ervan een zelfstandige beroepsactiviteit uitoefende en de besteding van het krediet uitsluitend beroepsmatig is(91). Dit is evenmin het geval wanneer het enkel de toekenning van een kaskrediet betreft(92). Art. 591, 21° Ger. W. werd echter wél van toepassing verklaard op een geschil omtrent het debetsaldo van een zichtrekening gebonden aan een kredietkaart, wanneer het gebruik ervan overeenstemt met deze van een

(85) Zie J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1513, nr. 51.

(86) *Arrondrb. Luik 19 november 1998*, *J.L.M.B.* 1999, 419; anders in de zin van de cassatierechtspraak: *Arrondrb. Brugge 6 oktober 1995*, *T.V.B.R.* 1995, afl. 4, 16.

(87) M. DAMBRE, „De procedure voor de vrederechter in het kader van het consumentenkrediet”, in *Het handels- en economisch recht geactualiseerd*, 103-126; C. DAUBANTON, „Le crédit à la consommation. Aspects de la procédure nouvelle en justice de paix”, *T. Vred.* 1993, 78-103; F. EVERS, „De (vrede)rechter en de Wet op het Consumentenkrediet (Wet 12 juni 1991, gewijzigd door Wet 6 juli 1992)”, *T. Vred.* 1993, 66-77.

(88) J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1514, nr. 55. De bevoegdheid van de vrederechter inzake het toestaan van betalingsfaciliteiten is daarentegen wél exclusief (*Vred. Kontich 6 januari 1995*, *T. Vred.* 1996, 133).

(89) *Arrondrb. Verviers 18 maart 1994*, *J.L.M.B.* 1994, 936.

(90) Art. 591, 21° Ger. W. is ook van toepassing op geschillen in verband met lopende overeenkomsten die ingeleid werden na de inwerkingtreding van de Wet 12 juni 1991 (*Arrondrb. Luik 13 februari 1992*, *Act. dr.* 1993, 123; *Arrondrb. Luik 4 juni 1992*, *Act. dr.* 1993, 127; vgl. *Vred. Dendermonde 3 november 1992*, *R.W.* 1993-94, 133).

(91) *Arrondrb. Luik 3 maart 1994*, *J.L.M.B.* 1994, 934; vgl. inzake een kredietverrichting door een handelsvennootschap: *Arrondrb. Gent 3 november 1997*, *T. Vred.* 1998, 494.

(92) *Arrondrb. Brussel 25 mei 1992*, *Act. dr.* 1993, 135, noot C. BIQUET-MATHIEU, „Les 'facilités de caisse' octroyées aux consommateurs titulaires d'un compte à vue et la loi relative au crédit à la consommation”; *Arrondrb. Luik 9 februari 1995*, *Jaarboek Krediet 1996, 1997*, 135.

kredietopening conform art. 1, lid 12 Wet Consumentenkrediet(93). Hoe dan ook, de geadieerde vrederechter mag bij de beoordeling van zijn materiële bevoegdheid enkel uitgaan van de vordering, in de bewoordingen waarin ze door de eiser is gesteld(94).

(f) Loonoverdracht

27. De vrederechter kan ter gelegenheid van de bekrachtiging van een loonoverdracht, eveneens in laatste aanleg, uitspraak doen over alle betwistingen omtrent de hoofdverbintenis. De cassatierechtspraak(95) wordt op dit punt duidelijk gevolgd(96). De vaststelling van de rangorde van de loonoverdrachten behoort daarentegen tot de bevoegdheid van de beslagrechter(97).

(g) Aanwijzing van deskundigen

28. De controverse omtrent de opdracht van de op eenzijdig verzoekschrift aangewezen deskundige blijft(98). De ene vrederechter beperkt in navolging van de cassatierechtspraak de opdracht tot louter materiële vaststellingen(99); de andere daarentegen vraagt – ter wille van het contradictoir verloop van de expertise — ook advies omtrent de oorzaken en de omvang van de schade(100).

II. De politierechtbank

29. De politierechtbank is *ratione materiae* bevoegd om, ongeacht het bedrag, kennis te nemen van alle vorderingen tot vergoeding van schade ontstaan uit een verkeersongeval zelfs indien het zich heeft voorgedaan op een plaats die niet toegankelijk is voor het publiek (art. 601bis Ger. W.,

(93) Rb. Brussel 11 juni 1992, *Pas.* 1992, III, 84; Arrondrb. Brussel 7 december 1992, *T. Vred.* 1993, 128, noot A. MAHY-LECLERCQ; Arrondrb. Luik 1 juni 1995, *J.L.M.B.* 1996, 33, noot Ch. B.-M.; anders: Vred. St.-Gillis 24 september 1992, *T. Vred.* 1993, 127, noot A. MAHY-LECLERCQ.

(94) Arrondrb. Luik 12 november 1992, *Act. dr.* 1993, 131.

(95) Zie J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1518, nr. 58.

(96) Vred. Verviers 25 januari 1993, *J.L.M.B.* 1993, 602; Vred. Gent 19 december 1995, *Jaarboek Krediet* 1996, 1997, 258, noot F. FELIX; Rb. Gent 2 november 1998, *R.W.* 1999-2000, 55.

(97) Vred. Eghezée 22 januari 1996, *Jaarboek Krediet* 1996, 1997, 385, noot M. FORGES.

(98) J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1515, nr. 56.

(99) Vred. Kortrijk 10 maart 1993, *R.W.* 1994-95, 1067.

(100) Rb. Hasselt 6 oktober 1997, *Limb. Rechtsl.* 1998, 35, noot T.

ingevoegd bij art. 36 Wet 11 juli 1994, *B.S.* 11 juli 1994). De nieuwe wetsbepaling heeft reeds veel inkt doen vloeien(101).

30. Het betreft een *uitsluitende bevoegdheid*(102). Uit de *ratio legis* volgt deze exclusiviteit. Het hoofddoel van de hervorming was het wegwerken van de gerechtelijke achterstand in de hoven van beroep. Slechts door het volledig onttrekken van de civiele geschillen betreffende de verkeerszaken aan de vrederechter(103), de rechtbank van eerste aanleg en de rechtbank van koophandel kan deze doelstelling gerealiseerd worden(104). De rechtspraak was hierover echter zeer verdeeld(105). Ook een aantal auteurs verklaarden zich tegenstanders van de toekenning van een uitsluitende bevoegdheid aan

(101) E. BREWAEYS, „De nieuwe wet betreffende de politierechtbanken”, *VKJ-DCJ* 1994, 255-258, „De nieuwe wet betreffende de politierechtbanken. Enkele kritische bedenkingen”, *P. & B.* 1996, 47-56 en „Bevoegdheidsproblemen inzake verkeer”, *Verkeersrecht* 1996, 77-83; G. CLOSSET-MARCHAL, „Les compétences civiles des tribunaux de police: questions de compétence et de procédure”, *T. Vred.* 1995, 207-217; A. DEBRULE, „De Wet van 11 juli 1994 betreffende de politierechtbanken: de burgerrechtelijke aspecten”, *De Gerechtsd.* 1996, 33-42; T. DEMESSE, „Nieuwe procedure inzake verkeersongevallen”, *Verkeersrecht* 1995, 157-162; O. KLEES, „La loi du 11 juillet 1994 relative aux tribunaux de police et portant certaines dispositions relatives à l'accélération et à la modernisation de la justice pénale”, *J.T.* 1994, 785; J. LAENENS, „De bevoegdheid van de politierechtbank”, *Jura Falconis* 1993-94, 548-555, „De politierechtbank als verkeersrechtbank”, in J. LAENENS, D. SIMOENS en R. VERSTRAETEN, *Verkeersaansprakelijkheid en procedure voor de politierechtbanken*, Kluwer, 1995, 1-14, „Wet van 11 juli 1994 betreffende de politierechtbanken”, *T. Vred.* 1995, 7-10 en „De bevoegdheid van de politierechtbank in civiele zaken”, in *Aanleg en bevoegdheid Betekening in het buitenland Vaststelling Dwangsom Verantwoordelijkheid*, Story-Scientia, 1996, 1-11; B. MAES, „Verkokering van het gerechtelijk recht [en de Wet van 11 juli 1994 betreffende de politierechtbanken]”, *P. & B.* 1996, 29-31; T. MALGAUD, „Le nouveau tribunal de police”, *J.T.* 1995, 45-46; N. SIMAR en J. TINANT, „La réforme des tribunaux de police: le cadre légal”, *Verkeersrecht* 1996, dossier 1-36; L. SOETEMANS, „Bevoegdheidsproblemen inzake verkeersongevallen (on)opgelost?”, *A.J.T.* 1997-98, 284-290; C. TILLEKAERTS, „Bevoegdheid politierechtbank. Wet van 11 juli 1994”, in R. DE CORTE (ed.), *Nieuwe wetgeving*, Gent, Mys & Breesch, 1994, 139; P. TRAEEST, „De Wet van 11 juli 1994 betreffende de politierechtbanken en houdende een aantal bepalingen betreffende de versnelling en de modernisering van de strafrechtspleging: een benadering van sommige aspecten”, *T. Vred.* 1995, 24-33; R. VANHOOF, „Wet op de hervorming van de politierechtbanken”, *Turnh. Rechtsl.* 1994-95, 5-10; R. VAN ROMPAEY, „De nieuwe politierechtbank”, *Turnh. Rechtsl.* 1994-95, 1-4.

(102) Zie echter J. VAN COMPERNOLLE en G. CLOSSET-MARCHAL, a.w., *R.C.J.B.* 1999, nr. 350.

(103) De wetgever heeft weliswaar nagelaten art. 590, 1^o lid Ger. W. in die zin aan te passen (E. BREWAEYS, a.w., 256, nr. 7). Zie: [Arrondrb. Hasselt 24 april 1995](#), *T.B.B.R.* 1996, 74.

(104) J. LAENENS, a.w., in *Aanleg*, 6-7, nrs.7-8.

(105) Pro een exclusieve bevoegdheid: [Arrondrb. Gent 22 mei 1995](#), *Verkeersrecht* 1995, 240; [Rb. Brugge 31 mei 1995](#), *Verkeersrecht* 1996, 9; [Arrondrb. Nijvel 5 september 1995](#), *Verkeersrecht* 1996, 123; [Pol. Gent 11 september 1995](#), *Verkeersrecht* 1996, 90; *T. Vred.* 1995, 248; [Rb. Verviers 3 september 1996](#), *T.B.B.R.* 1996, 357; [Rb. Verviers 13 januari 1997](#), *T. Vred.* 1998, 158; [Contra: Pol. St.-Niklaas 17 maart 1995](#), *A.J.T.* 1994-95, 452; *Verkeersrecht* 1995, 201; [Arrondrb. Nijvel 13 juni 1995](#), *Verkeersrecht* 1996, 122; [Arrondrb. Nijvel 10 september 1996](#), *J.T.* 1997, 61, noot; [Vred. Westerlo 14 februari 1997](#), *A.J.T.* 1997-98, 283, noot L. SOETEMANS, „Bevoegdheidsproblemen inzake verkeersongevallen (on)opgelost?”.

de politierechtbank(106). In navolging van het Hof van Cassatie(107) wordt thans de exclusieve bevoegdheid van de politierechtbank in civiele zaken algemeen aanvaard(108). Uit de toekenning van deze uitsluitende bevoegdheid aan de politierechtbank volgt dat de voorwaardelijke volheid van bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg (zie verder nr. 36) dan niet meer geldt inzake de vorderingen tot vergoeding van schade ontstaan uit een verkeersongeval(109).

31. Het begrip „verkeersongeval” in art. 601bis Ger. W. moet ruim worden geïnterpreteerd(110). Het „verkeer” moet *sensu lato* opgevat worden, wil men vermijden dat nodeloos bevoegdheidsincidenten ontstaan(111). De plaats waar het ongeval zich voordoet, is alvast niet ter zake dienend(112). Het Hof van Cassatie is van oordeel dat het begrip „verkeersongeval” betrekking heeft zowel op een wegverkeersongeval waarbij voetgangers(113) en dieren of middelen van vervoer te land betrokken zijn, die de openbare weg gebruiken, als op een ongeval dat zich heeft voorgedaan op terreinen die openstaan voor het publiek en niet-openbare terreinen die evenwel openstaan voor een bepaald aantal personen(114). Een ongeval tijdens een autowedstrijd, zowel op de openbare weg als op een voor het publiek toegankelijke plaats, valt onder het begrip „verkeersongeval” in de zin van art. 601bis Ger. W.(115). De toepasselijke rechtsgrond (b.v. het Wegverkeersreglement)

(106) Zie E. BREWAEYS, „Bevoegdheidsproblemen inzake verkeer”, *Verkeersrecht* 1996, (77), 82, nr. 19; G. CLOSSET-MARCHAL, a.w., *T. Vred.* 1995, (207), 208, nr. 8; P. KLEES, a.w., *J.T.* 1994, 785; vgl. F. GLORIEUX, „De bevoegdheid van de Politierechtbank op burgerlijk vlak”, *Wegverkeer* 1995, nr. 3, (37), 38; J. VAN DROOGENBROECK, „La nature de la compétence instituée par l'article 601bis du Code Judiciaire”, *R.G.A.R.* 1996, nr. 12.637.

(107) *Cass.* 27 februari 1997, *Arr. Cass.* 1997, 290; *Pas.* 1997, I, 298; *R.W.* 1997-98, 676, noot J. LAENENS, „De uitsluitende bevoegdheid van de politierechtbank”; *J.T.* 1997, 434, noot; *J.L.M.B.* 1997, 412; *Verkeersrecht* 1997, 144; *T.A.V.W.* 1997, 70.

(108) Over deze kwestie zijn er blijkbaar geen bevoegdheidsgeschillen meer. Zie: *Rb. Brugge* 30 juni 1997, *Verkeersrecht* 1998, 159; *Vred. Jumet* 6 november 1997, *R.R.D.* 1998, 92.

(109) *Rb. Verviers* 13 januari 1997, *T. Vred.* 1998, 158; Anders: *Arrondrb. Nijvel* 10 september 1996, *J.T.* 1997, 61, noot.

(110) *Arrondrb. Brussel* 16 oktober 1995, *Verkeersrecht* 1996, 76, noot E. BREWAEYS; *Arrondrb. Luik* 10 oktober 1996, *J.L.M.B.* 1996, 1711. Zie ook: P. ARNOU, „Het ene „verkeersongeval” is het andere niet, of art. 138, 6^obis Sv. versus art. 601bis Ger. W., art. 29bis W.A.M. en art. 33 Wegverkeerswet”, *T.W.V.R.* 1997, 31-33.

(111) *Parl. St. Senaat* 1991-92, 209/2, 123.

(112) Zie o.a. E. BREWAEYS, a.w., *VKJ-DCJ* 1994, (255), 256, nr. 6: „ongeval overkomen in het luchtverkeer, het verkeer te water, het voetgangersverkeer”; C. TILLEKAERTS, a.w., (139), 150. Volgens E. Brewaeys is een treinongeval ook een „verkeersongeval” (E. BREWAEYS, a.w., *P. & B.* 1996, 48).

(113) Zie *Arrondrb. Brussel* 7 oktober 1996, *Verkeersrecht* 1997, 22.

(114) *Cass.* 20 oktober 1998, *Arr. Cass.* 1998, 447; *Pas.* 1998, I, 447.

(115) *Pol. Hoei* 16 oktober 1995, *J.L.M.B.* 1996, 932.

is evenmin van belang(116). De wetgever laat het aan de rechtspraak over de inhoud van het begrip „verkeersongeval” concreet gestalte te geven(117).

32. Het begrip „verkeersongeval” omvat o.m. het ongeval op de openbare weg veroorzaakt door het niet opvolgen van de verkeersregels door de toestand van de weg, het vervoermiddel of de weggebruiker(118), een aanrijding tussen vrachtwagens in de laadruimte van een ferryboot(119), een schadegeval veroorzaakt door een landbouwmachine(120) of door een automatische poort bij het binnen rijden van een garage(121), een aanrijding tussen een kruiwagen en een stilstaande auto(122), de beschadiging van een voorbijrijdende auto door een uit een vrachtwagen glijdende plank(123), de val van een voetganger over een wegspringende hond die aan de leiband werd gehouden door een andere voetganger(124), het verlies van de controle over een jetski op het kanaal(125), de beschadiging van een geparkeerde motorfiets door de val van een voetganger(126), de val van een persoon op de met ijs bedekte oprit van een grootwarenhuis(127), de val van een deel van een dak op een rijdend voertuig(128).

33. Niettemin kan niet elke beschadiging, veroorzaakt op de openbare weg, als een verkeersongeval in de zin van art. 601*bis* Ger. W. worden aangezien(129). De volgende schadegevallen kwamen niet in aanmerking: schade aan een voertuig door losliggende kasseistenen en een wegdek in slechte toestand(130), schade veroorzaakt door een voertuig dat gebruikt wordt als werktuig (*in casu* een kraan)(131), schade waarbij toevallig een voertuig betrokken is(132), schade aan een auto ingevolge een botsing met een

(116) Ten onrechte anders: [Vred. Roeselare 11 september 1997](#), *R.W.* 1998-99, 167.

(117) *Parl. St. Senaat 1991-92*, 209/2, 126. R. POTÉ, „Het verkeersongeval”, *T.A.V.W.* 1997, 176-180.

(118) [Vred. Asse 17 juli 1995](#), *Verkeersrecht* 1996, 75.

(119) [Arrondb. Kortrijk 20 februari 1996](#), *T.W.V.R.* 1997, 22, noot.

(120) [Arrondb. Kortrijk 7 mei 1996](#), *T.G.R.* 1996, 195.

(121) [Arrondb. Tongeren 12 juni 1996](#), *Limb. Rechtsl.* 1997, 154, noot A. VAN DEURZEN.

(122) [Arrondb. Tongeren 23 april 1997](#), *Limb. Rechtsl.* 1997, 157, noot.

(123) [Arrondb. Antwerpen 24 juni 1997](#), *Verkeersrecht* 1997, 309.

(124) [Arrondb. Antwerpen 12 maart 1996](#), *Verkeersrecht* 1997, 188.

(125) [Arrondb. Antwerpen 15 mei 1997](#), *Verkeersrecht* 1997, 277. Zie E. BREWAEYS, „De voetganger en de burgerlijke bevoegdheid van de politierechtbank”, *Verkeersrecht* 1997, 278-279.

(126) [Pol. Brugge 23 december 1996](#), *T.A.V.W.* 1997, 71.

(127) [Arrondb. Aarlen 13 oktober 1998](#), *Verkeersrecht* 1999, 170.

(128) [Vred. Grâce-Hollogne 21 januari 1997](#), *T. Vred.* 1999, 154.

(129) [Arrondb. Nijvel 1 september 1998](#), *Verkeersrecht* 1999, 14.

(130) [Pol. Halle 20 april 1995](#), *Verkeersrecht* 1996, 74; anders: [Vred. Zelzate 20 juni 1996](#), *Verkeersrecht* 1996, 290.

(131) [Pol. Charleroi 19 september 1996](#), *Verkeersrecht* 1997, 21.

(132) [Pol. Brugge 26 mei 1997](#), *Verkeersrecht* 1998, 90.

omgevallen boom(133), schade aan een tankwagen door een beweging van de laadschop van een loskraan(134), schade aan een autoband door een bijtende hond(135), schade ingevolge een accidenteel verspreiden van stenen of grind ten gevolge van de manipulatie door een bosmaaier(136), schade door een hefruck bij het laden en lossen van paletten(137). Een bewust en opzettelijk veroorzaakt ongeval valt in beginsel niet onder de definitie van „verkeersongeval”(138). Dit is evenmin het geval voor een ongeval in een station bij het uitstappen uit de trein(139), een letsel aan een kind getroffen door een verdwaalde kogel in een auto(140), de val van een voetganger over een dalsteen op het voetpad(141) en de schadevergoeding bij het wegtakelen van een voertuig(142).

34. Het begrip „vordering tot schadevergoeding” mag evenmin restrictief geïnterpreteerd worden. Aldus wordt de politierechtbank o.m. bevoegd om kennis te nemen van de regresvordering van de verzekeraar tegen de verzekerde(143), van de vordering van een verzekerde tegen de verzekeraar eigen schade(144), van de rechtstreekse vordering tegen de verzekeraar en van de subrogatoire vordering van de arbeidsongevallenverzekeraar(145).

(133) *Vred. Beringen 30 mei 1997, Limb. Rechtsl.* 1997, 184, noot.

(134) *Arrondrb. Brugge 26 september 1997, Verkeersrecht* 1998, 89; *T.W.V.R.* 1998, 21, noot.

(135) *Arrondrb. Brugge 6 februari 1998, Verkeersrecht* 1998, 166; *T.A.V.W.* 1998, 27.

(136) *Pol. Nijvel 20 april 1998, Verkeersrecht* 1999, 13; *T. Vred.* 1999, 172.

(137) *Arrondrb. Namen 15 juni 1998, Verkeersrecht* 1998, 328.

(138) *Arrondrb. Brussel 6 november 1995, Verkeersrecht* 1996, 89; *Arrondrb. Gent 29 april 1996, T.A.V.W.* 1998, 188; *A.J.T.* 1998-99, 382; *Pol. Gent 2 december 1996, T.A.V.W.* 1998, 190; *Pol. Gent 5 december 1996, T.A.V.W.* 1998, 189; *Arrondrb. Brugge 6 februari 1998, Verkeersrecht* 1998, 163; anders: *Arrondrb. Dendermonde 10 december 1997, R.W.* 1997-98, 1082, goedkeurende noot E. BREWAEYS, „Opzettelijk veroorzaakte verkeersongevallen en de (burgerlijke) bevoegdheid van de politierechter”; *Verkeersrecht* 1998, 136. Een vordering tot vergoeding van schade veroorzaakt door een „bomauto” behoort niet tot de bevoegdheid van de politierechtbank (E. BREWAEYS, a.w., *P. & B.* 1996, 48).

(139) *Pol. Dinant 10 juni 1996, T. Vred.* 1996, 392; *Verkeersrecht* 1997, 129.

(140) *Pol. Brussel 3 november 1997, R.G.A.R.* 1998, nr. 12.955; *T. Vred.* 1998, 175.

(141) *Arrondrb. Brugge 6 februari 1998, T.A.V.W.* 1998, 111.

(142) *Arrondrb. Gent 3 februari 1997, T. Vred.* 1999, 153.

(143) *Cass.* 5 januari 1996, *Arr. Cass.* 1996, 20; *Pas.* 1996, I, 20; *R.W.* 1995-96, 1373; *J.T.* 1996, 156; *R.C.J.B.* 1996, 287, noot F. RIGAUX, „Le prix de la paix judiciaire”; *A.J.T.* 1995-96, 308, noot F. GLORIEUX; *P. & B.* 1996, 88, noot; *T. Vred.* 1996, 234; *R.G.A.R.* 1996, nr. 12.589; in dezelfde zin: *Arrondrb. Dendermonde 10 mei 1995, T.G.R.* 1995, 178; *Arrondrb. Turnhout 21 juni 1995, T.B.B.R.* 1996, 240; *Arrondrb. Charleroi 17 oktober 1995, J.L.M.B.* 1996, 51; *R.G.A.R.* 1996, nr. 12.637, noot J.F. VAN DROOGHENBROECK, „La nature de la compétence instituée par l’article 601bis du Code Judiciaire”; *Arrondrb. Brugge 20 oktober 1995, T.V.B.R.* 1995, afl. 4, 17; *Arrondrb. Gent 23 oktober 1995, Verkeersrecht* 1995, 311; *Arrondrb. Nijvel 6 februari 1996, Verkeersrecht* 1996, 127; *Arrondrb. Turnhout 7 februari 1996, Turnh. Rechtsl.* 1995-96, 1; *Vred. Luik 20 april 1998, T. Vred.* 1998, 521; J. MATAGNE, „Compétence du tribunal de police et action récursoire”, *J.L.M.B.* 1996, 65-67. Anders: *Arrondrb. Brussel 12 juni 1995, Verkeersrecht* 1995, 294; *J.L.M.B.* 1996, 47; *Arrondrb. Namen 9 oktober 1995, J.L.M.B.* 1996, 48; *J.T.* 1996, 83; *R.R.D.* 1995, 498; *Arrondrb. Brussel 16 oktober 1995, Verkeersrecht* 1995, 310; *Arrondrb. Luik 26 oktober 1995, J.L.M.B.* 1996, 49.

(144) *Pol. Marche-en-Famenne 8 november 1995, J.L.M.B.* 1996, 53.

(145) *Arrondrb. Leuven 22 november 1995, Verkeersrecht* 1996, 56.

Zelfs een vordering tot vergoeding van schade ontstaan uit een verkeersongeval dat is veroorzaakt door de onoordeelkundige plaatsing van rem-schijven door een garagist komt in aanmerking(146). Het volstaat dat de gevorderde schadevergoeding betrekking heeft op een schade die uit een verkeersongeval voortspuit. Dit geldt onder meer voor de vergoedende interesten op een schadevergoeding wegens ongeval(147) en voor de schatting van de geleden schade(148). De contractuele of quasi-delictuele aard van de vordering is niet ter zake dienend. De gevorderde schadevergoeding moet minstens onrechtstreeks ontstaan zijn uit het verkeersongeval(149). Niettemin werden de terugvordering van een ten onrechte uitbetaalde vergoeding in het kader van de RDR-regeling(150) en de verhoging van de bonus-malusregeling(151) niet gekwalificeerd als „een vordering tot schadevergoeding uit een verkeersongeval”. Een vordering gesteund op een onverschuldigde betaling werd eveneens uitgesloten(152).

35. De wetgever heeft voorzien in bepalingen van overgangsrecht (art. 69 Wet 11 juli 1994). Art. 601*bis* Ger. W. is van toepassing op de zaken die na de inwerkingtreding van de wet op 1 januari 1995 op de rol van de politierechtbank werden ingeschreven. Deze oplossing wijkt af van het gemeen recht(153) dat aanneemt dat in beginsel niet de datum van de rolstelling, maar wél die van de betekening van het exploit van dagvaarding doorslaggevend is(154). Wanneer na 1 januari 1995 verzet wordt ingesteld tegen een voordien uitgesproken verstekvonnis, werd de politierechtbank bevoegd geacht op grond van art. 3 Ger. W.(155). De rechtbank van eerste aanleg werd bevoegd verklaard om in hoger beroep kennis te nemen van een door haar zelf in een voor de wetwijziging van 11 juli 1994 ingeleide verkeerszaak uitgesproken vonnis(156). Bepaalde rechtsleer was inderdaad van oordeel dat nieuwe bevoegdheidsregels onmiddellijk van toepassing zijn op de

(146) Arrondrb. Ieper 25 september 1998, *Verkeersrecht* 1999, 102.

(147) Pol. Antwerpen 12 december 1996, *Verkeersrecht* 1998, 164.

(148) Arrondrb. Verviers 7 februari 1997, *T. Vred.* 1998, 160.

(149) Arrondrb. Brugge 16 mei 1997, *T.A.V.W.* 1998, 28; zie echter Pol. Brugge 16 december 1997, *Verkeersrecht* 1998, 160.

(150) Arrondrb. Dendermonde 8 november 1995, *T.G.R.* 1996, 59.

(151) Arrondrb. Gent 9 september 1996, *T. Vred.* 1999, 152.

(152) Arrondrb. Antwerpen 18 november 1997, *Verkeersrecht* 1998, 167, noot; zie nochtans: Arrondrb. Dinant 2 oktober 1997, *Verkeersrecht* 1999, 168.

(153) Pol. Namen 10 april 1995, *J.L.M.B.* 1996, 44.

(154) Cass. 1 oktober 1990, *Arr. Cass.* 1990-91, 111; *Pas.* 1991, I, 102; *R.W.* 1990-91, 962; *J.T.T.* 1990, 433; *Soc. Kron.* 1991, 151; *J.T.* 1992, 475, noot J. ROMAIN, „Le point de départ de l'action en droit judiciaire privé”; Cass. 20 december 1991, *Arr. Cass.* 1991-92, 373; *Pas.* 1992, I, 369; *R.W.* 1991-92, 1332; Cass. 4 maart 1994, *Arr. Cass.* 1994, 227; *Pas.* 1994, I, 228; *R.W.* 1994-95, 93; *P. & B.* 1994, 90; *J.T.* 1994, 534; *R. Cass.* 1994, 150; anders: R. DE CORTE, „Zaak aanhangig bij de rechter”, *R. Cass.* 1994, 149-150.

(155) Arrondrb. Charleroi 14 maart 1995, *J.L.M.B.* 1996, 45.

(156) Luik 29 april 1998, *J.L.M.B.* 1998, 1683.

appélgerechten(157). Deze oplossing houdt echter geen rekening met art. 69 Wet 11 juli 1994: na de inwerkingtreding van de nieuwe wet blijft het hof van beroep bevoegd om kennis te nemen van hogere beroepen tegen vonnissen van de rechtbank van eerste aanleg inzake verkeerszaken die voor de inwerkingtreding van de wet bij deze rechtscollages werden ingeleid(158).

III. De rechtbank van eerste aanleg

1. Volheid van bevoegdheid

36. De rechtbank van eerste aanleg heeft een *voorwaardelijke volheid van bevoegdheid* (art. 568 Ger. W.). Bij twijfel verdient deze rechtbank steeds de voorkeur(159). Hieruit volgt dat dit rechtscollage in beginsel haar materiële bevoegdheid niet ambtshalve in twijfel kan trekken(160). Enkel de verweerder kan *in limine litis* een exceptie van onbevoegdheid voordragen(161). Geldt voormelde regel ook bij verstek van de gedaagde partij? De meningen blijven verdeeld(162). Enerzijds wordt vastgesteld dat thans *de lege lata* geen vermoeden geldt dat de verweerder die niet verschijnt, de materiële bevoegdheid van de geadieerde rechtbank van eerste aanleg afwijst(163); anderzijds wordt aangenomen dat het verstek van de verweerder een betwisting van de bevoegdheid *ratione materiae* in hoofde van de rechtbank van eerste aanleg kan inhouden(164).

2. Uitsluitende bevoegdheid

37. Discussie ontstond omtrent de vraag welke rechtbank bevoegd is om kennis te nemen van een vordering tot verkrijging van het statuut van staatloze. Vermits deze verband houdt met de nationaliteit en de staat van

(157) G. CLOSSET-MARCHAL, „Toepassing van de wet in de tijd”, in Interuniversitair Centrum voor Gerechtelijk Recht (ed.), *Het vernieuwd gerechtelijk recht*, 1992, (35), 38, nr. 11; anders: B. DECONINCK, „Vraagstukken omtrent de bevoegde appélinstantie en het overgangsrecht”, *G.I.D.S., N.Ger.R.* 1993, nr. 5, 5-11; J. LAENENS en K. BROECKX, *Het gerechtelijk recht in een stroomversnelling*, 1993, 87, nr. 220.

(158) J. LAENENS, „De politierechtbank als verkeersrechtbank”, in J. LAENENS, D. SIMOENS, R. VERSTRAETEN, *Verkeersaansprakelijkheid en procedure voor de politierechtbanken*, Antwerpen, Kluwer, 1995, (1), 13, nr. 32; zie tevens G. JOCQUÉ, „Het bevoegde appelgerecht en de Wet van 11 juli 1994”, *R.W.* 1994-95, 1308-1310.

(159) Arrondrb. Luik 3 maart 1994, *J.L.M.B.* 1994, 934; *T.B.B.R.* 1995, 155.

(160) Rb. Verviers 27 november 1995, *T.B.B.R.* 1996, 240; zie echter: Rb. Nijvel 13 december 1996, *T.B.B.R.* 1997, 229.

(161) J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1519-1520, nrs. 60 en 61.

(162) J. VAN COMPERNOLLE en G. CLOSSET-MARCHAL, a.w., *R.C.J.B.* 1999, (62), nr. 211.

(163) Arrondrb. Luik 4 juni 1992, *Act.dr.* 1993, 127.

(164) Rb. Brussel 11 juni 1992, *Pas.* 1992, III, 84; Arrondrb. Brussel 7 juni 1993, *J.T.* 1993, 670; *J.L.M.B.* 1994, 302, goedkeurende noot E. BALATE, „Devoirs du tribunal de première instance en cas de défaut du défendeur”; *R.R.D.* 1995, 81; Rb. Mechelen 29 januari 1997, *R.W.* 1998-99, 308, noot. Zie in dezelfde zin *de lege ferenda*: J. LAENENS, „De vrederechter in de kou?”, *T. Vred.* 1993, (175), 178-179, nr. 19.

personen aanbelangt, werd de rechtbank van eerste aanleg op grond van de art. 569,1° en 569, 22° Ger. W. bevoegd verklaard(165).

38. Vorderingen tot *verdeling* worden voor de rechtbank van eerste aanleg gebracht (art. 569, 4° Ger. W.). Een dergelijke vordering wordt ingesteld, wanneer twee erfgenamen een mede-erfgenaam dagvaarden in terugbetaling van ziekenhuis- en begrafenis-kosten(166).

39. Krachtens art. 569, 5° Ger. W. is de rechtbank van eerste aanleg uitsluitend bevoegd om kennis te nemen van geschillen over de tenuitvoerlegging van vonnissen en arresten. Een uitvoerbare titel gevestigd bij notariële akte moet hiermede worden gelijkgesteld(167).

40. Enkel de rechtbank van eerste aanleg kan kennis nemen van vorderingen tot betaling van de niet getarifeerde *honoraria van notarissen* (art. 569, 15° Ger. W.), al overschrijdt het bedrag ervan niet de bevoegdheid *ratione summae* van de vrederechter(168). De begroting van de notariskosten moet wel aan de voorzitter van de rechtbank worden aangevraagd(169).

3. In hoger beroep

41. Over de vraag of de voorwaardelijke volheid van bevoegdheid ook in hoger beroep geldt, blijft onenigheid bestaan(170). Beslist werd dat art. 568 Ger. W. enkel in eerste aanleg van toepassing is. Bijgevolg kan de rechtbank van eerste aanleg als appélgerecht wél ambtshalve een middel van onbevoegdheid voordragen en de zaak verwijzen naar de arrondissementsrechtbank(171).

42. Alleen de rechtbank van eerste aanleg is bevoegd om in hoger beroep kennis te nemen van de vonnissen die in eerste aanleg, in de gevallen bepaald bij art. 601*bis* Ger. W., gewezen werden door de politierechtbank (art. 577, eerste lid Ger. W.). De rechtbank van koophandel is in deze onbevoegd(172).

(165) Rb. Gent 24 november 1994, *R.W.* 1995-96, 25; *T.G.R.* 1995, 163; *T. Vreemd.* 1995, 287, noot; Brussel 27 april 1995, *T. Vreemd.* 1995, 278, noot L. WALLEYN en D. TORFS, „Staatloosheid in het Belgisch recht”; Rb. Antwerpen 25 november 1996, *T. Vreemd.* 1996, 393; *R.W.* 1997-98, 190; Rb. Nijvel 7 mei 1998, *Rev. dr. étr.* 1998, 235, noot.

(166) Arrondrb. Gent 26 september 1994, *T. Vred.* 1997, 459.

(167) Beslgr. Turnhout 26 november 1992, *T.B.B.R.* 1994, 78.

(168) Vred. Tienen 28 juli 1997, *T. Not.* 1998, 86; *Rev. not. b.* 1998, 401.

(169) Voorz. Rb. Luik 28 juli 1995, *J.T.* 1995, 813; *Rev. not. b.* 1996, 17, noot J.D.; *R.R.D.* 1995, 454.

(170) J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1521, nr. 64.

(171) Rb. Brussel 3 juni 1993, *Pas.* 1993, III, 28. In die zin: J. VAN COMPERNOLLE, G. CLOSSET-MARCHAL, a.w., *R.C.J.B.* 1999, nr. 213.

(172) Arrondrb. Brussel 3 juni 1996, *Pas.* 1995, III, 98.

4. Afdelingen

(a) Jeugdrechtbank

43. Als afdeling van de rechtbank van eerste aanleg kan de jeugdrechtbank kennis nemen van samenhangende vorderingen, tussenvorderingen of bijkomende eisen die tot de materiële bevoegdheid van een ander gerecht behoren(173). Bijgevolg kan de jeugdrechtbank kennis nemen van alimentatiegeschillen ten aanzien van minderjarigen, voor zover deze samenhangend zijn met vorderingen waarvoor zij *ratione materiae* bevoegd is (zoals inzake ouderlijk gezag, persoonlijk contact en huisvesting)(174).

44. Wanneer het ouderlijk gezag over een verlengde minderjarige ter discussie is, lijkt het aangewezen dit probleem voor te leggen aan de jeugdrechtbank en niet aan de burgerlijke kamer die de verlengde minderjarigheid bij vonnis heeft uitgesproken(175).

(b) Beslagrechter

45. Alle vorderingen betreffende bewarende beslagen, middelen tot tenuitvoerlegging en collectieve schuldenregeling worden gebracht voor de beslagrechter (art. 1395, eerste lid Ger. W.). Als rechter in de rechtbank van eerste aanleg geniet ook hij een voorwaardelijke volheid van bevoegdheid(176). Een exceptie van onbevoegdheid *ratione materiae* moet voor hem *in limine litis* worden voorgedragen(177).

46. De beslagrechter mag zich enkel uitspreken over de rechtmatigheid of de regelmatigheid van de tenuitvoerlegging. Geschillen die slechts verband houden met de tenuitvoerlegging vallen in beginsel niet onder zijn materiële bevoegdheid(178). Hij is bijgevolg niet bevoegd om uitspraak te doen over een vordering tot schadevergoeding wegens de miskenning van de regels van de evenredige verdeling(179). Of hij de terugstorting kan bevelen van de

(173) A. FETTWEIS, *Bevoegdheid*, 217, nr. 394. Bij urgentie is de rechter in kort geding bevoegd (*Kort Ged. Rb. Charleroi* 8 april 1997, *R.R.D.* 1997, 304).

(174) *Arrondrb. Gent* 8 april 1991, *R.W.* 1992-93, 1033, noot B. POELEMANS, „Bevoegdheid bij geschillen tussen ex-concubanten”; *Gent* 16 maart 1992, *T.G.R.* 1992, 96; *Brussel* 16 februari 1993, *Pas.* 1992, II, 159; *Gent* 29 november 1993, *R.W.* 1994-95, 166; *Jeugdrb. Gent* 28 maart 1994, *T.G.R.* 1994, 160; *T. Vreemd.* 1994, 221; *Jeugdrb. Verviers* 5 maart 1997, *T.B.B.R.* 1998, 246; *Gent* 16 maart 1998, *T.G.R.* 1999, 103, noot T. MESSIAEN; *Gent* 6 april 1998, *T.G.R.* 1999, 25; *Arrondrb. Verviers* 22 januari 1999, *R.R.D.* 1999, 7.

(175) *Voorz. Rb. Gent* 23 juli 1997, *T.G.R.* 1998, 8; *Jeugdrb. Brussel* 28 april 1998, *Div. Act.* 1999, 28, noot A. VAN GYSEL.

(176) Inzake een tegeneis: *Brussel* 21 maart 1995, *A.J.T.* 1996-97, 201, noot C. VAN DER ELST; *Act. dr.* 1996, 245.

(177) *Brussel* 8 oktober 1998, *J.T.* 1999, 109.

(178) Zie *Cass.* 29 september 1986, *Arr. Cass.* 1986-87, 128; *Pas.* 1987, I, 120; *R.W.* 1986-87, 2115; *J.T.T.* 1987, 245.

(179) *Cass.* 14 februari 1992, *Arr. Cass.* 1991-92, 562; *Pas.* 1992, I, 533; *R.W.* 1991-92, 1439, noot.

sommen die ten onrechte werden verkregen bij een uitvoerend beslag, kan betwijfeld worden(180). De beslagrechter werd wél bevoegd verklaard om te oordelen over de terugvordering na opheffing van het beslag van bedragen die werden gestort door de derde-beslagene(181).

47. De beslagrechter mag alvast geen uitspraak doen over de rechten van de partijen waarover reeds is beslist in de titel op grond waarvan het betwist uitvoerend beslag is gelegd(182). Hij mag de titel zeker niet uitleggen of verbeteren(183). Wél kan hij vaststellen dat de titel volkomen duidelijk is en vatbaar voor onmiddellijke tenuitvoerlegging(184). De actualiteit van de titel moet hij zeker onderzoeken(185). Hij is inderdaad bevoegd om na te gaan of de schuldvordering die uit de uitvoerbare titel blijkt, is tenietgegaan na het ontstaan van de titel, in welk geval de tenuitvoerlegging onrechtmatig zou zijn(186). Slechts zeer uitzonderlijk treedt de beslagrechter op als bodemrechter(187).

48. Vaak wordt de beslagrechter geconfronteerd met executiegeschillen in fiscale zaken. Doorgaans verklaart hij zich onbevoegd(188). Hij kan zich niet uitspreken over de realiteit van de betwiste belastingschuld(189). Het verzet tegen een dwangbevel kan in beginsel niet voor de beslagrechter worden gebracht(190). Hij kan noch de uitvoerbaarheid van een dwangbevel opschorten, noch uitstel van betaling toestaan(191).

(180) Zie nochtans: [Bergen 2 mei 1991](#), *J.T.* 1992, 39; *J.L.M.B.* 1992, 1393. Vgl. [Luik 13 mei 1997](#), *R.G.A.R.* 1998, nr. 13.001.

(181) [Beslagr. Hasselt 30 oktober 1995](#), *T.B.B.R.* 1996, 252.

(182) *Cass. 11 mei 1998*, *Arr. Cass.* 1998, 233; *Pas.* 1998, I, 233; *R.W.* 1998-99, 602; *Rb. Kortrijk 10 december 1992*, *R.W.* 1993-94, 1502; [Beslagr. Brussel 18 februari 1997](#), *Ing.-Cons.* 1997, 273.

(183) [Beslagr. Brussel 21 september 1992](#), *J.T.T.* 1994, 51, noot; zie ook: [Beslagr. Brussel 28 februari 1994](#), *Rev. not. b.* 1994, 509, noot M. RENARD-DECLAIRFAYT, „La force exécutoire du règlement général d’ouverture de crédit annexé à l’acte notarié”.

(184) [Luik 5 november 1998](#), *J.T.* 1999, 212.

(185) [Beslagr. Antwerpen 26 januari 1993](#), *T. Not.* 1993, 239; [Brussel 19 november 1997](#), *R.W.* 1997-98, 1290; vgl. [Antwerpen 7 oktober 1996](#), *R.W.* 1996-97, 828.

(186) *Cass. 15 januari 1999*, *Arr. Cass.* 1999, 26; *Pas.* 1999, I, 26; *R.W.* 1999-2000, 148, noot A. DE WILDE, „De beslagrechter, een volwaardige executierechter”; anders: [Gent 20 september 1996](#), *P. & B.* 1997, 107.

(187) B.v. bij een revindicatie: [Gent 21 juni 1994](#), *R.W.* 1994-95, 717, noot. Vgl. [Antwerpen 22 juni 1998](#), *T.B.B.R.* 1999, 280.

(188) Vgl. in hoger beroep: [Bergen 2 juni 1992](#), *J.L.M.B.* 1992, 1396; *Bull. Bel.* 1995, 571.

(189) [Beslagr. Dinant 18 oktober 1991](#), *Bull. Bel.* 1994, 118.

(190) *Rb. Luik 30 mei 1994*, *Pas.* 1994, III, 1; [Voorz. Rb. Luik 20 januari 1995](#), *Act. dr.* 1996, 277.

(191) [Beslagr. Antwerpen 17 juni 1991](#), *Bull. Bel.* 1992, 3377; [Beslagr. Brussel 31 juli 1991](#), *R.R.D.* 1992, 116; [Beslagr. Dinant 18 oktober 1991](#), *Bull. Bel.* 1994, 118; [Beslagr. Antwerpen 8 maart 1993](#), *Bull. Bel.* 1997, 1460; [Beslagr. Turnhout 29 augustus 1994](#), *Bull. Bel.* 1997, 429; [Beslagr. Mechelen 21 oktober 1994](#), *Fisc. Koer.* 1995, 315; *Rb. Brussel 2 september 1996*, *Bull. Bel.* 1997, 1817.

(c) De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg
rechtsprekend in kort geding(192)

i. Urgentie(193) (zie tevens nr. 8)

49. Wanneer is er sprake van urgentie? De rechter in kort geding beschikt over een ruime feitelijke beoordelingsmacht en, in de juiste mate, over de grootste vrijheid(194). De kortgedingrechter maakt hierbij een gepaste afweging van de belangen van de gedingpartijen(195). Hij beoordeelt de urgentie op onaantastbare wijze(196). Hij kan een wachtttoestand in het leven roepen, die voor zover mogelijk de tegenstrijdige belangen vrijwaart(197). Hij kan dringend bewarende maatregelen treffen(198) opdat achteraf onder meer de nuttige vaststellingen kunnen geschieden(199). De regel „*le criminel tient le civil en état*” verhindert hem niet voorlopige maatregelen te treffen(200). Bepaalde eisen in kort geding worden zonder meer spoedeisend geacht(201). Dringende noodzaak wordt daarenboven vermoed en de rechter in kort

(192) G. DE LEVAL, „Le référé en droit judiciaire privé”, *Act. dr.* 1992, 855-891; G. DE LEVAL, „Le référé”, in X., *Bancair derdenbeslag — 4e permanente vorming van de gerechtsdeurwaarders*, Story-Scientia, 1999, 123-168; E. KRINGS, „La jurisprudence récente de la Cour de cassation de Belgique en matière de référé”, in X., *Nouveaux juges, nouveaux pouvoirs? Mélanges en l'honneur de Roger Perrot*, Paris, Dalloz, 1996, 205-220; J. LINSMEAU, „Le référé. Fragments d'un discours critique”, *Rev. dr. U.L.B.* 1993, afl. 1, 7-42; J. VAN COMPERNOLLE en G. TARZIA (red.), *Les mesures provisoires en droit belge, français et italien. Etude de droit comparé*, Brussel, Bruylant, 1998, 554 p.; J. VAN COMPERNOLLE en G. CLOSSET-MARCHAL, a.w., *R.C.J.B.* 1999, nrs. 353-394.

(193) G. CLOSSET-MARCHAL, „L'urgence”, in J. VAN COMPERNOLLE en G. TARZIA, a.w., 19-29.

(194) *Cass. 17 maart 1995*, *Arr. Cass.* 1995, 320; *Pas.* 1995, I, 330; *R.W.* 1996-97, 99.

(195) *Luik 19 mei 1994*, *R.G.A.R.* 1996, nr. 12.673, noot J. VAN DROOGHENBROECK, „La désignation de l'expert par la juridiction des référés. Réflexions sur l'urgence et le provisoire”; *Kort Ged. Rb. Brussel 6 februari 1995*, *T.B.B.R.* 1996, 74; *Kort Ged. Rb. Brussel 6 oktober 1995*, *T. Not.* 1996, 595; *Kort Ged. Rb. Luik 25 oktober 1995*, *Rev. not. b.* 1998, 53, noot; *Luik 3 april 1998*, *Ing.-Cons.* 1998, 35; *J.T.* 1998, 702, noot; *Voorz. Rb. Gent 24 september 1998*, *A.J.T.* 1999-2000, 57, noot L. VENY.

(196) *Kort Ged. Rb. Luik 5 oktober 1994*, *J.L.M.B.* 1995, 94; *Kort Ged. Rb. Brussel 21 februari 1996*, *J.T.* 1996, 802; *Kort Ged. Rb. Aarlen 25 augustus 1997*, *AM* 1998, 48, noot D. VOORHOOF, „De beoordeling in kort geding van de spoedeisendheid van een verspreidingsverbod van een gedrukte publicatie (boek, tijdschrift, ...)”; *Gent 26 juni 1998*, *T.G.R.* 1998, 177.

(197) *Luik 16 mei 1997*, *J.L.M.B.* 1998, 417; *Rev. prat. soc.* 1998, 107; *Gent 24 juni 1997*, *T.G.R.* 1997, 231; *R.W.* 1997-98, 717, noot A. CARETTE.

(198) Zie o.a.: *Kort Ged. Rb. Brussel 23 oktober 1998*, *A.J.T.* 1998-99, 352; *J.L.M.B.* 1998, 1748; *AM* 1999, 100.

(199) *Kort Ged. Rb. Luik 3 februari 1998*, *J.L.M.B.* 1998, 727.

(200) *Kort Ged. Kh. Brugge 31 maart 1995*, *T.R.V.* 1996, 510, noot.

(201) *Kort Ged. Arbrb. Hasselt 15 februari 1994*, *ZW* 1994, 73, noot K. MARTENS; *Limb. Rechtsl.* 1994, 238, noot J. MARTENS, „Krijtlijnen tussen rechter in kort geding en rechter ten gronde”: de aanvraag van een asielaanvrager tot het bekomen van een bestaansminimum is spoedeisend; *Luik 23 februari 1995*, *J.T.* 1995, 720, noot L. CHRISTIANS, „Le juge entre le théologique et le politique: les paradoxes normatifs du concept de trouble”; *R.R.D.* 1995, 536, noot P. BOUVIER, „Un voile à l'école, des juges et la neutralité”; *J. dr. jeun.* 1995, 232, noot V. LEVY-RIVELINE: de aanvechting van een schoolverbod is spoedeisend, vermits het verbod het slagen op school in het gedrang brengt; *Kort Ged. Rb. Luik 29 september 1995*, *J.L.M.B.* 1996, 596: bij vrijheidsberoving is er urgentie.

geding behoeft de urgentie niet te onderzoeken in alle gevallen waarin hij bij de wet uitdrukkelijk wordt aangewezen om kennis te nemen van bepaalde vorderingen(202).

50. Er is, in de zin van art. 584 Ger. W., sprake van een spoedeisend geval, wanneer de eisende partij het bewijs levert van ernstige nadelen bij het uitblijven van een beslissing in kort geding(203). Er is urgentie, wanneer de vrees voor een redelijk ernstige schade of een ernstig ongemak een onmiddellijke beslissing in kort geding wenselijk maakt(204). Wél moet worden aangetoond dat de ten gronde bevoegde rechter niet meer tijdig – zelfs niet met verkorting van de dagvaardingstermijnen – kan geadieerd worden(205). Men kan slechts zijn toevlucht nemen tot het kort geding, wanneer de gewone rechtspleging niet bij machte is het geschil tijdig op te lossen(206). Hetzelfde geldt wanneer reeds een kortgedingprocedure hangende is(207).

51. Uit het feit dat de eiser niet onmiddellijk de rechter over de grond van de zaak geadieerd heeft om op grond van art. 19, tweede lid, Ger. W. de toestand voorlopig te regelen, kan niet zonder meer worden afgeleid dat hij zelf ten grondslag ligt van de door hem voorgedragen urgentie(208). De eiser mag

(202) *Cass.* 29 juni 1995, *Arr. Cass.* 1995, 694; *Pas.* 1995, I, 714; *P. & B.* 1996, 88; *E.J.* 1996, 22; *Div. Act.* 1996, 9, noot E. DE WILDE d'ESTMAEL.

(203) *Kort Ged. Rb. Namen* 21 februari 1992, *J.T.* 1993, 132; *Kort Ged. Rb. Luik* 4 december 1995, *T.B.B.R.* 1996, 474; *Rev. not. b.* 1997, 144, noot R. DE VALKENEER, „Deux embûches du partage”; *R.R.D.* 1996, 267; vgl. inzake „feitelijkheden”: *Kort Ged. Rb. Namen* 12 september 1997, *J.T.* 1998, 74.

(204) *Brussel* 3 juli 1992, *Res Jur. Imm.* 1993, 13; *Brussel* 14 januari 1993, *J.T.* 1993, 425; *Gent* 2 februari 1993, *T.M.R.* 1994, 52; *Luik* 16 februari 1993, *J.L.M.B.* 1994, 230; *Gent* 15 juni 1993, *P. & B.* 1993, 187; *Rb. Luik* 15 juni 1993, *T.B.B.R.* 1994, 157; *Kort Ged. Rb. Luik* 24 februari 1994, *T. Vred.* 1994, 211; *R.R.D.* 1994, 388; *Kort Ged. Kh. Luik* 10 mei 1994, *J.T.* 1994, 638; *Gent* 2 juni 1994, *T.G.R.* 1994, 150; *Voorz. Kh. Brussel* 10 augustus 1994, *T.B.H.* 1995, 895; *Kort Ged. Rb. Luik* 6 juni 1995, *J.L.M.B.* 1995, 1034; *Kort Ged. Kh. Antwerpen* 25 oktober 1995, *R.W.* 1999-2000, 156, noot; *Luik* 20 november 1995, *R.R.D.* 1996, 472; *Brussel* 20 december 1995, *T.R.V.* 1996, 54, noot; *Kort Ged. Rb. Brussel* 29 maart 1996, *AM* 1996, 436, noot D. VOORHOOF; *Brussel* 28 juni 1996, *T.B.H.* 1996, 168, noot; *A.J.T.* 1996-97, 360, noot M. DALLE; *Kort Ged. Rb. Hasselt* 13 januari 1997, *AM* 1997, 316, noot D. VOORHOOF; *Gent* 18 september 1997, *T.G.R.* 1997, 213; *Bergen* 20 oktober 1997, *J.L.M.B.* 1998, 1216; *Kort Ged. Rb. Brugge* 15 januari 1998, *T.W.V.R.* 1998, 178; *Voorz. Rb. Brussel* 27 maart 1998, *A.J.T.* 1997-98, 488, noot B. DE VUYST; *P. & B.* 1998, 171; *Arbh. Luik* 22 januari 1999, *J.T.T.* 1999, 83; *J.L.M.B.* 1999, 332, noot; *Kort Ged. Rb. Namen* 24 september 1999, *J.L.M.B.* 1999, 1402; *Journ. proc.* 1999, afl. 378, 29; zie ook: *Voorz. Kh. Brussel* 16 september 1993, *T.B.H.* 1995, 513.

(205) *Kort Ged. Kh. Brussel* 25 maart 1993, *T.R.V.* 1993, 330; *Voorz. Kh. Luik* 5 september 1994, *T.R.V.* 1995, 432, noot M. WYCKAERT, „Een sekwester op aandelen aan toonder, aangesteld op eenzijdig verzoekschrift”; *J.L.M.B.* 1996, 1223, noot C. PARMENTIER.

(206) *Kort Ged. Arbrb. Dinant* 3 december 1991, *J.T.T.* 1992, 97; *Voorz. Kh. Kortrijk* 5 december 1991, *T.G.R.* 1992, 112; *Arbrb. Charleroi* 26 maart 1996, *De Verz.* 1997, 95, noot L. VAN GOSSUM.

(207) *Kort Ged. Rb. Brussel* 3 februari 1999, *J.T.* 1999, 649.

(208) *Kort Ged. Rb. Brussel* 21 oktober 1991, *T.B.B.R.* 1993, 82; *Brussel* 4 maart 1992, *T. Aann.* 1996, 403, noot O. COLLON; vgl. *Luik* 23 januari 1996, *J.T.* 1996, 262.

echter de aangevoerde dringende noodzakelijkheid zelf niet door zijn houding uitlokken(209). Zijn getalm kan hem parten spelen(210). Men kan hem echter niet verwijten eerst onderhandelingen aan te vatten(211). Wie 10 jaar wacht vooraleer in kort geding te dagvaarden, kan zich uiteraard niet meer op urgentie beroepen(212). Er is evenmin sprake van urgentie wanneer een eiser meer dan één jaar na het ontstaan van de schade in kort geding dagvaardt in aanstelling van een expert(213). Stellen dat nog geruime tijd moet gewacht worden op een beslissing van de bodemrechter volstaat doorgaans niet om de urgentie te verantwoorden(214), tenzij één van de partijen aantoon dat zij hierdoor in een onhoudbare toestand geplaatst wordt(215). Dit is onder meer het geval inzake het recht op antwoord, wanneer vaststaat dat de bodemrechter niet „met voorrang boven alle andere zaken” uitspraak kan doen(216). Vanzelfsprekend is er geen sprake van urgentie wanneer de zaak voor de bodemrechter binnen minder dan een maand kan gepleit worden(217).

(209) [Brussel 22 oktober 1993](#), *J.T.* 1994, 68; [Arbh. Luik 18 juni 1998](#), *J.T.T.* 1998, 357; *Soc. Kron.* 1999, 152, noot.

(210) [Kort Ged. Kh. Luik 1 maart 1994](#), *J.L.M.B.* 1994, 676; [Kort Ged. Rb. Luik 26 september 1994](#), *J.T.* 1994, 831, noot L. CHRISTIANS, „Une norme religieuse en question devant le juge des référés: le concept d’urgence face au foulard islamique”; [Kort Ged. Rb. Luik 26 oktober 1995](#), *R.G.A.R.* 1997, nr. 12.791; [Kort Ged. Kh. Brussel 4 oktober 1996](#), *T.B.H.* 1997, 55, noot; [Voorz. Kh. Kortrijk 5 mei 1997](#), *I.R.D.I.* 1997, 300; [Brussel 10 juni 1997](#), *I.R.D.I.* 1997, 286; zie echter: [Kort Ged. Rb. Brussel 29 juni 1990](#), *R.G.A.R.* 1993, nr. 12.093; [Voorz. Kh. Brussel 20 augustus 1996](#), *Ing.-Cons.* 1996, 308; [Kort Ged. Rb. Brussel 19 december 1996](#), *J.L.M.B.* 1997, 346; [Kort Ged. Arbrb. Verviers 28 april 1997](#), *Soc. Kron.* 1997, 359; [Gent 18 juni 1997](#), *T.M.R.* 1997, 406, noot P. MORRENS en P. DE BRUYCKER; [Brussel 26 maart 1998](#), *I.R.D.I.* 1998, 258; [Brussel 14 september 1998](#), *A.J.T.* 1998-99, 619.

(211) [Kort Ged. Rb. Brussel 4 maart 1996](#), *J.L.M.B.* 1996, 686; *J.T.T.* 1997, 54; [Luik 19 mei 1994](#), *R.G.A.R.* 1996, nr. 12.673, noot J. VAN DROOGENBROECK, „La désignation de l’expert par la juridiction des référés. Réflexions sur l’urgence et le provisoire”; [Kort Ged. Rb. Verviers 11 juli 1996](#), *J.L.M.B.* 1996, 1094; [Kort Ged. Rb. Kortrijk 10 september 1998](#), *AM* 1998, 361, noot.

(212) [Gent 14 oktober 1993](#), *Pas.* 1993, II, 1.

(213) [Kort Ged. Rb. Mechelen 27 juni 1996](#), *E.J.* 1997, 11, noot.

(214) [Kort Ged. Rb. Luik 6 augustus 1992](#), *Pas.* 1992, III, 96; [Rb. Luik 9 december 1993](#), *J.L.M.B.* 1994, 669, noot G. DE LEVAL, „Référé: urgence et fond de l’affaire”; *R.R.D.* 1994, 239; [Kort Ged. Rb. Brussel 10 september 1997](#), *J.T.* 1998, 74; *T.B.B.R.* 1998, 263.

(215) [Arbrb. Nijvel 17 januari 1995](#), *T. Vreemd.* 1996, 74; [Kort Ged. Arbrb. Brussel 8 maart 1995](#), *J.T.T.* 1995, 273; [Kort Ged. Rb. Brussel 15 juni 1995](#), *AM* 1996, 149; [Brussel 14 februari 1996](#), *T. Not.* 1997, 79; [Kort Ged. Rb. Brussel 19 november 1997](#), *R.G.A.R.* 1998, nr. 12.913.

(216) [Kort Ged. Rb. Luik 17 juni 1994](#), *J.L.M.B.* 1994, 1006, noot F. JONGEN, „Encombrement excessif des rôles et lenteur des nominations”; [Brussel 30 mei 1996](#), *R.W.* 1996-97, 919; *Pas.* 1995, II, 85; *AM* 1997, 79, noot; [Kort Ged. Rb. Brussel 29 april 1998](#), *J.L.M.B.* 1999, 906; *AM* 1998, 375; anders: [Kort Ged. Rb. Brussel 14 februari 1996](#), *AM* 1996, 337, noot F.J. Zie ook [Kort Ged. Rb. Hasselt 13 januari 1997](#), *AM* 1997, 316, noot D. VOORHOOF, „Verspreidingsverbod van weekblad en ‘correctierecht’ via kort geding”.

(217) [Kort Ged. Rb. Luik 27 april 1994](#), *T. Vreemd.* 1994, 308; vgl. [Kort Ged. Rb. Hoei 10 december 1996](#), *J.L.M.B.* 1997, 1575.

ii. Uitspraak bij voorraad(218)

52. Met art. 1039 Ger. W. („de beschikkingen in kort geding brengen geen nadeel toe aan de zaak zelf”) geeft de wetgever enkel te kennen dat de rechter ten gronde in geen enkel opzicht gebonden is door wat de rechter in kort geding beslist heeft(219). Deze uitspraak is niet tegenwerpelijk aan de bodemrechter(220). De beslissing heeft geen gezag van gewijsde ten aanzien van de feitenrechter(221). Deze kwestie raakt geenszins de bevoegdheid van de geadieerde rechter in kort geding of de toelaatbaarheid van de ingestelde eis(222).

53. De kort gedingrechter mag uitspraak doen over de grond van de zaak(223). In deze context is er nog ruimte voor een afweging van de wederzijdse belangen van de partijen(224) op het ogenblik van de uitspraak(225). Hij mag hierbij weliswaar geen rechtsregels betrekken die de voorlopige maatregelen die hij beveelt, niet redelijk kunnen schragen(226). Hij mag niet onredelijk rechtsnormen betrekken(227) of weigeren te betrekken in zijn redenering. Aldus achtte het Hof van Cassatie de voorlopige beoordeling van de rechter in kort

(218) Zie: G. DEMEZ en C. PANIER, „L'autonomie du référé”, in J. VAN COMPERNOLLE en G. TARZIA, a.w., 45-56; L. DU CASTILLON, „Les pouvoirs, au provisoire, du juge des référés: déraison de la mesure ou mesure de la raison?”, in J. VAN COMPERNOLLE en G. TARZIA, a.w., 31-44; P. TAELEMAN, „Het kort geding. Ontwikkeling van de urgentievoorwaarde en het vereiste bij voorraad uitspraak te doen in de jaren '90 alsook enkele procedureaspecten”, *P. & B.* 1997, 257-283.

(219) *Gent 25 juni 1992*, *T.V.B.R.* 1992, 165; *T. Not.* 1993, 67; *Kort Ged. Rb. Luik 3 januari 1996*, *J.L.M.B.* 1996, 311; *J.T.T.* 1996, 221, noot; *Arbh. Luik 18 juni 1998*, *J.T.T.* 1998, 357; *Soc. Kron.* 1999, 152, noot.

(220) *Kh. Brussel 23 december 1992*, *T.R.V.* 1994, 209, noot.

(221) *Brussel 14 januari 1993*, *J.T.* 1993, 460, noot; *Amén.* 1993, 178, noot F. HAUMONT; *J.L.M.B.* 1995, 1285, noot J.-F.N.; *Luik 31 augustus 1995*, *J.L.M.B.* 1995, 1523; *Brussel 12 juni 1998*, *A.J.T.* 1998-99, 387.

(222) *Brussel 30 mei 1996*, *R.W.* 1996-97, 919; *Pas.* 1995, II, 85.

(223) *Kort Ged. Rb. Brugge 15 januari 1998*, *T.W.V.R.* 1998, 178; *Voorz. Rb. Brussel 27 maart 1998*, *A.J.T.* 1997-98, 488, noot B. DE VUYST, „De grenzen van het voorlopige in het kort geding”; *P. & B.* 1998, 171; Anders: *Luik 19 mei 1994*, *R.G.A.R.* 1996, nr. 12.673, noot J. VAN DROOGHENBROECK, „La désignation de l'expert par la juridiction des référés. Réflexions sur l'urgence et le provisoire”

(224) *Kort Ged. Rb. Namen 16 oktober 1992*, *Amén.* 1993, 46; *Voorz. Rb. Charleroi 17 november 1994*, *T.B.H.* 1995, 965, noot; *Luik 29 juni 1995*, *J.L.M.B.* 1995, 1289; *Luik 29 januari 1998*, *J.L.M.B.* 1998, 470; anders: *Brussel 28 juni 1995*, *T.B.H.* 1996, 168, noot; *A.J.T.* 1996-97, 360, noot M. DALLE.

(225) *Luik 7 oktober 1996*, *J.L.M.B.* 1997, 4; *T.B.P.* 1997, 122, noot J. STEVENS; *J.T.* 1997, 342; *T.Aann.* 1997, 327, noot M. FLAMME.

(226) *Cass. 4 juni 1993*, *Arr. Cass.* 1993, 556; *Pas.* 1993, I, 542; *R.W.* 1993-94, 476, noot; *P. & B.* 1993, 121; *R. Cass.* 1993, 167, noot S. RAES, „De toepassing van het recht door de rechter in kort geding”; *T.B.H.* 1993, 925, noot H.R., „De rechter in kort geding ordent”; *J.T.* 1993, 735; *Cass. 23 december 1994*, *Arr. Cass.* 1994, 1152; *Pas.* 1994, I, 1141; *Cass. 9 maart 1995*, *Arr. Cass.* 1995, 291; *Pas.* 1995, I, 301; *Cass. 16 november 1995*, *Arr. Cass.* 1995, 1018; *Pas.* 1995, I, 1049; *R.W.* 1995-96, 1318; *Cass. 25 april 1996*, *Arr. Cass.* 1996, 350; *Pas.* 1996, I, 387; *R.W.* 1996-97, 432 en 1289, concl. DUBRULLE; *Cass. 25 november 1996*, *Arr. Cass.* 1996, 1088; *Pas.* 1996, I, 1158; *R.W.* 1997-98, 14; *J.T.T.* 1997, 57, noot; *Cass. 25 juni 1999*, *Arr. Cass.* 1999, 400; *Pas.* 1999, I, 400.

(227) Zie i.v.m. een ingeroepen retentierecht: *Brussel 29 november 1994*, *Pas.* 1994, II, 1.

geding dat werknemers een volgens de maatschappelijke normen gekwalificeerd recht hebben te staken, niet onredelijk(228). Het Hof van Cassatie kan aldus aan de hand van het *redelijkheids criterium* een wettigheidstoezicht uitoefenen op een beslissing in kort geding(229). Hieruit volgt dat, zelfs indien de rechter in kort geding louter „ordenend” optreedt(230), zijn beslissing aan het toezicht van het Hof van Cassatie onderworpen is(231). Aldus komt het de rechter in kort geding niet toe zich uit te spreken over de inhoud van een godsdienst en de geboden of aanbevelingen aan de gelovigen(232). M. Storme bestrijdt resoluut voormelde stelling. De voorzitter in kort geding mag naar zijn oordeel verder „ordenend” optreden zonder enig toezicht, mits hij op redelijke wijze omspringt met de achterliggende rechtsnormen(233).

54. Op te merken valt dat de rechter in kort geding niet verplicht is nader in te gaan op het verweer van degene tegen wie de maatregel wordt gevraagd en dat gebaseerd is op het materiële recht(234). Niettemin wordt aanvaard dat de rechter in kort geding een prejudiciële vraag kan stellen aan het Arbitragehof. Weliswaar moet hij dan wél de litigieuze toestand voorlopig regelen in afwachting van het antwoord van dit hof(235).

55. De toekenning van provisionele bedragen in kort geding(236) is thans ingeburgerd(237)(238). Wél wordt vaak nog geponereerd dat er geen redelijke

(228) *Cass.* 31 januari 1997, *Arr. Cass.* 1997, 140, concl. X. DE RIEMAECKER; *Pas.* 1997, I, 148; *R.W.* 1997-98, 605, concl. X. DE RIEMAECKER; *T.B.H.* 1997, 367, concl. X. DE RIEMAECKER; *Soc. Kron.* 1998, 23, noot P. HUMBLET, „Naar een stakingswet”.

(229) S. RAES, a.w., 170, nrs. 15 en 16.

(230) Zie hierover: J. LAENENS, „De rechter in kort geding: laatste bolwerk inzake collectieve geschillen”, in M. RIGAUX (red.), *Actuele problemen van het arbeidsrecht*, 1990, (291), 308, nrs. 945-947.

(231) Zie echter *Gent* 26 juni 1998, *T.G.R.* 1998, 177.

(232) *Luik* 23 februari 1995, *J.T.* 1995, 720, noot L. CHRISTIANS, „Le juge entre le théologique et le politique: les paradoxes normatifs du concept de trouble”; *R.R.D.* 1995, 536, noot P. BOUVIER, „Un voile à l'école, des juges et la neutralité”; *J. dr. jeun.* 1995, 232, noot V. LÉVY-RIVILINE.

(233) M. STORME, „Arbeidsrecht en gerechtelijk recht verstaan zij zich met elkaar?”, *T.P.R.* 1999, (61), 67-68.

(234) *Cass.* 4 februari 2000, *Arr. Cass.* 2000, 92; *Pas.* 2000, I, 92; *R.W.* 2000-01, 813, goedkeurende noot M. STORME, „Kort geding omdat het moet”; *T.B.H.* 2000, 184, noot.

(235) *Kort Ged. Rb. Namen* 15 april 1994, *J.T.* 1994, 811; *Luik* 30 juni 1994, *J.L.M.B.* 1994, 1330; *Kort Ged. Rb. Namen* 16 februari 1996, *J.L.M.B.* 1996, 441. Vgl. G. CLOSSET-MARCHAL, „Le juge du provisoire et les questions préjudicielles”, in J. VAN COMPERNOLLE en G. TARZIA (red.), a.w., 187-197.

(236) J. VAN DROOGENBROECK, „Aspects actuels du référé-provision”, in J. VAN COMPERNOLLE (ed.), *Les procédures en référé*, Luik, CUP, 1998, 7-36.

(237) *Kort Ged. Rb. Gent* 18 december 1992, *Intern.Vervoerr.* 1993, 207; *Antwerpen* 3 juni 1996, *R.W.* 1996-97, 571; *Limb. Rechtsl.* 1997, 32, noot R. BROEKMANS.

(238) Ook in sociaalrechtelijke geschillen: *Arbh. Antwerpen* (afd. Hasselt) 3 december 1991, *Limb. Rechtsl.* 1993, 51; *Voorz. Arbrb. Luik* 30 december 1991, *Act. dr.* 1992, 1159; *Kort Ged. Arbrb. Charleroi* 8 juli 1992, *T.S.R.* 1992, 399; *J.T.T.* 1993, 415; *Soc. Kron.* 1994, 474; *Arbh. Bergen* 2 februari 1993, *Soc. Kron.* 1994, 301; *Kort Ged. Arbrb. Luik* 3 april 1995, *Soc. Kron.* 1997, 81, noot.

twijfel mag bestaan over het aangevoerde recht(239), wat onderstelt dat zowel het bedrag van de schuldvordering(240) als de identiteit van de schuldenaar voldoende zeker zijn(241). Elke ernstige betwisting over de grond van de zaak moet hierbij vermeden worden(242). Dikwijls wordt ook vereist dat de eiser zich in een moeilijke financiële toestand bevindt(243). De toekenning van een provisie voor een zuiver morele schadevergoeding werd geweigerd(244).

56. In contractuele aangelegenheden(245) mag de rechter in kort geding tussenkomen(246). Hij kan bij voorraad uitspraak doen over contractuele verhoudingen, zowel inzake de totstandkoming als inzake de beëindiging van een contract(247). Bij rechtsmisbruik kan de rechter in kort geding remediërend optreden(248). Zijn bevel is weliswaar beperkt in de tijd(249). Ook mag het ingeroepen recht niet ernstig betwistbaar zijn(250). De vordering kan weliswaar reeds in kort geding ingeleid worden zonder definitief reeds een rechtsgrond te moeten vooropstellen, zoals de vernietiging van het contract of een vervangende schadevergoeding(251). Vaak wordt de rechter in kort geding geadieerd om, onder verbeurte van een dwangsom, de uitvoering van

(239) Na een primaire toetsing werd een provisionele som op grond van een wisselverbintenis toegekend (Kort Ged. Rb. Gent 29 juli 1997, *T.G.R.* 1997, 237).

(240) Kort Ged. Rb. Kortrijk 5 oktober 1995, *T.G.R.* 1996, 19.

(241) Kort Ged. Rb. Luik 9 december 1993, *J.L.M.B.* 1994, 669, noot G. DE LEVAL; *R.R.D.* 1994, 239; *T.B.B.R.* 1995, 256; zie tevens: Kort Ged. Rb. Luik 6 augustus 1992, *Pas.* 1992, III, 96; Kort Ged. Rb. Luik 4 oktober 1994, *T.B.B.R.* 1996, 238.

(242) Kort Ged. Rb. Gent 18 december 1992, *T.G.R.* 1993, 111; Rb. Namen 9 februari 1993, *T.B.B.R.* 1993, 408; Voorz. Kh. Gent 16 juni 1993, *T.G.R.* 1994, 10; Brussel 19 maart 1996, *P. & B.* 1996, 223; Bergen 10 april 1996, *R.G.A.R.* 1998, nr. 12.952, noot J. VAN DROOG-ENBROECK, „Le référé-provision entre parties liées par une convention d'arbitrage”; Kort Ged. Rb. Hasselt 12 juli 1996, *Limb. Rechtsl.* 1997, 43, noot; Kort Ged. Rb. Brussel 13 augustus 1996, *T.B.B.R.* 1998, 166; *T. Deskundige* 1998, afl. 152, 33, noot S.B.; Kort Ged. Rb. Brussel 25 oktober 1996, *Rev. trim. dr. fam.* 1997, 652.

(243) Rb. Brussel 10 maart 1993, *T.B.B.R.* 1994, 79; Kort Ged. Rb. Luik 25 oktober 1993, *R.R.D.* 1994, 243; Kort Ged. Rb. Brussel 25 september 1996, *T. Not.* 1997, 397; *T.B.B.R.* 1997, 227; Brussel 22 april 1997, *J.L.M.B.* 1999, 321; Kort Ged. Rb. Brussel 27 juni 1997, *R.G.A.R.* 1998, nr. 12.922; Kort Ged. Rb. Luik 30 december 1997, *J.L.M.B.* 1998, 191; Kort Ged. Rb. Luik 14 juni 1999, *J.L.M.B.* 1999, 1305.

(244) Kort Ged. Rb. Luik 24 mei 1994, *T.B.B.R.* 1995, 153; *R.G.A.R.* 1995, nr. 12.453; Kort Ged. Rb. Luik 13 november 1996, *J.L.M.B.* 1996, 1623.

(245) Bijvoorbeeld inzake huur: Kort Ged. Rb. Brussel 2 april 1992, *J.T.* 1992, 459, noot.

(246) Brussel 14 januari 1993, *J.T.* 1993, 425; Kort Ged. Rb. Brussel 6 februari 1995, *T.B.B.R.* 1996, 74; Kort Ged. Rb. Brussel 28 mei 1997, *J.T.* 1997, 642; *J.L.M.B.* 1997, 1542. Zie L. DU CASTILLON, „Aspects actuels du référé en matière contractuelle”, in J. VAN COMPERNOLLE (red.), *Les procédures en référé*, CUP, 1998, 39-62.

(247) Kort Ged. Rb. Namen 27 april 1992, *J.T.* 1992, 497.

(248) Kort Ged. Rb. Bergen 3 april 1996, *J.L.M.B.* 1996, 1333.

(249) Brussel 14 januari 1993, *J.T.* 1993, 425.

(250) Kort Ged. Rb. Brussel 6 februari 1995, *T.B.B.R.* 1996, 74; Kort Ged. Kh. Gent 9 januari 1998, *T.G.R.* 1998, 183.

(251) Kort Ged. Rb. Luik 22 mei 1995, *Pas.* 1995, III, 18.

een verbintenis te bevelen(252). Hij kan hierbij voldoende creatief optreden(253). De intrekking van de opzegging van een kredietovereenkomst kan hij niet bevelen(254). Wél kan hij de opzegging ervan opschorten(255).

57. Het komt de kortgedingrechter echter niet toe een *declaratief* vonnis uit te spreken(256). Hij mag geen uitspraak doen over het bestaan van een betwist recht(257). Het komt hem niet toe zich over een fout uit te spreken(258). Een *constitutieve* beslissing *zonder tijdsbeperking* is eveneens uitgesloten(259). Hij mag de toestand van de partijen nimmer definitief en onherroepelijk wijzigen(260). In beginsel kan hij aldus geen afbraak van een pand bevelen(261). Voor zover echter een vergoeding bij equivalent mogelijk is, kan hij toch maatregelen bevelen die onomkeerbare gevolgen kunnen hebben(262). Hij kan de gevorderde maatregel toekennen in afwachting van de beslissing van de bodemrechter die binnen een opgelegde termijn moet geadieerd worden(263). Hij kan echter niet toekennen wat de rechter ten gronde zelf niet vermag(264).

(252) Voorz. Kh. Kortrijk 29 april 1996, *T.B.H.* 1996, 1010, noot H. VAN GOMPEL, „De buitengerechtelijke ontbinding van een overeenkomst en de remediëringsbevoegdheid van de rechter in kort geding”; Luik 7 oktober 1996, *J.L.M.B.* 1997, 4; *T.B.P.* 1997, 122, noot J. STEVENS; *J.T.* 1997, 342; Kort Ged. Kh. Hasselt 12 december 1997, *T.B.B.R.* 1998, 66; Kort Ged. Kh. Neufchâteau 29 december 1998, *J.L.M.B.* 1999, 390, noot.

(253) Bijvoorbeeld: Kort Ged. Rb. Luik 6 juni 1995, *Dr. inform.* 1996, afl. 1, 47, noot P. WÉRY, „La réparation en nature en matière contractuelle”; *J.L.M.B.* 1995, 1034: Belgacom werd op straffe van een dwangsom veroordeeld om bij elke factuur voor de abonnees van de betrokken zone een bericht op te nemen met de gegevens van een arts die niet in het telefoonboek waren opgenomen.

(254) Kort Ged. Kh. Antwerpen 25 oktober 1995, *R.W.* 1999-2000, 156, noot.

(255) Kort Ged. Kh. Turnhout 10 juli 1996, *T.B.H.* 1997, 765, noot; Kort Ged. Kh. Turnhout 6 december 1996, *T.B.H.* 1997, 195. Zie ook S. STIJNS, „De beëindiging van de kredietovereenkomst: macht en onmacht van de (kort geding-)rechter”, *T.B.H.* 1996, 100-167.

(256) Brussel 18 februari 1994, *T.B.H.* 1995, 492; Brussel 19 mei 1998, *DAOR* 1999, afl. 48, 93, noot J. BILLIET, „De ambivalente situatie van verhuurder en franchisegever”.

(257) *Arbh. Antwerpen 29 oktober 1996, T.O.R.B.* 1996-97, 279, noot P. HUMBLET, „Omtrent de zaak Hugo V.”.

(258) Kort Ged. Rb. Luik 21 december 1998, *J.L.M.B.* 1999, 387, noot.

(259) Kort Ged. Kh. Hasselt 5 april 1996, *R.W.* 1996-97, 963.

(260) Brussel 12 januari 1995, *Ing.-Cons.* 1996, 292, noot P. PETERS; Brussel 14 februari 1996, *T. Not.* 1997, 79.

(261) Voorz. Rb. Gent 30 september 1994, *T.M.R.* 1995, 338, noot R. VEKEMAN.

(262) Kort Ged. Rb. Brussel 4 maart 1996, *J.L.M.B.* 1996, 686; *J.T.T.* 1997, 54.

(263) Antwerpen 26 november 1996, *A.J.T.* 1996-97, 534, noot P. LEFRANC, „Het ‘vergelijk’ in stedenbouwkzaken”; Antwerpen 10 maart 1997, *A.J.T.* 1997-98, 517, noot D. LINDEMANS, „Verval van voorlopige maatregelen wegens niet tijdig adieëren van de bodemrechter”. Vgl. Luik 4 november 1997, *J.L.M.B.* 1998, 680, noot M. WESTRADE, „La constitution inapplicable en référé? Le cas de la séparation des Eglises et de l’Etat”; Brussel 19 november 1997, *AM* 1998, 42, noot.

(264) Kort Ged. Rb. Luik 16 september 1992, *Pas.* 1992, III, 106; Kort Ged. Rb. Namen 31 juli 1996, *T.B.B.R.* 1998, 152; Kort Ged. Rb. Brussel 6 november 1996, *Journ. proc.* 1996, afl. 316, 26, noot F. JONGEN; Kort Ged. Rb. Brussel 4 december 1996, *T.B.B.R.* 1997, 228.

iii. Rechtspleging

58. Het kort geding „op eenzijdig verzoekschrift” (art. 584, 3^o lid, Ger. W.) (265) blijft voor beroering zorgen (266), vooral bij collectieve arbeidsgeschillen (267). Over het uitzonderlijk karakter ervan is nagenoeg eenieder het eens (268). Het Hof van Cassatie aanvaardt thans dat de volstreckte noodzakelijkheid (269) die toelaat de rechter in kort geding bij eenzijdig verzoekschrift te adiëren, te wijten kan zijn aan de omstandigheid dat geen tegenpartij bekend is (270). Kunnen bijvoorbeeld de stakingsposten niet geïdentificeerd worden, dan biedt deze eenzijdige procedure een oplossing (271). Deze mogelijkheid geldt voor alle procedures tegen personen van wie de identiteit onbekend is (272), zoals tegen de krakers van een pand (273). Ook wanneer geen spoor te vinden is van een aantal erfgenamen kan een gerechtelijke bewindvoerder van een nalatenschap op deze wijze in kort geding worden aangesteld (274).

59. De geadiëerde rechter in kort geding moet steeds ambtshalve onderzoeken of er wel sprake is van een volstreckte noodzakelijkheid. Is dit niet het geval, dan moet hij de eis als ontoelaatbaar afwijzen (275). De verzoekende

(265) E. MONARD en D. DEGREEF, *Het eenzijdig verzoekschrift (art. 584, 3^o lid Ger. W.)*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1998, 383 p.

(266) J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1533, nr. 73.

(267) M. RIGAUX, „De interventie van de burgerlijke rechter in collectieve arbeidsconflicten: naar een kentering in de rechtspraak bij urgentie op eenzijdig verzoekschrift”, *R.W.* 1993-94, 1058-1059; M. STORME, „Arbeidsrecht en gerechtelijk recht. Verstaan zij zich met elkaar?”, *T.P.R.* 1999, 61-77.

(268) Voorz. Kh. Namen 2 juni 1993, *J.T.* 1993, 463; *Voorz. Rb. Brussel 26 mei 1994*, *J.T.* 1994, 571; *Bergen 10 april 1996*, *T.B.H.* 1996, 991, noot; *Voorz. Rb. Hasselt 12 februari 1997*, *T.B.B.R.* 1997, 535.

(269) Zie omtrent dit begrip: *Rb. Luik 28 februari 1994*, *J.L.M.B.* 1994, 679; *Pas.* 1993, III, 75.

(270) *Cass. 25 februari 1999*, *Arr. Cass.* 1999, 116; *Pas.* 1999, I, 116; *R.W.* 1999-2000, 789, noot; *P. & B.* 1999, 94, noot H. BOULARBAH, „L’absence de partie adverse ou l’impossibilité d’identifier celle-ci, conditions de l’introduction de la demande par voie de requête unilatérale”.

(271) *Kort Ged. Rb. Brussel 9 juni 1992*, *J.T.* 1993, 315; *Brussel 4 februari 1994*, *J.L.M.B.* 1994, 657; *J.T.T.* 1994, 331, noot.; vgl. *Voorz. Rb. Gent 16 maart 1994*, *T.G.R.* 1994, 74, noot; *Kort Ged. Rb. Mechelen 16 juni 1995*, *P. & B.* 1995, 127, afkeurende noot E. BREWAEYS, „De stakingsrechter”; anders: *Kort Ged. Rb. Brussel 27 april 1995*, *P. & B.* 1995, 124; *Rb. Luik 22 november 1995*, *R.R.D.* 1996, 100; *Kort Ged. Rb. Luik 3 januari 1996*, *J.L.M.B.* 1996, 311; *J.T.T.* 1996, 221, noot; *Voorz. Rb. Luik 18 juni 1998*, *J.T.T.* 1998, 447.

(272) *Kort Ged. Rb. Luik 3 mei 1996*, *J.L.M.B.* 1996, 802; *Kort Ged. Rb. Nijvel 28 maart 1997*, *J.L.M.B.* 1997, 735; *Kort Ged. Rb. Nijvel 23 april 1997*, *J.L.M.B.* 1997, 1256; *Voorz. Rb. Luik 26 november 1998*, *J.T.T.* 1999, 382.

(273) *Kort Ged. Rb. Gent 19 februari 1997*, *R.W.* 1998-99, 309.

(274) *Luik 30 oktober 1997*, *Rev. not. b.* 1998, 382. Vgl. J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1536, nr. 74.

(275) *Kort Ged. Rb. Luik 14 november 1994*, *T.B.B.R.* 1995, 512; *Kort Ged. Kh. Nijvel 18 maart 1008*, *T.B.H.* 1998, 476. De partij die derdenverzet instelt, kan uiteraard alsdan de volstreckte noodzakelijkheid aanvechten (*Bergen 10 april 1996*, *T.B.H.* 1996, 991, noot). Om toch tegenspraak te realiseren kan de voorzitter zowel de verzoeker als de tussenkomende partijen overeenkomstig art. 1028 Ger. W. oproepen (*Kort Ged. Kh. Nijvel 22 januari 1997*, *J.L.M.B.* 1997, 234, noot P.H.; *Journ. proc.* 1997, afl. 320, 28).

partij moet de volstreekte noodzakelijkheid aantonen(276) op het ogenblik van de inleiding van het geding voor de rechter in kort geding(277). Geoordeeld werd dat deze voorwaarde niet vervuld is wanneer de eiser tijdelijk verlieslatende activiteiten zou moeten uitoefenen die noch de overleving van zijn bedrijf in gevaar brengen, noch op korte termijn betalingsmoeilijkheden met zich brengen(278).

60. Een aantal presidenten blijven het eenzijdig verzoekschrift als akte van rechtsingang aanvaarden, indien de *aard* van de gevorderde maatregel met zich brengt dat een contradictoire procedure de doeltreffendheid ervan in het gedrang kan brengen, bijvoorbeeld om het verdwijnen van het origineel van een examenkopij te voorkomen(279), om de overhaaste verkoop van een waardevol schilderij te beletten(280), om de verkoop van een publicatie te vermijden(281) of om de fysieke integriteit van de verzoeker veilig te stellen(282). M.a.w., zij aanvaarden wel het verrassingseffect(283), zoals bij de aanstelling van een sekwester(284) of de blokkering van het gezinsvermogen(285), behoudens wanneer de wet in een bijzondere procedure (bijvoorbeeld het beschrijvend beslag) voorziet(286). Wie voormeld effect beoogt, moet zelfs het spoedeisend karakter niet aantonen: het volstaat dat de tegenspraak elke doeltreffendheid ontzegt aan de gevorderde maatregel(287). Beslist werd dat de uiterst dringende noodzakelijkheid en de aard van de vordering geen cumulatieve noodzakelijke voorwaarden zijn voor het instellen van de rechtspleging in kort geding op eenzijdig verzoekschrift. Ze

(276) Voorz. Rb. Charleroi 17 november 1994, *T.B.H.* 1995, 965, noot.

(277) Brussel 17 maart 1995, *P. & B.* 1995, 98; Brussel 1 maart 1997, *DAOR* 1997, afl. 43, 58, noot O. POELMANS en D. BLOMMAERT.

(278) Voorz. Kh. Brussel 10 augustus 1994, *T.B.H.* 1995, 895.

(279) Voorz. Rb. Gent 9 oktober 1992, *T.O.R.B.* 1993-94, 276, noot.

(280) Voorz. Rb. Luik 4 maart 1994, *J.L.M.B.* 1994, 681; *T.B.B.R.* 1994, 407.

(281) Kort Ged. Rb. Brussel 30 januari 1997, *J.L.M.B.* 1997, 317; Kort Ged. Rb. Brussel 5 februari 1997, *J.L.M.B.* 1997, 317; zie echter Kort Ged. Rb. Brussel 9 september 1997, *T.B.B.R.* 1998, 261.

(282) Kort Ged. Rb. Luik 31 december 1996, *J.L.M.B.* 1997, 722.

(283) Voorz. Rb. Luik 11 juni 1993, *T.B.B.R.* 1994, 80; Voorz. Rb. Brussel 14 juni 1994, *J.L.M.B.* 1995, 547; Kort Ged. Rb. Luik 11 oktober 1995, *Act. dr.* 1996, 221; anders: Luik 30 juni 1993, *J.L.M.B.* 1993, 960, noot C. PARMENTIER, „Multinationales et juge des référés”; *J.T.* 1993, 739; *T.R.V.* 1993, 549, noot; Brussel 15 mei 1996, *T.B.H.* 1996, 998.

(284) Voorz. Kh. Luik 5 september 1994, *T.R.V.* 1995, 432, noot M. WYCKAERT, „Een sekwester op aandelen aan toonder, aangesteld op eenzijdig verzoekschrift”; Brussel 27 oktober 1994, *A.J.T.* 1994-95, 207, noot G. BALLON; *T.R.V.* 1995, 193, noot H. VAN GOMPEL, „De aanstelling bij eenzijdig verzoekschrift van een gerechtelijk sekwester over vennootschapsdocumenten”; Kort Ged. Rb. Luik 6 februari 1995, *T.B.B.R.* 1995, 514.

(285) Kort Ged. Rb. Luik 14 december 1995, *R.R.D.* 1996, 272.

(286) Brussel 13 september 1994, *Ing.-Cons.* 1994, 313; *J.T.* 1995, 50, noot L. VAN BUNNEN; *Pas.* 1993, II, 116; anders: Voorz. Rb. Brussel 26 november 1993, *Ing.-Cons.* 1994, 321.

(287) Kort Ged. Rb. Marche-en-Famenne 1 juni 1995, *Act. dr.* 1996, 389; Brussel 24 augustus 1995, *Pas.* 1995, II, 49; Brussel 27 juni 1997, *T.R.V.* 1997, 577, noot S.R.

zijn omstandigheden die elk afzonderlijk de volstrekte noodzakelijkheid kunnen uitmaken(288). De rechtspleging op eenzijdig verzoekschrift wordt ook toegelaten wanneer vaststaat dat de gewone procedure te lang zou uitvallen(289). Uiteraard mag de vertraging niet te wijten zijn aan het stilzitten van de eiser(290).

iv. dringende en voorlopige maatregelen

61. De grote vlucht die het kort geding in de negentiger jaren heeft genomen, blijkt uit de overvloed aan gepubliceerde uitspraken(291). De aantasting(292) van een op het eerste gezicht bestaand(293) en niet ernstig betwist(294) subjectief recht(295) volstaat om, in geval van urgentie, de rechter in kort geding te adiëren(296). Het bestaan van een recht moet voldoende waarschijnlijk zijn(297). De kort gedingrechter kan maatregelen tot bewaring van recht bevelen indien er een schijn van rechten is die het nemen van zulk een beslissing verantwoordt. Hij overschrijdt niet de grenzen van zijn bevoegdheid, wanneer hij zich ertoe beperkt de ogenschijnlijke rechten van partijen na te gaan en daarbij geen rechtsregels betreft die de voorlopige maatregel niet redelijk kunnen schragen(298). Aan de bevoegdheid of rechtsmacht van de rechter in kort geding zijn slechts die zaken onttrokken waarvan de wetgever expliciet of impliciet zowel de beslechting van het bodem-

(288) [Brussel 10 februari 1997](#), *J.L.M.B.* 1997, 300; *Journ. proc.* 1997, afl. 321, 27, noot P.C.; *J.T.* 1997, 176; *T.B.H.* 1997, 269; *Rev. prat. soc.* 1997, 155, noot W. DERYCKE, „Faillite, référé provision, administrateur de fait et droits de la défense”; zie ook: [Brussel 18 februari 1997](#), *Pas.* 1996, II, 40.

(289) [Kort Ged. Rb. Luik 12 mei 1993](#), *J.L.M.B.* 1993, 987; [Arbh. Luik 19 december 1995](#), *J.L.M.B.* 1996, 1033; [Brussel 15 oktober 1997](#), *R.W.* 1998-99, 1222.

(290) [Brussel 27 juni 1997](#), *J.T.* 1997, 688; *T.R.V.* 1997, 580, noot S.R., „Volstrekte noodzakelijkheid”. Zie nr. 51.

(291) Zie ook: J. ENGLEBERT, „Inédits de droit judiciaire. Référés”, *J.L.M.B.* 1993, 1118-1143.

(292) Het moet gaan om een ogenschijnlijk foutieve aantasting ([Kort Ged. Rb. Gent 14 april 1998](#), *T.G.R.* 1998, 139).

(293) [Luik 24 december 1993](#), *J.L.M.B.* 1994, 654; *Rev. prat. soc.* 1994, 167.

(294) [Luik 20 november 1995](#), *R.R.D.* 1996, 472; [Brussel 1 december 1995](#), *Pas.* 1995, II, 77.

(295) De vordering die ertoe strekt de stopzetting te bekomen van een behandeling waarvan wordt aangevoerd dat ze onmenselijk en vernederend is in de zin van art. 3 E.V.R.M., heeft betrekking op een subjectief recht ([Kort Ged. Rb. Brussel 26 juni 1998](#), *J.L.M.B.* 1998, 1181; *J.T.* 1998, 818).

(296) [Antwerpen 15 september 1992](#), *T.M.R.* 1994, 52; [Kort Ged. Rb. Namen 14 februari 1997](#), *T. Aann.* 1997, 334, noot M. FLAMME, „Et la saga des „bus wallons” continue”; *J.T.* 1997, 344; *T.B.P.* 1997, 363, noot J. STEVENS; *J.L.M.B.* 1997, 947, noot E. VAN NUFFEL en D. LAGASSE, „Les bus wallons en justice (bis). Ou de la sauvegarde en référé des droits du soumissionnaire irrégulièrement évincé d’un marché public”; [Kort Ged. Rb. Kortrijk 10 september 1998](#), *AM* 1998, 361, noot; [Kort Ged. Rb. Luik 6 november 1998](#), *J.L.M.B.* 1998, 1704.

(297) [Cass. 25 april 1996](#), *Arr. Cass.* 1996, 359, concl. DUBRULLE; *Pas.* 1996, I, 387; *R.W.* 1996-87, 432 en 1289, concl. DUBRULLE; *P. & B.* 1996, 202.

(298) [Cass. 16 november 1995](#), *Arr. Cass.* 1995, 1018; *Pas.* 1995, I, 1049; *R.W.* 1995-96, 1318, noot; [Cass. 25 april 1996](#), *Arr. Cass.* 1996, 349; *Pas.* 1996, I, 377; *R.W.* 1996-97, 539; *P. & B.* 1996, 200; [Cass. 25 juni 1999](#), *Arr. Cass.* 1999, 400; *Pas.* 1999, I, 400.

geschil als het treffen van voorlopige maatregelen aan de rechterlijke macht onttrekt(299)(300).

62. Of de procedure in kort geding kan worden aangewend om bewijsstukken te verzamelen ter voorbereiding van een andere procedure(301), wordt betwist(302). Het kort geding komt alvast niet in aanmerking om het bestaan van een misdrijf door een expert te laten vaststellen(303). De aanstelling in kort geding van een sekwester lijkt daarentegen wél verantwoord, wanneer er een gegronde vrees bestaat dat bepaalde stukken (bijvoorbeeld uit een medisch dossier) zouden kunnen verdwijnen(304).

63. Wie geconfronteerd wordt met de tenuitvoerlegging van een rechterlijke beslissing, doet vaak nog een beroep op de rechter in kort geding om de executie ervan op te schorten. Zo'n verzoek tot „uitstel” of „opschorting” wordt doorgaans afgewezen(305). De rechter in kort geding is evenmin bevoegd om de opschorting van tenuitvoerlegging van een arbitrale beslissing te bevelen(306). Van die algemene regel kan wél worden afgeweken bij een manifeste onregelmatigheid van de uitvoerbaarverklaring(307). Of de rechter in kort geding tijdelijk de tenuitvoerlegging kan verbieden, omdat deze feitelijk onredelijk is, kan ernstig betwist worden(308).

64. De rechter in kort geding mag echter slechts optreden in aangelegenheden waarover in de regel de beslagrechter uitspraak doet, als er sprake is van feitelijkheden(309). Hij kan alvast geen kantonnement toestaan, wanneer de bodemrechter dit uitgesloten heeft(310).

(299) *Kort Ged. Rb. Gent 24 maart 1999*, *T.G.R.* 1999, 53; *T.B.B.R.* 1999, 600: inzake balietuchtzaken kan de rechter in kort geding hooguit bij wijze van marginale toetsing nagaan of de omstreden handelingen gesteld zijn door de bevoegde overheid en tot het wettelijk doel in een redelijke verhouding staan. Zie ook *Kort Ged. Rb. Namen 16 maart 1993*, *J.L.M.B.* 1993, 561 met erratum 612; *J.T.* 1993, 517, noot P. LAMBERT.

(300) Zie i.v.m. arbitrage: G. DE LEVAL, „Le juge et l'arbitre. Les mesures provisoires”, in J. VAN COMPERNOLLE en G. TARZIA (red.), a.w., 423-445.

(301) Zie G. CLOSSET-MARCHAL, „Le juge du provisoire et les règles de preuve”, in J. VAN COMPERNOLLE en G. TARZIA (red.), a.w., 155-162.

(302) *Kort Ged. Kh. Antwerpen 2 december 1996*, *T.R.V.* 1997, 44.

(303) *Antwerpen 28 september 1998*, *R.H.A.* 1999, 33.

(304) *Rb. Mechelen 25 augustus 1997*, *T.B.B.R.* 1998, 74.

(305) Voorz. Arbrb. Charleroi 10 april 1992, *J.T.T.* 1992, 415; *Kort Ged. Rb. Antwerpen 2 december 1992*, *T.B.B.R.* 1993, 492.

(306) *Kort Ged. Rb. Brussel 30 april 1993*, *J.L.M.B.* 1994, 240; *R.R.D.* 1995, 200.

(307) *Gent 9 maart 1995*, *R.W.* 1995-96, 437, noot.

(308) Zie nochtans *Kort Ged. Rb. Gent 12 mei 1993*, *T.G.R.* 1993, 109.

(309) *Kort Ged. Rb. Brussel 14 mei 1996*, *T.B.B.R.* 1996, 481.

(310) *Kort Ged. Arbrb. Gent 6 oktober 1993*, *T.G.R.* 1993, 138, noot V. VAN HERREWEGHE, „Kantonnement in kort geding”.

65. Het gezinsrecht en het jeugdrecht liggen vaak, bij urgentie, aan de grondslag van heel wat korte gedingen. De rechter in kort geding kan onder meer:

- met betrekking tot het ouderlijk gezag van niet gehuwde ouders over hun kind een wachttoestand opleggen(311);
- optreden op verzoek van wie, ondanks de weigering van de ambtenaar van de burgerlijke stand, een huwelijk wil aangaan(312);
- bij een betwisting omtrent een vaderschapserkenning de ontgraving van wie het kind erkend heeft, bevelen(313);
- het persoonlijk contact van grootouders met hun kleinkinderen tijdens de echtscheidingsprocedure van de ouders regelen(314);
- een vader die na echtscheiding in strijd met de tussen echtgenoten gesloten overeenkomst de kinderen naar het buitenland heeft meege-
nomen, onder verbeurte van een dwangsom verplichten dezen terug naar de moeder in België te brengen(315);
- een einde stellen aan een tussen gescheiden ouders niet afgesproken schoolverandering voor hun kinderen(316);
- een arts gelasten een vaderschapsonderzoek te verrichten op het stoffelijk overschot van de vermoedelijke verwekker van een kind(317) of een bloedstaal en/of ander genetisch materiaal te nemen op het lichaam van de natuurlijke vader die door omstandigheden niet in de mogelijkheid verkeert zelf zijn wil te kennen te geven(318);
- de uitoefening van het ouderlijk gezag over kinderen uitsluitend aan de vader toekennen omwille van de psychiatrische problemen van de moeder(319);
- maatregelen m.b.t. de uitoefening van het ouderlijk gezag bevelen tijdens een echtscheidingsprocedure in het buitenland(320);

(311) Kort Ged. Rb. Brussel 29 april 1993, *R.R.D.* 1995, 207.

(312) Kort Ged. Rb. Brussel 1 maart 1994, *Rev. trim. dr. fam.* 1995, 41; *T.B.B.R.* 1994, 408; zie ook Kort Ged. Rb. Brussel 21 februari 1996, *J.T.* 1996, 802; Kort Ged. Rb. Brussel 29 juli 1996, *Rev. not. b.* 1996, 463; Kort Ged. Rb. Luik 18 februari 1997, *Rev. trim. dr. fam.* 1997, 327; Luik 26 juni 1997, *Rev. trim. dr. fam.* 1997, 331, noot C. PARIS, „Le rôle de l’officier de l’état civil requis de célébrer un mariage présumé simulé”; *T. Vreemd.* 1997, 429; *J.L.M.B.* 1997, 1564, noot J. LELEU.

(313) Kort Ged. Rb. Brussel 4 april 1995, *Rev. trim. dr. fam.* 1995, 679.

(314) Kort Ged. Rb. Marche-en-Famenne 21 juni 1995, *J.L.M.B.* 1995, 1712.

(315) Kort Ged. Rb. Brussel 5 september 1995, *Rev. trim. dr. fam.* 1996, 427.

(316) Kort Ged. Rb. Brussel 19 september 1995, *Rev. trim. dr. fam.* 1996, 431.

(317) Voorz. Rb. Namen 25 september 1995, *J.L.M.B.* 1997, 503.

(318) Kort Ged. Rb. Gent 8 mei 1996, *T. Gez.* 1997-98, 209, noot N. JEGER, „Genetische vingerafdruk ter vaststelling van vaderschap bij een persoon in de coma”; *T.G.R.* 1996, 130.

(319) Bergen 20 oktober 1997, *J.L.M.B.* 1998, 1216.

(320) Rb. Brussel 13 februari 1997, *Pas.* 1996, III, 31.

— het huisvestingsrecht van een kind opschorten(321).

66. De vraag rijst of nieuwe maatregelen kunnen bevolen worden, terwijl het hoger beroep tegen een vorige beschikking nog hangende is(322). Beslist werd dat ingevolge de devolutieve werking van het hoger beroep de rechter in kort geding niet meer op grond van art. 1280 Ger. W. kan geadieerd worden, zelfs niet m.b.t. nieuwe feiten waarvan hij bij het vellen van de in hoger beroep bestreden beschikking geen kennis had(323). Hij zou echter wél in geval van urgentie kennis kunnen nemen van een nieuwe vordering op grond van art. 584 Ger. W. De vordering mag dan echter niet bij ter griffie neergelegde conclusie ingeleid worden(324).

67. De rechter in kort geding beveelt bij uitstek *bewarende maatregelen*. Vaak wordt op hem een beroep gedaan met het oog op de aanstelling van een sekwester(325). Deze wordt trouwens vaak op eenzijdig verzoekschrift aangesteld(326). Ook de procureur des Konings kan, in afwachting van een strafrechtelijke uitspraak, op eenzijdig verzoekschrift de aanstelling van een sekwester vragen voor een onbeheerde nalatenschap(327). De rechter in kort geding kan op grond van art. 584 Ger. W. een voorlopige bewindvoerder over een nalatenschap aanstellen(328).

68. De rechter in kort geding kan een gedaagde een gebod of verbod opleggen een bepaalde rechtshandeling te stellen. Inzake het appartementsrecht kan aldus in geval van spoed een beroep worden gedaan op de kort gedingrechter. Hij kan een syndicus verbieden een algemene vergadering te houden(329). Hij kan bij uitstek een einde stellen aan een zogenaamde

(321) Kort Ged. Rb. Nijvel 29 januari 1999, *Div. Act.* 1999, 89, noot A. VAN GYSEL.

(322) J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1552, nr. 89.

(323) Kort Ged. Rb. Brussel 7 februari 1996, *Rev. trim. dr. fam.* 1998, 107.

(324) Kort Ged. Rb. Brussel 22 maart 1996, *Pas.* 1995, III, 78; vgl. Kort Ged. Rb. Neufchâteau 25 maart 1997, *Rev. trim. dr. fam.* 1998, 76.

(325) Voorz. Rb. Luik 18 december 1992, *Rev. trim. dr. fam.* 1993, 482; Kort Ged. Kh. Brugge 29 april 1994, *T.R.V.* 1994, 353, noot B. TILLEMAN, „Een vereffenaar als sekwester”; Kort Ged. Rb. Luik 10 februari 1995, *J.L.M.B.* 1995, 1706; *Pas.* 1994, III, 61.

(326) Voorz. Kh. Luik 5 september 1994, *T.R.V.* 1995, 432, noot M. WYCKAERT, „Een sekwester op aandelen aan toonder, aangesteld op eenzijdig verzoekschrift”; Voorz. Rb. Luik 6 februari 1995, *T.B.B.R.* 1995, 514.

(327) Voorz. Rb. Luik 27 september 1995, *J.T.* 1996, 53; *Journ. proc.* 1995, afl. 291, 30, noot; *J.L.M.B.* 1995, 1543; *Rev. not. b.* 1996, 79, noot; *Rev. b. dr. pén.* 1996, 136; *Rec. gén. enr. not.* 1997, 237.

(328) Voorz. Rb. Charleroi 11 december 1997, *Rev. not. b.* 1999, 174, noot R.D.V.

(329) Kort Ged. Rb. Brugge 11 april 1997, *T. App.* 1998, afl. 2, 19; vgl. Rb. Luik 28 februari 1994, *J.L.M.B.* 1994, 679; *Pas.* 1993, III, 75.

„feitelijkheid”(330). Tegen wie het eigendomsrecht van een ander miskent, kunnen de nodige bewaringsmaatregelen worden bevolen(331). Ontruimingsvorderingen(332) en bezitsvorderingen(333) kunnen echter via de vrederechter worden ingesteld.

69. De rechter in kort geding kan uitspraak doen over een geschil waarbij de overheid betrokken partij is. Hij heeft rechtsmacht om ten aanzien van de administratie die een subjectief recht van een particulier aantast, maatregelen te nemen(334). Het volstaat dat de bestuurshandeling een ogenschijnlijke foutieve aantasting van subjectieve rechten inhoudt(335). Hierbij mag de rechter in kort geding geenszins oordelen over de opportuniteit van een door de administratieve overheid genomen maatregel(336). Hooguit is een marginale toetsing hiervan toegelaten(337). De wettelijkheid mag wél worden gecontroleerd(338). Het administratief kort geding bij de Raad van State(339) doet in beginsel geen afbreuk aan de prerogatieven van de civiele

(330) Kort Ged. Rb. Brugge 12 juli 1996, *T. App.* 1997, afl. 2, 21.

(331) Bergen 6 oktober 1994, *J.T.* 1995, 284. Vgl. Kort Ged. Kh. Charleroi 17 maart 1995, *J.L.M.B.* 1996, 117.

(332) Zie K. BROECKX, „Ontruimingsvorderingen tegen krakers”, *T. Vred.* 1997, 470-475; *T. Vred.* 1998, 10-15; zie echter Kort Ged. Rb. Luik 25 juni 1993, *Rev. not. b.* 1993, 519; *J.T.* 1994, 70.

(333) Zie P. LECOCQ, „Aspects possessoires et référé. Synthèse d’une étude comparative”, in J. VAN COMPERNOLLE (red.), *Les procédures en référé*, CUP, 1998, 137-189; zie ook Rb. Tongeren 6 september 1993, *R.W.* 1994-95, 196, noot H. VUYE, „Bezitsvorderingen en milieurecht: over oude en nieuwe spoedprocedures”.

(334) Voorz. Rb. Brussel 19 november 1991, *J.L.M.B.* 1992, 29.

(335) Cass. 20 september 1990, *Arr. Cass.* 1990-91, 63; *Pas.* 1991, I, 59; *R.W.* 1990-91, 849; *R.C.J.B.* 1993, 618, noot J. VERHOEVEN; Cass. 27 november 1992, *Arr. Cass.* 1991-92, 1361; *Pas.* 1992, I, 1315; *R. Cass.* 1993, 49-50, noot M. BOES, „Het gewone kort geding en administratief kort geding”; Cass. 14 januari 1994, *Arr. Cass.* 1994, 44, concl. D’HOORE; *Pas.* 1994, I, 41; *R.W.* 1994-95, 90; *P. & B.* 1994, 133. Zie ook Kort Ged. Rb. Luik 5 augustus 1993, *J.T.* 1993, 691; Kort Ged. Rb. Namen 7 december 1993, *J.L.M.B.* 1994, 29.

(336) Brussel 8 november 1994, *Pas.* 1993, II, 136; Gent 24 mei 1996, *T.G.R.* 1996, 123; Kort Ged. Rb. Luik 26 februari 1998, *J.L.M.B.* 1998, 520, noot J. DERMAGNE, „Le juge et la politique”; *Journ. proc.* 1998, afl. 346, 29, noot J. DERMAGNE.

(337) Kort Ged. Rb. Namen 19 september 1997, *R.R.D.* 1997, 330; Gent 27 september 1995, *R.W.* 1995-96, 991; Gent 24 mei 1996, *T.G.R.* 1996, 123.

(338) Luik 7 mei 1998, *J.T.* 1998, 552.

(339) P. FLAMEY, „Rechtsbescherming inzake overheidsopdrachten. Kort gedingen inzake overheidsopdrachten”, in *Nieuwe wetgeving betreffende overheidsopdrachten: revolutie of slechts structurele verduidelijking?*, Gent, Mys & Breesch, 1998, 89-116; P. LEWALLE, „Le référé administratif”, *Act. dr.* 1992, 893-1002; F. TULKENS, „L’introduction d’un référé administratif en droit belge: une délicate révolution”, *J.T.* 1992, 28-32; R. WITMEUR en L. DE CONINCK, „Aspects actuels du référé administratif”, in J. VAN COMPERNOLLE (red.), *Les procédures en référé*, CUP, 1998, 103-134. Zie ook E. VAN NUFFEL en D. LAGASSE, „Les bus wallons en justice (bis). Ou la sauvegarde en référé des droits du soumissionnaire irrégulièrement évincé d’un marché public”, *J.L.M.B.* 1997, 960-966.

kortgedingrechter(340)(341). Een vordering tot opschorting van een administratieve beslissing behoort echter slechts tot de rechtsmacht van de Raad van State(342), voor zover geen miskening van subjectieve rechten ter sprake komt(343). De aan de Raad van State toegekende rechtsmacht onder bepaalde voorwaarden de schorsing te bevelen van de tenuitvoerlegging van een akte of een reglement van een administratieve overheid, perkt de rechtsmacht van de voorzitter in kort geding uitspraak te doen bij voorraad betreffende subjectieve burgerlijke rechten niet in(344). Een „administratieve feitelijkheid” volstaat om de rechter in kort geding te adieren(345).

(340) Kort Ged. Rb. Oudenaarde 8 april 1992, *T.M.R.* 1994, 50; Kort Ged. Rb. Namen 11 december 1992, *J.T.* 1993, 447, noot; Antwerpen 2 februari 1993, *R.W.* 1993-94, 648, noot A. CARETTE, „Keuze van de bevoegde kortgedingrechter en dringende milieu-aangelegenheden en de vordering tot staking van vergunde activiteiten inzake leefmilieu”; Kort Ged. Rb. Luik 5 augustus 1993, *J.T.* 1993, 691; Gent 23 september 1993, *Pas.* 1992, II, 194; *T.G.R.* 1995, 164; Brussel 8 februari 1996, *J.T.* 1996, 367, noot; Brussel 16 april 1997, *P. & B.* 1997, 245; Brussel 15 januari 1998, *J.L.M.B.* 1998, 268. Zie echter Kort Ged. Rb. Luik 25 januari 1999, *J.L.M.B.* 1999, 347.

(341) Zie hierover uitvoerig: P. GILLIAUX, „Les mesures provisoires et conservatoires dans le contentieux administratif”, in G. DE LEVAL, P. LEWALLE en M. STORME (eds.), *Het interdisciplinair geschil*, Kluwer-Bruylant, 1996, 347-371; D. LINDEMANS, „Jurisdictioneel ‘monisme’ inzake voorlopige voorzieningen?”, in G. DE LEVAL, P. LEWALLE en M. STORME (eds.), a.w. 338-346; R. WITMEUR, „Les mesures provisoires et conservatoires dans la procédure administrative”, in G. DE LEVAL, P. LEWALLE en M. STORME (eds.), a.w., 322-337.

(342) Kort Ged. Rb. Veurne 15 januari 1992, *T.B.B.R.* 1992, 454; Kort Ged. Rb. Brugge 8 juli 1992, *T.G.R.* 1992, 136, noot J. DUJARDIN; *T.M.R.* 1994, 51; Kort Ged. Rb. Brussel 16 oktober 1992, *J.L.M.B.* 1996, 843; Kort Ged. Rb. Antwerpen 8 februari 1993, *T.M.R.* 1994, 53; Gent 28 mei 1993, *T.M.R.* 1994, 54; Kort Ged. Rb. Namen 12 januari 1996, *R.R.D.* 1996, 304; *Amén.* 1996, 177; *J.T.* 1996, 546; Kort Ged. Rb. Luik 12 februari 1996, *J.L.M.B.* 1996, 722, noot P. MARTENS; vgl. Voorz. Rb. Luik 24 november 1995, *T. Aann.* 1996, 228, noot.

(343) Kort Ged. Rb. Nijvel 23 juni 1992, *J.T.* 1993, 245; Kort Ged. Rb. Gent 6 augustus 1993, *T.G.R.* 1993, 130, noot J. DUJARDIN, „Bevoegdheidsregeling tussen de kort gedingrechter en de Raad van State m.b.t. schorsing van de tenuitvoerlegging van een administratieve rechtshandeling”; Gent 26 april 1994, *T.G.R.* 1994, 66, noot; *P. & B.* 1994, 161; *R.W.* 1995-96, 504; Kort Ged. Rb. Dendermonde 8 juni 1994, *T.G.R.* 1995, 225; Brussel 16 april 1997, *P. & B.* 1997, 245; Luik 29 januari 1998, *J.L.M.B.* 1998, 470; Kort Ged. Rb. Namen 27 maart 1998, *Amén.* 1998, 329.

(344) Cass. 26 januari 1995, *Arr. Cass.* 1995, 78; *Pas.* 1995, I, 77; *R.W.* 1995-96, 16; *J.L.M.B.* 1995, 994, noot; Cass. 25 april 1996, *Arr. Cass.* 1996, 350; *Pas.* 1996, I, 387; *R.W.* 1996-97, 432 en 1289, concl. G. DUBRULLE; *P. & B.* 1996, 202; *T.R.O.S.* 1997, 142, noot D. VAN HEUVEN en F. VAN VOLSEM, „Parallele bevoegdheidsverdeling tussen de gewone en de administratieve kortgedingrechter in stedenbouwwaken”.

(345) Kort Ged. Rb. Brussel 25 maart 1993, *T. Aann.* 1993, 232; Brussel 2 februari 1994, *Res Jur. Imm.* 1994, afl. 2, 83; Luik 16 januari 1995, *J.L.M.B.* 1995, 677, noot P.H.; Kort Ged. Rb. Namen 14 februari 1997, *J.T.* 1997, 344; *T.B.P.* 1997, 363, noot J. STEVENS; *J.L.M.B.* 1997, 947, noot E. VAN NUFFEL en D. LAGASSE; Kort Ged. Rb. Namen 6 maart 1997, *J.L.M.B.* 1997, 956, noot E. VAN NUFFEL en D. LAGASSE, „Les bus wallons en justice (bis). Ou de la sauvegarde en référé des droits du soumissionnaire irrégulièrement évincé d’un marché public”; *T.B.P.* 1997, 367, noot J. STEVENS; Kort Ged. Rb. Namen 8 maart 1997, *J.T.* 1997, 346; Zie D. LAGASSE, „La loi du 19 juillet 1991 instituant un référé administratif devant le Conseil d’Etat a-t-elle modifié la compétence du juge judiciaire des référés? Ou le curieux renouveau de la théorie de la voie de fait administrative”, *J.T.* 1993, 9-11; E. LANCKSWEERDT, „De bevoegdheidsproblemen tussen de rechter in kort geding en de Raad van State opgelost?”, *R. Cass.* 1993, 231-233.

Aldus kan hij een einde maken aan een schadeverwekkende onwettelijkheid, zelfs ingeval van het bestaan van een niet betwiste vergunning(346). Aangenomen wordt dat de overheid die het zorgvuldigheids- en proportionaliteitsbeginsel miskent, een subjectief recht schendt, wat de tussenkomst van de kort gedingrechter kan verantwoorden(347). Deze regel geldt ook in belastingzaken(348).

70. Het belang van het kort geding tegen de overheid wordt aangetoond in de volgende beschikkingen:

- De afgifte van formulieren kan, onder verbeurte van een dwangsom, aan de overheid worden opgelegd(349);
- Een internering in een psychiatrisch bijhuis van een gevangenis is onwettig en levert een feitelijkheid op waaraan de rechter in kort geding een einde kan stellen(350);
- De overheid krijgt het bevel een einde te stellen aan geluidshinder(351);
- De N.M.B.S. wordt veroordeeld om een personeelslid opnieuw op te nemen in zijn vroegere functie, onder verbeurte van een dwangsom(352);
- De beslissing van een bestendige deputatie om een gedeputeerde alle infrastructuur te ontnemen wordt ongedaan gemaakt(353);
- De inschrijving in de bevolkingsregisters kan bevolen worden(354).

71. Inzake onderwijs wordt vaak een beroep gedaan op de rechter in kort geding(355). Uiteraard moet de urgentie vaststaan(356). Hierna volgen een aantal voorbeelden:

- De rechter in kort geding kan controle uitoefenen op beslissingen van de klassenraad, zonder evenwel te raken aan de autonomie van de inrich-

(346) Kort Ged. Rb. Mechelen 13 mei 1991, *T.M.R.* 1994, 45; Antwerpen 3 maart 1992, *T.M.R.* 1994, 49.

(347) Kort Ged. Rb. Kortrijk 6 mei 1993, *T.M.R.* 1994, 53.

(348) Antwerpen 7 juni 1994, *Fisc. Koer.* 1994, 424; Kort Ged. Rb. Brussel 29 augustus 1996, *J.D.F.* 1997, 363, noot; Rb. Brussel 1 december 1998, *Fiscoloog* 1999, afl. 692, 1; vgl. Brussel 26 april 1996, *Pas.* 1995, II, 83.

(349) Kort Ged. Rb. Brussel 20 oktober 1992, *T.M.R.* 1993, 45.

(350) Kort Ged. Rb. Luik 14 mei 1993, *R.R.D.* 1993, 443.

(351) Gent 18 september 1997, *T.G.R.* 1997, 213.

(352) Kort Ged. Arbrb. Gent 16 november 1994, *T.G.R.* 1995, 17; *R.W.* 1995-96, 1242.

(353) Kort Ged. Rb. Namen 3 april 1998, *J.T.* 1998, 460, noot; *Journ. proc.* 1998, afl. 349, 28, noot F. JONGEN; Luik 9 juni 1998, *Journ. proc.* 1998, afl. 354, 30, noot F.J.

(354) Kort Ged. Rb. Brussel 1 april 1999, *J.T.* 1999, 541; zie ook Kort Ged. Rb. Aarlen 4 februari 1992, *J.T.* 1992, 349.

(355) J. SAMBLON, „Le contentieux de l'urgence et le droit scolaire”, *J. dr. jeun.* 1992, afl. 118, 3-5; L. VENY, „Het kort geding in onderwijsaangelegenheden: een status quaestionis”, *T.O.R.B.* 1998-99, 351-379.

(356) Kort Ged. Rb. Brussel 14 januari 1992, *J. dr. jeun.* 1993, afl. 122, 40; Kort Ged. Rb. Antwerpen 17 augustus 1993, *T.O.R.B.* 1993-94, 271, noot B. PLETINCK, „De discussie omtrent het gemengd onderwijs in Vlaanderen of: bepalen jongens de norm waaraan meisjes zich confirmeren?”.

- tende macht(357) of zich in de plaats te stellen van de klassenraad(358); de bijeenkomst ervan om opnieuw te beraadslagen kan bevolen worden(359);
- De reïntegratie van een leerling wordt bevolen(360);
 - Een beslissing tot wegzending uit een school kan marginaal beoordeeld worden(361), behoudens wanneer het slechts een ordemaatregel betreft(362);
 - Het houden van een examenzittijd kan bevolen worden(363);
 - De beslissing van een examencommissie kan in kort geding marginaal getoetst worden(364);
 - De inschrijving van een jongen in een meisjesschool kan bevolen worden(365);
 - De vrije toegang tot een school bij staking van leerkrachten kan, onder verbeurte van een dwangsom, bevolen worden(366);

(357) [Brussel 14 januari 1993](#), *J. dr. jeun.* 1994, afl. 140, 29, noot J. SAMBLON, „Le contentieux des décisions des jurys d’examens devant les juridictions de l’ordre judiciaire”; anders: [Kort Ged. Rb. Mechelen 28 augustus 1995](#), *T.O.R.B.* 1995-96, 119, noot D. DELI, „De burgerlijke kort gedingrechter en betwistingen inzake examenbeslissingen”.

(358) [Kort Ged. Rb. Mechelen 9 november 1989](#), *T.O.R.B.* 1995-96, 117; [Kort Ged. Rb. Brussel 22 augustus 1996](#), *A.J.T.* 1996-97, 376, noot G. BALLON, „Wie niet studeert zal niet slagen”; [Brussel 27 juni 1997](#), *J.L.M.B.* 1998, 1650, noot J. DERMAGNE, „La motivation formelle des décisions des jurys d’examens”; [Luik 16 april 1998](#), *J.L.M.B.* 1998, 1654, noot J. DERMAGNE, „Etendue du controle juridictionnel des décisions des jurys d’examens”.

(359) [Kort Ged. Rb. Brussel 14 augustus 1996](#), *J. dr. jeun.* 1996, 390, noot J. DERMAGNE, „Le controle de la légalité interne des actes administratifs en matière d’enseignement et le juge des référés”; anders: [Kort Ged. Rb. Gent 21 oktober 1992](#), *T.G.R.* 1993, 88 die oordeelt dat enkel de Raad van State rechtsmacht heeft.

(360) [Kort Ged. Rb. Namen 7 juni 1996](#), *J. dr. jeun.* 1996, 330, noot B. VAN KEIRSBILCK; voor een integratie in een andere instelling: [Kort Ged. Rb. Dinant 3 februari 1993](#), *J. dr. jeun.* 1993, afl. 123, 67. Zie ook Voorz. Rb. Gent 24 september 1998, *A.J.T.* 1999-2000, 57, noot L. VÉNY, „Het kort geding in onderwijsmateries”. Anders: [Kort Ged. Rb. Bergen 4 november 1992](#), *J. dr. jeun.* 1993, afl. 121, 34 die opteert voor de uitsluitende rechtsmacht van de Raad van State; [Brussel 17 maart 1994](#), *J. dr. jeun.* 1994, afl. 136, 41; *Pas.* 1993, II, 79.

(361) [Brussel 22 april 1997](#), *J. dr. jeun.* 1998, afl. 172, 28, noot D. CORDIER.

(362) [Kort Ged. Rb. Namen 31 maart 1998](#), *J.L.M.B.* 1998, 1661, noot J. DERMAGNE, „Nouvelle procédure en matière de renvoi scolaire”; *Journ. proc.* 1998, afl. 349, 30, noot; *J. dr. jeun.* 1998, afl. 177, 42.

(363) [Kort Ged. Rb. Brussel 25 augustus 1994](#), *J. dr. jeun.* 1994, afl. 140, 37.

(364) [Kort Ged. Rb. Mechelen 29 oktober 1990](#), *T.O.R.B.* 1995-96, 118; [Kort Ged. Rb. Kortrijk 2 november 1995](#), *A.J.T.* 1995-96, 299, noot R. VERSTEGEN, „Examenfraude voor de rechter”; [Brussel 24 november 1995](#), *J. dr. jeun.* 1996, 181, noot J. SAMBLON, „Compétence des juridictions de l’ordre judiciaire pour le contrôle des décisions des jurys d’examen”; *J.T.* 1996, 414; zie echter: [Kort Ged. Rb. Namen 31 juli 1996](#), *J.T.* 1996, 802; *J.L.M.B.* 1997, 976, noot J. DERMAGNE, „Le contentieux des examens”; *J. dr. jeun.* 1997, 45.

(365) [Brussel 21 februari 1996](#), *J. dr. jeun.* 1996, 227; *T.O.R.B.* 1995-96, 264, noot K. HANSON en L. VÉNY, „Het VN-verdrag inzake de rechten van het kind of wanneer kinderrechten in het onderwijs hun intrede doen,”; *R.W.* 1996-97, 260, noot. Zie tevens [Kort Ged. Rb. Brugge 28 juli 1995](#), *R.W.* 1996-97, 263; [Gent 2 februari 1996](#), *R.W.* 1996-97, 259.

(366) [Kort Ged. Rb. Luik 3 mei 1996](#), *J.L.M.B.* 1996, 802.

— De rechter in kort geding kan toezicht uitoefenen over de overeengekomen examenvorm(367).

72. Inzake levensminimum kan de rechter in kort geding geadieerd worden. Hij kan een voorlopige uitkering toestaan, in afwachting van een uitspraak ten gronde. Een asielaanvrager komt hiervoor in aanmerking(368). Hetzelfde geldt voor een kandidaat politiek vluchteling(369).

73. Ondanks de afschaffing bij Wet 14 juli 1987 van het gemeenrechtelijk kort geding inzake vreemdelingen(370) blijft dit contentieus bij de rechter in kort geding zeer groot. Ter wille van de miskenning van subjectieve rechten(371) of fundamentele mensenrechten(372) heeft hij rechtsmacht om onder meer uitspraak te doen over:

— De inschrijving van vreemdelingen in de bevolkingsregisters(373), vermits het doorgaans gepaard gaat met een „administratieve feitelijkheid”(374);

(367) *Kort Ged. Rb. Bergen 3 september 1997, J. dr. jeun.* 1998, afl. 172, 32.

(368) *Arbh. Antwerpen 9 maart 1994, J.T.T.* 1995, 150, noot; *T. Vreemd.* 1994, 262, noot A. DE POURCK; *Soc. Kron.* 1995, 90; *Kort Ged. Rb. Nijvel 17 januari 1995, Rev. dr. étr.* 1995, 638; anders: *Kort Ged. Arbrb. Namen 22 augustus 1994, J. dr. jeun.* 1995, afl. 141, 47, noot B. LAMBART.

(369) *Voorz. Rb. Verviers 19 september 1991, J.L.M.B.* 1991, 1423; *Kort Ged. Rb. Gent 15 september 1992, T.G.R.* 1993, 50; *Kort Ged. Rb. Brussel 21 juni 1995, J.T.* 1996, 12.

(370) *Brussel 30 juni 1992, T. Vreemd.* 1992, 344, noot; *Kort Ged. Rb. Brussel 20 november 1992, T. Vreemd.* 1993, 36; *Bergen 29 september 1993, J.T.* 1994, 436; *Gent 23 november 1993, R.W.* 1993-94, 1272; *Kort Ged. Rb. Luik 9 mei 1994, J.L.M.B.* 1995, 74. Zie A. BAUWENS, „Het administratief kort geding en de herverdeling van de jurisdictionele bevoegdheden wat betreft de inschrijving in het vreemdelingenregister van kandidaat-vluchtelingen”, *T. Vreemd.* 1992, 63-70; M. BOSSUYT, „De onbevoegdheid van de rechter in kort geding inzake asielzoekers”, *R.W.* 1993-94, 1249-1256; E. GILLET, „Les candidats réfugiés dans le maquis du référé”, *J.L.M.B.* 1992, 840-846; F. KEFER, „La compétence du juge des référés en cas de procédure d'extradition”, *J.L.M.B.* 1993, 664-667; J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1548, nr. 86; P. LEWALLE, „Le référé judiciaire et le référé administratif: une délicate mise en place”, *J.L.M.B.* 1992, 927-933; C. PANIER, „Nouveau référé administratif et candidat réfugié politique: une première”, *J.L.M.B.* 1992, 274-275.

(371) *Kort Ged. Rb. Nijvel 3 maart 1992, J.T.* 1992, 700; *T. Vreemd.* 1992, 177; *Kort Ged. Rb. Bergen 15 maart 1995, Rev. dr. étr.* 1995, 68; *Luik 15 juni 1995, J.L.M.B.* 1996, 12, noot P.C.; *Kort Ged. Rb. Nijvel 12 december 1995, T. Vreemd.* 1996, 47; *Kort Ged. Rb. Brussel 28 december 1995, T. Vreemd.* 1996, 49; *Voorz. Rb. Leuven 6 december 1996, T. Vreemd.* 1997, 299.

(372) *Kort Ged. Rb. Brussel 8 oktober 1993, J.L.M.B.* 1994, 278; *J.T.* 1994, 314; *T. Vreemd.* 1994, 204, noot; *Kort Ged. Rb. Brussel 14 augustus 1996, T. Vreemd.* 1996, 372, noot; *Kort Ged. Rb. Brussel 13 december 1996, T.B.B.R.* 1997, 230; *Kort Ged. Rb. Brussel 26 oktober 1998, Rev. dr. étr.* 1998, 583.

(373) *Voorz. Rb. Verviers 26 september 1991, J.L.M.B.* 1991, 1427; *Kort Ged. Rb. Namen 8 november 1991, J.T.* 1992, 43; *Kort Ged. Rb. Aarlen 4 februari 1992, J.T.* 1992, 349; *T.B.B.R.* 1992, 529; *Kort Ged. Rb. Nijvel 3 maart 1992, J.T.* 1992, 700; *T. Vreemd.* 1992, 177; *Rev. dr. étr.* 1992, 92.

(374) Zie echter *Luik 2 juni 1992, J.L.M.B.* 1992, 925, noot P. LEWALLE, „Le référé judiciaire et le référé administratif: une délicate mise en place”; *J.T.* 1993, 149; *T. Vreemd.* 1992, 340, noot; *Rev. dr. étr.* 1992, 309.

- De mensenwaardige omstandigheden waarin kandidaat-vluchtelingen in de transitzone van de luchthaven ondergebracht worden(375);
- Het inzage-recht van het volledig dossier en de bijstand van een onafhankelijke tolk(376);
- Het bevel tot uitzetting van een kandidaat-vluchteling(377), zeker wanneer de Raad van State wegens overbelasting van de rol slechts met een aanzienlijke vertraging uitspraak kan doen(378);
- Het verblijf als staatsloze(379);
- De wachtsituatie in afwachting van de uitspraak van het parlement over een naturalisatieaanvraag(380).

74. Ongetwijfeld is de rechter in kort geding bij urgentie(381) de mediarechter bij uitstek(382). Hij kan zelfs preventieve maatregelen bevelen in verband met de uitoefening van de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van drukpers(383). Een afweging van belangen dringt zich hierbij op(384). De voorzitter moet het gepast evenwicht vinden(385). De uitoefening van een grondrecht mag geen voorwendsel zijn ter legitimatie van handelingen die anderen (kunnen) schaden(386). Noch de art. 19 en 25 G.W., noch art. 10 E.V.R.M. verbieden de rechter in kort geding een preventieve maatregel te nemen die invloed heeft op de vrijheid van meningsuiting(387). In samen-

(375) Kort Ged. Rb. Brussel 25 juni 1993, *T. Vreemd.* 1993, 200; Kort Ged. Rb. Brussel 25 november 1993, *J.L.M.B.* 1994, 23, noot P. MARTENS, „De l’interdiction d’infliger des sévices à l’obligation de protéger la dignité humaine”; *T. Vreemd.* 1994, 57; *J. dr. jeun.* 1994, afl. 133, 58.

(376) Kort Ged. Rb. Mechelen 6 januari 1994, *T. Vreemd.* 1994, 43.

(377) Kort Ged. Rb. Namen 18 januari 1995, *J.L.M.B.* 1995, 681; *T. Vreemd.* 1995, 289; Kort Ged. Rb. Hoei 27 juni 1995, *T. Vreemd.* 1995, 292; Kort Ged. Rb. Brussel 18 september 1997, *Rev. dr. étr.* 1997, 573, noot; Kort Ged. Rb. Brussel 30 juni 1998, *T. Vreemd.* 1998, 212.

(378) Kort Ged. Rb. Brussel 25 maart 1997, *J.T.* 1997, 412; *J.L.M.B.* 1999, 197; *T. Vreemd.* 1997, 58, noot.

(379) Kort Ged. Rb. Gent 29 augustus 1997, *R.W.* 1997-98, 613; *T. Vreemd.* 1998, 61.

(380) Kort Ged. Rb. Brussel 27 juni 1997, *Rev. dr. étr.* 1997, 288.

(381) Kort Ged. Rb. Antwerpen 3 februari 1999, *AM* 1999, 281; Gent 12 februari 1999, *AM* 1999, 280, noot.

(382) M. HANOTIAU, „La censure de la presse écrite par le juge des référés”, *AM* 1997, 203-212; A. SCHAUS, „Inédits de droit de la presse: commentaires de jurisprudence relative à la liberté d’expression”, *J.L.M.B.* 1996, 1152-1175; A. SCHAUS, „Les restrictions à la liberté d’expression opérées par le juge des référés face à l’article 10 de la Convention européenne des droits de l’homme”, *Cah. dr. jud.* 1991, 165-172; D. VOORHOOF, „Beperkingen op de expressievrijheid via de kortgedingrechter: een omstrede rechtsmiddel”, *AM* 1996, 168-171.

(383) Kort Ged. Rb. Brussel 7 oktober 1991, *P. & B.* 1993, 49.

(384) Kort Ged. Rb. Luik 20 november 1991, *Act. dr.* 1992, 1147, noot A. BEGASSE DE DHAEM, „Le référé préventif et la liberté d’expression”.

(385) Kort Ged. Rb. Charleroi 18 maart 1996, *AM* 1996, 339, noot.

(386) Kort Ged. Rb. Brussel 14 januari 1992, *D.C.C.R.* 1991-92, 1003, noot D. VOORHOOF, „De zaak Febiac tegen Greenpeace. Het overlakken van affiches door aanplakking van een milieuslogan”.

(387) Kort Ged. Rb. Brussel 21 december 1995, *J.T.* 1996, 47.

lezing met voormelde bepalingen verantwoordt art. 584 Ger. W. een optreden van de kortgedingrechter(388). Over een spreek- en publicatieverbod zijn de meningen nogal verdeeld(389). De enen beschouwen deze als een verboden censuur(390); de anderen daarentegen achten deze toegelaten bij een ernstige inbreuk op fundamentele rechten van medeburgers (zoals de persoonlijke en familiale levenssfeer)(391). Hoe dan ook, de grondwettigheidsvraag moet steeds worden gesteld(392). Dit is onder meer het geval bij de weigering van een openbare omroep de leden van een bepaalde politieke partij te laten deelnemen aan tribunes en debatten op radio en televisie(393).

75. Ook inzake sport wordt de rechter in kort geding vaak geadieerd(394). Doorgaans is er geen discussie over de urgentie(395). De volgende betwistingen komen aan bod: de deelneming van een sporter aan een wedstrijd(396), zijn transfer of voorlopige aansluiting(397) en zijn selectie voor een competitie(398). Over de opportuniteit van een veiligheidsmaatregel vanwege de overheid kan de rechter in kort geding zich echter niet uitspreken(399).

76. De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg heeft een volheid van bevoegdheid(400). Bijgevolg kan hij ook interveniëren naar aanleiding van

(388) [Brussel 12 juni 1997](#), *J.L.M.B.* 1998, 764, noot F. JONGEN, „La liberté de presse ne s’use que si l’on s’en sert”; [Brussel 27 juni 1997](#), *J.L.M.B.* 1998, 768, noot F. JONGEN, „De la balance des intérêts à la proportionalité”; [Kort Ged. Rb. Brussel 12 november 1997](#), *J.L.M.B.* 1998, 775, noot F.J.

(389) Zie D. VOORHOOF en E. BREWAEYS, „Het rechterlijk publicatie- of uitzendverbod ten aanzien van de pers en de audiovisuele media: art. 18 en 98 van de Grondwet ter discussie”, *P. & B.* 1993, 34-41.

(390) [Kort Ged. Rb. Antwerpen 16 mei 1995](#), *AM* 1996, 166, noot D. VOORHOOF, „Bepalingen op de expressievrijheid via de kortgedingrechter: een omstreden rechtsmiddel”; [Kort Ged. Rb. Kortrijk 15 januari 1997](#), *AM* 1997, 212; [Kort Ged. Rb. Antwerpen 19 september 1997](#), *AM* 1997, 408, noot D. VOORHOOF; [Kort Ged. Rb. Gent 30 oktober 1998](#), *A.J.T.* 1998-99, 354.; [Kort Ged. Rb. Luik 12 januari 1999](#), *J.L.M.B.* 1999, 915; *AM* 1999, 287, noot S. DE COSTER.

(391) [Brussel 8 mei 1998](#), *J.L.M.B.* 1998, 1046; [Kort Ged. Rb. Gent 27 oktober 1998](#), *A.J.T.* 1998-99, 354; *AM* 1999, 100.

(392) [Antwerpen 8 februari 1999](#), *A.J.T.* 1998-99, 789, noot D. VOORHOOF, „Boek in verband met zaak Dutroux na kort geding uit de handel”; *AM* 1999, 241, noot D. VOORHOOF, „Interdiction de diffusion d’un livre sur l’affaire Dutroux: censure illicite ou mesure nécessaire?”.

(393) [Brussel 8 juni 1994](#), *J.T.* 1995, 742, noot A. LEFEBVRE, „La compétence du juge des référés en matière administrative: peut-on se prévaloir d’un droit subjectif à passer sur les antennes de la R.T.B.F.?”; [Kort Ged. Rb. Verviers 26 september 1994](#), *J.L.M.B.* 1995, 84; [Kort Ged. Rb. Bergen 30 september 1994](#), *J.L.M.B.* 1995, 92; [Kort Ged. Rb. Luik 5 oktober 1994](#), *J.L.M.B.* 1995, 94.

(394) J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1540, nr. 81bis.

(395) [Kort Ged. Rb. Neufchâteau 25 juni 1997](#), *R.R.D.* 1997, 326; [Kort Ged. Rb. Brugge 15 januari 1998](#), *T.W.V.R.* 1998, 178.

(396) [Kort Ged. Rb. Brussel 14 september 1992](#), *Pas.* 1992, III, 103.

(397) [Kort Ged. Rb. Dinant 28 september 1994](#), *J. dr. jeun.* 1995, 472.

(398) [Kort Ged. Rb. Namen 6 februari 1996](#), *J.L.M.B.* 1996, 320.

(399) [Kort Ged. Rb. Luik 6 november 1998](#), *J.L.M.B.* 1998, 1704.

(400) J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1553, nr. 91.

een collectief arbeidsgeschil(401). Zodra bij zo'n geschil subjectieve rechten in het gedrang komen, kan een burger op hem een beroep doen(402). Hij kan de stopzetting bevelen van acties die de toegang tot een bedrijf belemmeren(403). De belemmering kan immers een ernstig gevaar opleveren voor de uitvoering van de lopende contracten(404) en de goede werking van het bedrijf, met inbegrip van de stabiliteit van de werkgelegenheid(405). De bedrijfsbezetting wordt beschouwd als een feitelijkheid waaraan de rechter in kort geding, zelfs op eenzijdig verzoekschrift en onder verbeurte van een dwangsom(406), een einde kan stellen(407). Indien het conflict echter ontstaan is uit een manifeste schending van de sociale verplichtingen vanwege de werkgever, kan de kortgedingrechter niet tussenkomen(408). Hij kan evenmin worden aangesproken, wanneer het stakingsrecht normaal wordt uitgeoefend(409). Of de beslechting van het collectief geschil *zelf* behoort tot de rechtsmacht van de overheidsrechter blijft nog zeer betwist(410). Beslist werd dat collectieve geschillen enkel door overleg worden opgelost, wat betekent dat de overheidsrechter (in kort geding) in beginsel geen rechtsmacht heeft(411). De meningen in de doctrine zijn hierover zeer verdeeld(412).

(401) J.Laenens, a.w., *T.P.R.* 1993, 1565, nr. 104.

(402) *Kort Ged. Rb. Brussel 9 juni 1992*, *J.T.* 1993, 315; *Kort Ged. Rb. Luik 23 november 1992*, *Pas.* 1992, III, 121; *Kort Ged. Rb. Luik 3 mei 1996*, *J.L.M.B.* 1996, 802; *Kort Ged. Rb. Brugge 10 december 1997*, *T.W.V.R.* 1997, 172, noot; *Voorz. Rb. Luik 18 juni 1998*, *J.T.T.* 1998, 447; *Voorz. Rb. Luik 26 november 1998*, *J.T.T.* 1999, 382.

(403) *Voorz. Rb. Antwerpen 12 februari 1993*, *P. & B.* 1993, 78, *Kort Ged. Rb. Luik 15 mei 1995*, *Journ. proc.* 1995, afl. 286, 26, noot P. DE KEYSER, „L'intervention du pouvoir judiciaire dans les conflits collectifs du travail”; *DAOR* 1995, afl. 35, 91; *Kort Ged. Rb. Luik 3 januari 1996*, *J.L.M.B.* 1996, 311; *J.T.T.* 1996, 221, noot.

(404) *Kort Ged. Rb. Luik 10 maart 1995*, *J.T.* 1995, 771; *DAOR* 1995, afl. 36, 69.

(405) *Kort Ged. Rb. Luik 9 september 1993*, *J.L.M.B.* 1994, 245.

(406) *Voorz. Rb. Hasselt 14 februari 1996*, *Limb. Rechtsl.* 1996, 39.

(407) *Rb. Luik 22 november 1995*, *R.R.D.* 1996, 100.

(408) *Gent 3 februari 1994*, *R.W.* 1995-96, 1311; *Soc. Kron.* 1994, 115.

(409) *Kort Ged. Rb. Brussel 10 december 1996*, *Soc. Kron.* 1998, 29, noot.

(410) J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1566, nr. 105; J. PETIT, „Gaat de rechter werkstakingen verbieden?”, *Or. (M)* 1993, 233-240, 246.

(411) *Brussel 14 januari 1994*, *R.W.* 1993-94, 1056, noot M. RIGAUX, „De interventie van de burgerlijke rechter in collectieve arbeidsconflicten: naar een kentering in de rechtspraak bij urgentie op eenzijdig verzoekschrift”; *Soc. Kron.* 1994, 113, noot.

(412) Zie o.a. C. BEVERNAGE, „Gerecht en advocaat in collectieve arbeidsgeschillen”, in *Arbeidsrecht. Een confrontatie tussen theorie en praktijk*, 371-388; E. BREWAEYS, „Het eenzijdig kort geding bij sociale conflicten”, *P. & B.* 1993, 60-64; G. DOMEZ, „Les conflits collectifs et leur mode de règlement. Belgique”, in *Les conflits collectifs et leur mode de règlement*, 1994, 33-41; R. DUJARDIN, „De executie in het kader van een sociaal conflict”, in *Liber amicorum Marcel Briens*, 1993, 159-179; R. DUJARDIN, „Nogmaals: het eenzijdig kort geding bij sociale conflicten”, *P. & B.* 1993, 95-98; P. HUMBLET, „Kort geding en collectief conflict. Diabolische procedure of laatste redmiddel tegen syndicaal hooliganisme?”, in *De norm achter de regel*, 1995, 137-160; F. KEFER, „Conflits collectifs et recours judiciaires”, *J.T.* 1994, 425-431; J. PETIT, „Gaat de rechter werkstakingen verbieden?”, *Or.* 1993, 233-240; M. STORME, a.w., *T.P.R.* 1999, 61-74; O. VANACHTER, „De tussenkomst van de rechter bij collectieve arbeidsgeschillen”, *T.S.R.* 1995, 3-39; V. VANNES, „Le juge et l'exercice anormal de la grève”, *J.T.T.* 1994, 37-48.

77. De rechter in kort geding doet ook uitspraak in strafzaken(413). Wanneer hij bij dringende noodzakelijkheid en bij voorraad tussenkomt, zet hij het beginsel van de autonomie van het strafrecht niet op de helling(414). Het volstaat dat de regels die eigen zijn aan de strafrechtspleging zich niet tegen een dergelijk optreden verzetten(415). Om die reden oordeelde het Hof van Cassatie dat de rechter in kort geding zich niet in de plaats kan stellen van de procureur des Konings om te oordelen in het belang van de strafvordering of de tijdens een opsporingsonderzoek in beslag genomen en ter plaatse verzegelde zaken gediend hebben of bestemd zijn om een misdrijf te plegen, dan wel dat ze er schijnen uit voortgekomen te zijn of kunnen dienen om de waarheid aan de dag te leggen(416). De kortgedingrechter kan zich evenmin in de plaats stellen van de onderzoeksgerechten en uitspraak doen omtrent de regeling van de strafrechtelijke procedure(417). De rechter in kort geding is daarentegen wél bevoegd om de Belgische Staat te veroordelen tot de afgifte van een afschrift van het strafdossier aan wie zich burgerlijke partij heeft gesteld(418). Hij kan tussenkomen telkens het recht tot inzage van het strafdossier geweigerd of beknot wordt door het openbaar ministerie(419). Bepaalde rechtspraak aanvaardt zelfs — uiteraard slechts bij urgentie — de bevoegdheid van de rechter in kort geding om onderzoeksmaatregelen te bevelen, zoals de aanstelling van een expert(420). Hij kan zelfs een onderzoeksrechter verbieden een persoon te verhoren of te laten verhoren, als dit verhoor de fundamentele rechten van die persoon zou schenden(421).

78. De vraag rijst of de rechter in kort geding eveneens kan geadieerd worden inzake voorlopige hechtenis. De Gentse kortgedingrechter meende

(413) J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1550, nr. 88; zie ook M. FRANCHIMONT en F. KEFER, „L'urgence en procédure pénale”, *Act. dr.* 1992, 1003-1034; M. STORME, „Het kort geding kan ook in strafzaken”, in *Liber Amicorum Jules D'Haenens*, Gent, 1993, 277-285. Thans gelden de artt. 28*sexies* en 61*quater* Sv. ingevoegd bij Wet 12 maart 1998.

(414) *Kort Ged. Rb. Brussel 15 november 1993*, *J.T.* 1994, 298, noot O. KLEES; *R.R.D.* 1995, 195.

(415) *Kort Ged. Rb. Brussel 28 februari 1994*, *T.B.B.R.* 1994, 428; *Kort Ged. Rb. Luik 29 september 1995*, *J.L.M.B.* 1996, 596; *Rev. dr. pén.* 1996, 229; *Kort Ged. Rb. Brussel 4 april 1996*, *R.W.* 1997-98, 129; *Kort Ged. Rb. Gent 29 januari 1997*, *T.G.R.* 1997, 165, noot; *Kort Ged. Rb. Namen 17 juni 1997*, *J.L.M.B.* 1997, 1059; *J.T.* 1997, 641.

(416) *Cass. 2 november 1995*, *Arr. Cass.* 1995, 955, concl. M. DE SWAEF; *Pas.* 1995, I, 988; *R.W.* 1995-96, 1246; *Rev. dr. pén.* 1996, 745; *P. & B.* 1994, 92. Zie *Gent 11 januari 1994*, *R.W.* 1994-95, 368; *Kort Ged. Rb. Brussel 26 mei 1994*, *R.W.* 1994-95, 261, noot; *Brussel 8 juni 1994*, *R.W.* 1994-95, 609, noot G. BILLIOUW en F. CLARYSSE, „De rechter in kort geding en de verzegeling in strafzaken”; *Brussel 24 juni 1994*, *J.L.M.B.* 1995, 825; *Kort Ged. Rb. Antwerpen 7 maart 1996*, *R.W.* 1996-97, 160, noot A. VANDEPLAS, „Inbeslagneming in strafzaken en de rechter in kort geding”.

(417) *Brussel 26 januari 1993*, *Pas.* 1992, II, 155.

(418) *Kort Ged. Rb. Brussel 20 december 1995*, *J.L.M.B.* 1996, 598; *Journ. proc.* 1996, afl. 296, 26, noot D. BOSQUET; *Rev. dr. pén.* 1996, 352, noot H. BOSLY.

(419) *Brussel 19 september 1996*, *J.L.M.B.* 1996, 1455; *J.T.* 1997, 46; *Kort Ged. Rb. Namen 2 mei 1997*, *J.L.M.B.* 1997, 851; *J.T.* 1997, 524.

(420) *Luik 12 maart 1993*, *T. Agr. R.* 1993, 41.

(421) *Brussel 4 juni 1998*, *J.L.M.B.* 1998, 1178.

dat hij wél de wettigheid, maar niet de opportuniteit van een beslissing tot handhaving van de aanhouding kon controleren(422). In hoger beroep werd zijn beschikking hervormd(423): de voorlopige hechtenis is geen administratieve feitelijkheid waaraan de rechter in kort geding een einde kan stellen(424). Op te merken valt dat de rechter in kort geding wél uitspraak kan doen over de wettigheid van de gevangenhouding van een vreemdeling van wie de uitlevering werd gevraagd, althans in de fase waarin deze ter beschikking wordt gesteld van de uitvoerende macht(425). De kortgeding-rechter beschikt over een marginaal toetsingsrecht m.b.t. de onredelijkheid van de duur van de vrijheidsberoving met het oog op de uitlevering(426).

79. Op penitentiair vlak is de rechter in kort geding ongetwijfeld bevoegd. Hij kan aan de penitentiaire administratie positieve of negatieve bevelen geven om de schending van een subjectief recht van een gedetineerde te voorkomen of te doen ophouden(427). Hij kan zich uitspreken over de hechtenisvoorwaarden(428) en de Belgische Staat gelasten alle nuttige en noodzakelijke maatregelen te treffen, teneinde de gedetineerde toe te laten zijn hechtenis in passende omstandigheden uit te zitten(429). Hij kan, alvorens in dezen recht te doen, een plaatsopneming bevelen(430). De rechter in kort geding vermag de wettelijkheid van een administratieve handeling m.b.t. de tenuitvoerlegging te beoordelen(431). Ook inzake inter-

(422) Voorz. Rb. Gent 12 juli 1993, *T.G.R.* 1994, 23, noot; vgl. Kort Ged. Rb. Namen 27 januari 1992, *J.L.M.B.* 1993, 22.

(423) Gent 22 oktober 1993, *R.W.* 1993-94, 720, noot A. VANDEPLAS, „De rechter in kort geding en de voorlopige hechtenis”; zie ook Brussel 18 november 1994, *J.L.M.B.* 1995, 828, noot O. KLEES; *J.T.* 1995, 545; *Rev. dr. pén.* 1996, 122.

(424) Bergen 9 mei 1995, *J.L.M.B.* 1995, 1577.

(425) Kort Ged. Rb. Brussel 13 augustus 1992, *J.L.M.B.* 1993, 659, noot F. KEFER, „La compétence du juge des référés en cas de procédure d’extradition”; Kort Ged. Rb. Brussel 18 juni 1997, *J.L.M.B.* 1999, 244.

(426) Kort Ged. Rb. Brussel 12 december 1996, *T.B.B.R.* 1997, 445.

(427) Kort Ged. Rb. Oudenaarde 23 januari 1992, *VI. T. Gez.* 1992-93, 197; Luik 12 september 1995, *J.L.M.B.* 1996, 585; Brussel 27 april 1999, *J.L.M.B.* 1999, 1381, noot O. DE SCHUTTER, „La fonction de l’action d’interêt collectif dans le contentieux pénitentiaire”; T. BALTHAZAR, „Het recht op gezondheidszorg van gedetineerden”, *VI. T. Gez.* 1992-93, 204-210.

(428) Kort Ged. Rb. Namen 7 december 1993, *J.L.M.B.* 1994, 29; Kort Ged. Rb. Luik 30 januari 1995, *Journ. proc.* 1995, afl. 277, 26, noot R. ERGEC, „Le juge des référés face aux conditions de détention”; *J.L.M.B.* 1995, 416, noot B. HAUBERT; Gent 27 september 1995, *R.W.* 1995-96, 991; Voorz. Rb. Brussel 14 maart 1996, *J. dr. jeun.* 1996, 290, noot J. FIERENS; zie echter Kort Ged. Rb. Namen 7 februari 1995, *Journ. proc.* 1995, afl. 277, 28, noot R. ERGEC, „Le juge des référés face aux conditions de détention”; *J.L.M.B.* 1995, 420, noot M. NEVE; Kort Ged. Rb. Luik 12 februari 1996, *J.L.M.B.* 1996, 722, noot P. MARTENS, „Détention et constitution”.

(429) Kort Ged. Rb. Brussel 26 juni 1998, *J.T.* 1998, 818; *J.L.M.B.* 1998, 1181.

(430) Kort Ged. Rb. Doornik 16 december 1998, *J.T.* 1999, 451; *Journ. proc.* 1999, afl. 362, 28; *J. dr. jeun.* 1999, afl. 185, 38. Zie M. NEVE, „Pour en finir avec des peines sans droit”, *Journ. proc.* 1999, afl. 362, 25-28.

(431) Kort Ged. Rb. Brussel 12 april 1996, *Pas.* 1995, III, 87. Zie ook Kort Ged. Rb. Luik 14 oktober 1998, *J.L.M.B.* 1998, 1737, noot P. MARTENS, „L’office européen du juge national”.

nering kan de betrokkene een beroep doen op de kortgedingrechter. Aldus kan hij vragen dat hij daadwerkelijk overgebracht wordt naar de instelling die de Commissie tot bescherming van de maatschappij voor hem heeft aange-
wezen(432).

(d) De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg
rechtsprekend zoals in kort geding

80. De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg doet over een aantal vorderingen in de vormen van het kort geding uitspraak (art. 587 Ger. W.). Aldus kan hij de staking bevelen van handelingen waarvan de uitvoering reeds is begonnen of maatregelen opleggen ter preventie van de uitvoering ervan of ter voorkoming van schade aan het leefmilieu ook wanneer er geen spoed of dringende reden is(433). Talrijk zijn alvast de commentaren over de tussenkomst van de voorzitter in milieuzaken(434). Hij doet alsdan uitspraak over de grond van de zaak. Hij beveelt de staking van elke handeling die een kennelijke inbreuk is of een ernstige bedreiging vormt inzake leefmilieu. De inbreuken moeten zeker en klaarblijkelijk zijn(435).

(432) *Luik 18 januari 1993, J.L.M.B. 1993, 924; Kort Ged. Rb. Luik 14 april 1993, J.L.M.B. 1993, 735; J.T. 1994, 108, noot; zie echter Luik 22 oktober 1993, Pas. 1993, II, 7.*

(433) *Cass. 5 maart 1998, Arr. Cass. 1998, 124; Pas. 1998, I, 124; R.W. 1998-99, 643. Zie ook Gent 14 oktober 1997, T.M.R. 1998, 24, noot S. VAN HECKE, „Art. 271 Nieuwe Gemeentewet als wapen tegen stilzitten van de gemeente inzake de bescherming van het leefmilieu”; T. Gem. 1998, 252, noot A. COOLSAET, „Het optreden in rechte van inwoners namens de gemeente overeenkomstig art. 271 N.Gem.W.”.*

(434) Zie over deze stakingsvordering: A. BLOCH, „Het gerechtelijk en administratief kort geding voor en na de Wet van 19 juli 1991. Toepassingen uit het milieurecht”, *T.M.R.* 1994, 2-5; A. CARETTE, „Wet betreffende een vorderingsrecht inzake de bescherming van het leefmilieu”, *R.W.* 1992-93, 1392-1400; D. COECKELBERGH, „V.Z.W.'s en milieustakingsvordering. Vorderingsrechten ter bescherming van het leefmilieu”, *ZW* 1994, 3-12; P. COENRAETS, „Aspects récents de la fonction de juger dans le contentieux environnemental”, *Rev. dr. U.L.B.* 1995, afl. 2, 7-28; S. DUFRENE, „Référé judiciaire et environnement”, *Amén.* 1993, 27-32; S. DUFRENE, „Les procédures comme en référé en matière de protection de l'environnement”, in J. VAN COMPERNOLLE en M. STORME (red.), *De ontwikkeling van de procedures zoals in kort geding*, 1994, 143-158; F. OST, „Les référés en matière d'urbanisme et d'environnement: carrefour ou labyrinthe?”, *Amén.* 1993, 44-46; I. TRAEST, „De procedures zoals in kort geding inzake bescherming van het leefmilieu”, in J. VAN COMPERNOLLE en M. STORME (red.), a.w., 1994, 159-174; F. TULKENS, „Les rapports entre l'action en cessation prévue par la loi du 12 janvier 1993 et les actions concurrentes devant les tribunaux et le Conseil d'Etat”, *R.R.D.* 1994, 379-389; F. TULKENS, „Incidences du référé administratif en droit de l'environnement”, in *Droit de l'environnement. Questions d'actualité*, Luik, 1993, 69-91; B. VAN BRUYSTEGEM en V. WORTELAERS, „De stakingsvordering voor milieuverenigingen en administratieve overheden”, *P. & B.* 1993, 25-33; D. VAN GERVEN, „Le droit d'action en matière de protection de l'environnement”, *J.T.* 1993, 613-621.

(435) *Luik 29 juni 1995, J.L.M.B. 1995, 1289; Amén. 1995, 270, noot.*

IV. De arbeidsrechtbank(436)

1. Arbeidsgeschillen (art. 578 Ger. W.)

81. De arbeidsgerechten verklaren zich thans *ratione materiae* bevoegd, wanneer de eiser zich in de akte van rechtsingang op een arbeidsovereenkomst beroept, al wordt nadien de band van ondergeschiktheid betwist(437). De materiële bevoegdheid van de arbeidsrechtbank wordt ruim geïnterpreteerd(438). Het geschil tussen een bediende en zijn werkgever over het recht op vakantiegeld is een geschil inzake arbeidsovereenkomsten waarvan de arbeidsrechtbank kennis neemt met toepassing van art. 578, 1^o en niet van art. 580, 2^o Ger. W.(439). Voldoende is dat het geschil rechtstreeks zijn oorsprong vindt in een arbeidsovereenkomst(440), een leerovereenkomst of een overeenkomst voor versnelde beroepsopleiding(441). Dit rechtscollege is bijgevolg bevoegd om de ontruiming van een door een werknemer betrokken woning te bevelen(442). Indien echter blijkt dat de terbeschikkingstelling van een woning kan losgekoppeld worden van de arbeidsovereenkomst, mag de arbeidsrechter in beginsel niet geadieerd worden(443). De arbeidsrechtbank is eveneens bevoegd om uitspraak te doen over een geschil omtrent een door de werkgever aan zijn werknemer toegestane lening(444). Geschillen omtrent daden van oneerlijke concurrentie vanwege

(436) J. LAENENS, „Bevoegdheid van de arbeidsrechtbank”, in G. VAN LIMBERGHEN (ed.), *Sociaal procesrecht*, Maklu, 1995, 123-144; F. LATERVEER, *De bevoegdheid van de arbeidsrechten*, Kluwer, Antwerpen, 1998.

(437) *Arbh. Antwerpen 6 februari 1996*, *Limb. Rechtsl.* 1996, 28; zie hierover J. LAENENS, a.w., 126-127, nrs. 3 en 4.

(438) Zie b.v. een vordering naar aanleiding van een staking ingevolge het ontslag van een werknemer (*Arbh. Antwerpen 16 juni 1996*, *Soc. Kron.* 1998, 182).

(439) *Cass. 22 februari 1999*, *Arr. Cass.* 1999, 99; *Pas.* 1999, I, 99; *R.W.* 1999-2000, 670, noot; *J.T.T.* 1999, 194.

(440) Het volstaat bijvoorbeeld dat een beweerde tekortkoming van een werknemer gepleegd werd tijdens de uitvoering van de arbeidsovereenkomst (*Arbrb. Antwerpen 23 oktober 1997*, *Soc. Kron.* 1999, 244, noot). Dit is niet het geval wanneer de vordering van de werkgever steunt op een misdrijf van zijn werknemer (*Arbh. Bergen 24 december 1992*, *J.T.T.* 1994, 292). Indien de vordering echter gebaseerd is op art. 18 Arbeidsovereenkomstenwet, wordt de materiële bevoegdheid van de arbeidsrechtbank wél aanvaard (*Arrondrb. Luik 9 maart 1995*, *Soc. Kron.* 1995, 506). De arbeidsrechtbank werd ook onbevoegd verklaard inzake een geschil tussen een schuldeiser van een werknemer en zijn werkgever naar aanleiding van een loonoverdracht (*Arrondrb. Gent 23 januari 1995*, *A.J.T.* 1994-95, 508, noot G. BALLON, „De toepasselijkheid van art. 578 Ger. W.”; *Pas.* 1994, III, 55; anders: *Arrondrb. Brugge 15 december 1995*, *T.V.B.R.* 1995, afl. 4, 19).

(441) Zie *Arbrb. Luik 14 september 1998*, *J.L.M.B.* 1999, 785.

(442) *Arbh. Antwerpen 2 mei 1991*, *T.S.R.* 1993, 105; Kort Ged. *Arbrb. Gent 27 april 1994*, *J.T.T.* 1994, 112, noot J. LAENENS, „De arbeidsrechter (in kort geding) als uitdrijvingsrechter”.

(443) *Arbh. Brussel 6 maart 1992*, *T.S.R.* 1993, 21.

(444) *Arrondrb. Gent 3 mei 1993*, *T.G.R.* 1994, 152; *Arrondrb. Tongeren 22 oktober 1993*, *J.T.T.* 1994, 166, noot; zie echter *Arrondrb. Gent 28 september 1992*, *R.W.* 1992-93, 1409; *J.T.T.* 1993, 399.

een werknemer behoren eveneens tot de bevoegdheid van de arbeidsrechtbank, ongeacht of zij tijdens of na het einde van de arbeidsovereenkomst worden gesteld(445). De arbeidsrechtbank werd echter onbevoegd geacht om uitspraak te doen over een geschil omtrent een *toekomstige* tewerkstelling(446).

82. Geschillen over de statutaire tewerkstelling van het overheidspersoneel vallen niet onder de materiële bevoegdheid van de arbeidsrechtbank(447). Dit betekent dat vooreerst moet nagegaan worden of de werknemer deel uitmaakt van het overheidspersoneel en zo ja, of hij al dan niet onder de toepassing van een statuut valt(448). Geen enkele wetsbepaling geeft de arbeidsgerechten het recht om kennis te nemen van een door een statutaire gemeentebestuur tegen de gemeente ingestelde vordering die strekt tot vergoeding van de door een fout van een lid van het gemeentebestuur veroorzaakte schade(449). Een uitzondering op voormelde regel maakt de N.M.B.S. De betwistingen omtrent de rechten van haar statutair personeel behoren wél tot de bevoegdheid van de arbeidsrechtbank(450).

83. In verband met de rechtspositie van het gesubsidieerd personeel van het vrij onderwijs bestond enige onduidelijkheid. Beslist werd dat de arbeidsrechtbank de geschillen tussen dit personeel en de inrichtende macht beslecht(451). Het feit dat de overheid het loon betaalt, is niet ter zake dienend(452). Het Hof van Cassatie heeft deze rechtspraak bevestigd: niet

(445) *Arbrb. Gent 24 juni 1994*, *T.G.R.* 1994, 147; *Soc. Kron.* 1995, 503.

(446) *Arbrb. Antwerpen 25 mei 1993*, *P. & B.* 1993, 134.

(447) *Arbh. Luik 24 februari 1993*, *Soc. Kron.* 1995, 138, noot J. JACQMAIN.

(448) *Cass. 17 november 1994*, *Arr. Cass.* 1994, 976; *Pas.* 1994, I, 957; *R.W.* 1994-95, 1193, noot; *J.T.* 1995, 164; *J.L.M.B.* 1994, 47; *P. & B.* 1995, 72; *Journ. proc.* 1995, afl. 275, 25, noot F. TULKENS, „Les arrêts du 17 novembre 1994 de la Cour de cassation ou les difficultés des articles 144 et 145 de la constitution”; *Soc. Kron.* 1995, 124, noot J. JACQMAIN.

(449) *Cass. 13 oktober 1997*, *R.W.* 1998-99, 712, noot; *J.T.T.* 1997, 483; *P. & B.* 1998, 143; *Soc. Kron.* 1998, 502, noot J. JACQMAIN. Zie echter *Arbh. Bergen 8 mei 1992*, *J.L.M.B.* 1992, 1395, noot; *Soc. Kron.* 1992, 459, noot J. JACQMAIN; *T.S.R.* 1992, 303.

(450) Kort Ged. *Arbrb. Gent 16 november 1994*, *R.W.* 1995-96, 1242; *T.G.R.* 1995, 17.

(451) *Arrondrb. Leuven 1 april 1992*, *T.O.R.B.* 1992-93, 139, noot S. VAN CRAEYMEERSCH, „De bevoegdheid van de arbeidsrechtbanken na het in werking treden van het decreet rechtspositie”; *Arbrb. Turnhout 14 december 1992*, *T.O.R.B.* 1992-93, 201, noot; *Arbh. Gent 16 februari 1994*, *R.W.* 1994-95, 408; *Rb. Namen 28 mei 1996*, *T.B.B.R.* 1996, 355; *J.T.T.* 1997, 72; *Journ. proc.* 1996, afl. 307, 25, noot G. DEMEZ; *Arbrb. Gent 28 oktober 1996*, *T.O.R.B.* 1996-97, 190, noot S. VAN CRAEYMEERSCH, „Schoolbesturen dienen hun tuchtbevoegdheid met redelijkheid en gematigdheid uit te oefenen”; *Arbrb. Tongeren 10 november 1998*, *T.O.R.B.* 1998-99, 277, noot P. DESENDER, „Omtrent de zaak Hugo V. bis”.

(452) *Arrondrb. Gent 11 oktober 1993*, *R.W.* 1993-94, 1036; *R.W.* 1994-95, 269.

de Raad van State, maar de arbeidsgerechten zijn *ratione materiae* bevoegd(453). De Raad van State deelde trouwens deze mening(454).

84. De arbeidsrechtbank neemt kennis van de individuele geschillen betreffende de toepassing van de collectieve arbeidsovereenkomsten (art. 578, 3^o Ger. W.)(455). De Raad van State heeft in dezen geen rechtsmacht(456). Enkel de arbeidsrechtbank is bevoegd om, op vordering van de werknemer, na te gaan of de werkgever zich houdt aan de bepalingen van een C.A.O.(457). Op te merken valt dat een C.A.O. de rechtsmacht of bevoegdheid van de arbeidsrechtbanken niet kan uitbreiden(458).

85. Over de vraag of collectieve arbeidsgeschillen beslecht kunnen worden door de arbeidsgerechten is er nog steeds onenigheid(459). Doorgaans blijft men van oordeel dat er over de oplossing van dergelijke belangenconflicten tussen sociale groepen onderhandeld moet worden buiten de arbeidsgerechten om op basis van sociale, politieke en economische vereisten(460).

86. Geschillen van burgerlijke aard die het gevolg zijn van een overtreding van de wetten en besluiten betreffende de arbeidsreglementering en de aangelegenheden onder de bevoegdheid van de arbeidsrechtbank worden beslecht door dit rechtscollege (art. 578, 7^o Ger. W.). Het moet gaan om een

(453) *Cass.* 4 oktober 1993, *Arr. Cass.* 1993, 798; *Pas.* 1993, I, 784; *R.W.* 1994-95, 1161, noot; *J.T.T.* 1994, 231, noot; *Soc. Kron.* 1994, 73, noot J. JACQMAIN, „Le personnel de l'enseignement libre subventionné: l'imagination au pouvoir judiciaire”; *T.O.R.B.* 1993-94, 120, noot B. PLETINCK; *T.S.R.* 1993, 410; *Cass.* 18 december 1997, *Arr. Cass.* 1997, 1400; *Pas.* 1997, I, 1474; *R.W.* 1998-99, 86, noot W. RAUWS, „Personeelsleden in vrije onderwijsinstellingen en de bevoegde rechter”; *R.C.J.B.* 1999, 691, noot J. JACQMAIN, „Les membres subsidiés du personnel de l'enseignement libre subventionné: le statut qui n'existait pas?”; *T.B.P.* 1998, 214, noot J. STEVENS; *T.O.R.B.* 1997-98, 131; *P. & B.* 1998, 132; *Soc. Kron.* 1998, 302, noot J. JACQMAIN, „Contribution à la solution ou au problème? Enseignement subventionné: compétence de quelle(s) juridiction(s)?”.

(454) I.v.m. het wetenschappelijk personeel van een vrije universiteit: *R.v.St.* 5 juli 1993, nr. 43.707, *J.T.* 1994, 155, noot D. LAGASSE, „Le Conseil d'Etat est-il compétent à l'égard du personnel des universités libres?”; *R.v.St.* 5 juli 1993, nr. 44.052, *Soc. Kron.* 1994, 70, noot J. JACQMAIN, „Le personnel subsidié des universités libres et la compétence judiciaire”.

(455) *Arbh. Brussel* 5 april 1995, *Soc. Kron.* 1996, 29.

(456) *R.v.St.* 29 oktober 1993, nr. 44.791, *Arr. R.v.St.* 1993; *R.v.St.* 27 april 1998, *T.B.P.* 1998, 839.

(457) *Cass.* 15 april 1996, *Arr. Cass.* 1996, 318; *Pas.* 1996, I, 345; *R.W.* 1996-97, 500; *Soc. Kron.* 1996, 337; *J.T.T.* 1996, 368, noot; *Cass.* 30 juni 1997, *Arr. Cass.* 1997, 307; *Pas.* 1997, 307; *J.T.T.* 1997, 435, noot. Zie ook *Arbrb. Antwerpen* 16 november 1994, *J.T.T.* 1995, 274; Kort Ged. *Arbrb.* Doornik 2 mei 1997, *J.L.M.B.* 1997, 842; *Soc. Kron.* 1997, 340; *Arbh. Luik* 20 maart 1998, *Or. (Katern)* 1998, afl. 4, 4.

(458) *Arbrb. Brussel* 13 september 1995, *Soc. Kron.* 1997, 44, noot.

(459) J. LAENENS, a.w., 131, nr. 17; V. VANNES, „La compétence des tribunaux en matière de conflit collectif”, *DAOR* 1994, afl. 32, 9-23.

(460) *Brussel* 4 februari 1994, *J.L.M.B.* 1994, 657; *J.T.T.* 1994, 331, noot; Kort Ged. *Rb. Nijvel* 28 november 1997, *Journ. proc.* 1997, afl. 339, 27, noot J. DERMAGNE; *Soc. Kron.* 1998, 183.

door de werkgever gepleegd misdrijf(461), zoals een onrechtmatige loon-inhouding(462).

2. Arbeidsongevallen (art. 579 Ger. W.)

87. De arbeidsrechtbank neemt kennis van de vorderingen betreffende de vergoeding van schade voortkomende uit arbeidsongevallen, uit ongevallen op de weg van en naar het werk en uit beroepsziekten. De Raad van State heeft hierover alvast geen rechtsmacht(463). Art. 579 Ger. W. is in algemene bewoordingen gesteld. De arbeidsrechtbank is bijgevolg ook bevoegd om kennis te nemen van een vordering tot het bekomen van vergoedingen wegens een ongeval dat een werkloze overkwam tijdens de uitvoering van zijn overeenkomst voor beroepsopleiding in een onderneming(464). De betwisting omtrent de vraag of een verkeersongeval als een arbeidsongeval of een ongeval van of naar het werk moet worden beschouwd in hoofde van het slachtoffer is een prejudicieel geschil waarover enkel de arbeidsrechtbank uitspraak kan doen(465).

3. Sociale-zekerheidsgeschillen(466)

88. Art. 580 Ger. W. is vrij algemeen opgesteld(467). Behoudens de in de wet voorgeschreven uitzonderingen neemt de arbeidsrechtbank kennis van alle geschillen nopens de sociale zekerheid(468). De arbeidsgerechten nemen aldus kennis van de geschillen tussen de onderlinge fondsen en hun aangeslotenen betreffende een vrijwillige ziekte- en invaliditeitsverzekering(469). Art. 580, 6a Ger. W. bevat geen beperking waardoor de geschillen betreffende „de bijkomende verzekering die sommige mutualiteitsverenigin-

(461) [Arbrb. Gent 13 april 1992](#), *T.S.R.* 1993, 36.

(462) [Arbrb. Charleroi 12 februari 1996](#), *Soc. Kron.* 1998, 44, noot J. JACQMAIN, „Rembourser ce qu'on n'a pas reçu, mais qu'on recevra?”.

(463) *R.v.St.* 11 februari 1992, nr. 38.720, *Arr. R.v.St.* 1992.

(464) [Arbh. Gent 7 november 1991](#), *T.S.R.* 1992, 154; *J.T.T.* 1992, 335, noot.

(465) [Brussel 4 maart 1993](#), *Intern. Vervoerr.* 1993, 385.

(466) D. LAGASSE, „Le principe de la séparation des pouvoirs en droit de la sécurité sociale”, *R.C.J.B.* 1997, 461-475; L. VERBRUGGEN, „Omvang van de bevoegdheid van de arbeidsgerechten in het kader van de ziekte- en invaliditeitsverzekering”, *Inf. R.I.Z.I.V.* 1995, 370-375.

(467) [Arbrb. Nijvel 15 september 1992](#), *R.S.R.* 1992, 455; [Arbh. Antwerpen 25 januari 1996](#), *Limb. Rechtsl.* 1996, 119. Zie echter i.v.m. een vordering van de werkgever tegen zijn werknemer in terugbetaling van een bepaald bedrag, in afwachting dat de uitbetalingsinstelling in het raam van de CAO van 28 april 1988 betreffende de toekenning van getrouwheidszegels en weerverletsegels aan de werknemer een bepaalde geldsom uitkeert: [Arrondb. Kortrijk 20 september 1994](#), *T.G.R.* 1995, 19.

(468) Zie b.v. [Arbrb. Brussel 16 november 1993](#), *J.T.T.* 1994, 294. De arbeidsrechtbanken werden niettemin onbevoegd verklaard om de beslissingen van het Bijzonder Solidariteitsfonds ingesteld bij de Dienst voor Geneeskundige Verzorging van het R.I.Z.I.V. te beoordelen ([Arbh. Brussel 8 januari 1997](#), *R.W.* 1998-99, 605, noot contra T. MESSIAEN, „En wat met de rechtszekerheid?”).

(469) [Cass. 15 februari 1993](#), *Arr. Cass.* 1993, 185; *Pas.* 1993, I, 171; *R.W.* 1992-93, 1341.

gen aanbieden boven de wettelijke uitkering” worden uitgesloten. Een geschil betreffende de rechten en verplichtingen van de zelfstandigen die bij een mutualiteitsvereniging een vrije verzekering „kleine risico’s” inzake ziekte en invaliditeit hebben aangegaan, wordt derhalve door de arbeidsrechtbank beslecht(470). Dit rechtscollege werd zelfs bevoegd verklaard om kennis te nemen van een op grond van art. 1382 B.W. ingestelde vordering tot terugbetaling van langs het stelsel van de betalende derde ten onrechte uitgekeerde prestaties van de verzekering voor geneeskundige verzorging(471). Een vordering tot betaling van interest op sociale zekerheidsbijdragen kan eveneens bij de arbeidsrechtbank worden aanhangig gemaakt(472). Een terugvordering van onverschuldigd terugbetaalde of ingehouden pensioenuitkeringen kan voor de arbeidsrechtbank worden ingeleid(473).

89. De arbeidsrechtbank neemt krachtens art. 580, 2^o Ger. W. kennis van geschillen betreffende de rechten en verplichtingen van werknemers, die voortvloeien uit de wetgeving inzake werkloosheid(474). Dit rechtscollege is bevoegd om de wettigheid van de beslissing tot schorsing van de directeur ten aanzien van de wetten en de verordeningen inzake werkloosheid te toetsen en uitspraak te doen over de rechten die uit die wettelijke bepalingen voortvloeien(475). De arbeidsrechter beperkt zich alsdan niet tot een zogenaamde marginale toetsing(476). De arbeidsrechtbank is ook bevoegd om uitspraak te doen over het recht van de R.V.A. om ten onrechte uitbetaalde uitkeringen terug te vorderen(477). De werkloze kan op zijn beurt een

(470) *Cass.* 7 juni 1999, *Arr. Cass.* 1999, 333; *Pas.* 1999, I, 333; *J.T.* 2000, 51; *J.T.T.* 1999, 406.

(471) *Cass.* 18 mei 1998, *Arr. Cass.* 1998, 258; *Pas.* 1998, I, 258; *R.W.* 1998-99, 847, noot; *J.T.T.* 1998, 364. Vgl. *Arbh. Antwerpen* 1 oktober 1991, *Soc. Kron.* 1992, 419.

(472) *Arbh. Bergen* 17 mei 1995, *J.T.T.* 1995, 386; *Arrondrb. Brussel* 20 januari 1997, *Pas.* 1996, III, 25.

(473) *Arbh. Antwerpen* 12 november 1997, *J.T.T.* 1998, 147, noot; *Soc. Kron.* 1998, 175.

(474) *Cass.* 15 januari 1996, *Arr. Cass.* 1996, 29; *Pas.* 1996, I, 29; *R.W.* 1995-96, 1234; *J.T.T.* 1996, 105, noot; *Soc. Kron.* 1996, 383; *Cass.* 2 februari 1998, *Arr. Cass.* 1998, 57; *Pas.* 1998, I, 57; *R.W.* 1998-99, 1142, noot; *A.J.T.* 1998-99, 493, noot J. PUT, „Volle rechtsmacht bij de beoordeling van sanctiebeslissingen in de sociale zekerheid”. Zie ook *Arbh. Antwerpen* 2 september 1994, *Soc. Kron.* 1994, 458, noot; M. DELANGE, „Les pouvoirs du juge dans le contentieux du chômage, suivant le principe de la séparation des pouvoirs”, *J.T.T.* 1998, 177-192.

(475) *Cass.* 13 mei 1996, *Arr. Cass.* 1996, 442; *Pas.* 1996, I, 467; *R.W.* 1996-97, 957; *J.T.T.* 1996, 397, noot; *Soc. Kron.* 1996, 493, noot; *Cass.* 2 februari 1998, *Arr. Cass.* 1998, 57; *Pas.* 1998, I, 57; *R.W.* 1998-99, 1142, noot; *J.T.T.* 1998, 193, noot; *Soc. Kron.* 1998, 172, noot J. PUT, A. UYTENHOVE, „Administratieve sancties: geen discretionaire bevoegdheid”; *A.J.T.* 1998-99, 493, noot J. PUT, „Volle rechtsmacht bij de beoordeling van sanctiebeslissingen in de sociale zekerheid”; *Cass.* 14 december 1998, *R.W.* 1999-2000, 251; *A.J.T.* 1999-2000, 435; *J.T.T.* 1999, 118; *Cass.* 28 juni 1999, *Arr. Cass.* 1999, 402; *Pas.* 1999, I, 402; *J.T.T.* 1999, 409, noot.

(476) *Arbh. Antwerpen* 8 september 1995, *Soc. Kron.* 1996, 391. Zie ook *Arbh. Luik* 24 oktober 1997, *J.L.M.B.* 1998, 77.

(477) *Arbh. Luik* 28 september 1993, *J.T.T.* 1994, 466, noot.

aansprakelijkheidsvordering tegen zijn uitbetalingsinstelling voor de arbeidsrechtbank instellen(478). Een vordering die ertoe strekt moratoire interesten te bekomen op tardief uitbetaalde werkloosheidsuitkeringen, valt onder de materiële bevoegdheid van de arbeidsrechtbank(479). Het betreft telkens een betwisting van een subjectief recht waarover de arbeidsrechtbank uitspraak kan doen(480). Het komt aan de arbeidsrechter toe elke beslissing van welke sociale-zekerheidsinstelling ook over een recht tot uitkering op haar wetmatigheid te toetsen(481). Deze kan ook geadieerd worden om een betwisting omtrent de verjaring van een schuldvordering (*in casu* R.S.Z.-bijdragen) te beslechten(482). Betwistingen inzake de beroepsopleiding van een uitkeringsgerechtigde werkloze kunnen ondergebracht worden onder de geschillen waarvoor de arbeidsrechtbank overeenkomstig art. 580, 3^o Ger. W. bevoegd is(483).

90. Wanneer een O.C.M.W. weigert een woonst opnieuw ter beschikking te stellen van een persoon zonder bestaansmiddelen of onderdak, ontstaat een geschil inzake maatschappelijke dienstverlening(484). Art. 580, 8^o, d) Ger. W. vindt alsdan toepassing, zodat de arbeidsrechtbank bevoegd is(485). Een betwisting betreffende de terugvordering ten laste van een onderhoudsplichtige valt niet onder de bevoegdheid van dit rechtscollege(486). De vrederechter is *ratione materiae* bevoegd(487).

91. Er is nogal wat commotie geweest omtrent de contentieux inzake de *mindervaliden* (art. 582, 1^o Ger. W.). De discussie betrof in hoofdzaak de saisine van de arbeidsgerechten(488). Mag de geadieerde arbeidsrechter

(478) [Arbrb. Charleroi 26 mei 1995](#), *Soc. Kron.* 1996, 492, noot.

(479) [Arrondrb. Luik 23 oktober 1997](#), *J.L.M.B.* 1997, 1713. Zie ook [Arbrb. Tongeren 17 april 1997](#), *J.T.T.* 1998, 502.

(480) [Arbh. Luik 17 september 1997](#), *Soc. Kron.* 1998, 179, noot; [Arbh. Antwerpen 16 mei 1997](#), *J.T.T.* 1998, 77.

(481) [Arbh. Antwerpen 16 mei 1997](#), *J.T.T.* 1998, 77 (Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen); [Arbrb. Brussel 16 oktober 1998](#), *Soc. Kron.* 1999, 345 (R.I.Z.I.V.); [Arbrb. Gent 17 november 1998](#), *T.G.R.* 1999, 19, noot T. MESSIAEN, „Rechtzetting van een wetgevingsclausule”(Vlaams Fonds voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap).

(482) [Kh. Gent 28 mei 1998](#), *R.W.* 1998-99, 341; *T.B.H.* 1999, 204.

(483) [Arbrb. Hasselt 26 februari 1991](#), *J.T.T.* 1991, 470, noot.

(484) Zie over dit begrip: J. BEULS, „Het recht op maatschappelijke dienstverlening en het beroep bij de arbeidsrechtbank”, *Soc. Kron.* 1993, 433-438.

(485) [Rb. Aarlen 7 juni 1994](#), *T.B.B.R.* 1995, 251. Zie ook [Arbh. Luik 27 mei 1994](#), *Soc. Kron.* 1995, 77.

(486) [Arbrb. Tongeren 5 september 1996](#), *J.T.T.* 1997, 71.

(487) [Arrondrb. Luik 19 november 1998](#), *J.L.M.B.* 1999, 419; zie echter [Arbrb. Tongeren 5 maart 1999](#), *J.T.T.* 1999, 204.

(488) J. LAENENS, „De saisine van de arbeidsgerechten in socialezekerheidsgeschillen”, *R.W.* 1998-99, 33-34.

rekening houden met feiten die zich hebben voorgedaan *na de bestreden administratieve beslissing*? Hierover waren de meningen zeer verdeeld(489). De Gehandicaptenwet van 27 februari 1987 had geleid tot een ommekeer in de cassatierechtspraak: de gehandicapte kan zijn vordering voor de arbeidsrechtbank niet uitbreiden tot aanspraken die aan het bestuur niet zijn overgelegd(490). Het nieuwe standpunt van het Hof van Cassatie was te wijten aan een legislatieve misstap(491). Bepaalde arbeidsgerechten hielden zich echter niet aan de door het Hof van Cassatie gevolgde letterlijke interpretatie van art. 582, 1^o Ger. W. dat bepaalde dat de arbeidsrechtbank kennis nam van *de beroepen tegen beslissingen van de Minister ten aanzien van tegemoetkomingen voor mindervaliden*(492). Het Arbitragehof achtte art. 582, 1^o Ger. W. – zoals uitgelegd door het Hof van Cassatie – bestaanbaar met de art. 10 en 11 G.W.(493). Bij Wet van 19 april 1999 (*B.S.* 3 juni 1999) werd art. 582, 1^o Ger. W. vervangen: thans neemt de arbeidsrechtbank kennis van de *geschillen* over de rechten ten aanzien van tegemoetkomingen voor mindervaliden. Het Hof van Cassatie heeft dan ook zijn rechtspraak aangepast(494): de arbeidsgerechten kunnen kennis nemen van aanspraken grond op feiten die zich na de beslissing van de minister hebben voorgedaan, zoals een wijziging van de gezondheidstoestand van de mindervalide.

4. *Paritaire organen*

92. De arbeidsrechtbank beslecht de geschillen in verband met de instelling en de werking van de ondernemingsraden (art. 582, 3^o Ger. W.) en van de diensten en comités voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werk-

(489) Zie hierover: C. PERSYN, „Uitspraak en uitvoering van de rechterlijke beslissing in geschillen van sociale zekerheid”, in G. VAN LIMBERGHEN (ed.), *Sociaal procesrecht*, Maklu, Antwerpen, 1995, (265), 268-273, nrs. 3-6. Zie ook: G. WEGGE, „De tegemoetkoming aan de gehandicapten en de verslechtering van de medische toestand”, *B.T.S.Z.* 1998, 383-390.

(490) *Cass.* 26 juni 1995, *Arr. Cass.* 1995, 669; *Pas.* 1995, I, 691; *R.W.* 1995-96, 822, noot W. RAUWS, „Wijziging van het inkomen van de gehandicapten na de administratieve beslissing”; *Cass.* 9 oktober 1995, *Arr. Cass.* 1995, 860; *Pas.* 1995, I, 887; *J.T.T.* 1995, 461, noot; *Cass.* 28 oktober 1996, *Arr. Cass.* 1996, 404; *Pas.* 1996, I, 404; *R.W.* 1996-97, 1378; *Cass.* 24 maart 1997, *Arr. Cass.* 1997, 159; *Pas.* 1997, I, 159; *R.W.* 1997-98, 186; *J.T.T.* 1997, 246; *Cass.* 17 november 1997, *Arr. Cass.* 1997, 481; *Pas.* 1997, I, 481; *J.T.T.* 1998, 71; *Cass.* 20 april 1998, *Arr. Cass.* 1998, 201; *Pas.* 1998, I, 201; *J.T.T.* 1998, 238, noot; *Cass.* 2 november 1998, *Arr. Cass.* 1998, 470; *Pas.* 1998, I, 470; *R.W.* 1999-2000, 340; *J.T.T.* 1999, 60, noot; *Soc. Kron.* 1999, 273, noot; *Cass.* 17 mei 1999, *Arr. Cass.* 1999, 286; *Pas.* 1999, I, 286; *J.T.T.* 1999, 386, noot P. GOSSERIES, „Contentieux du droit des allocations aux handicapés. Pouvoirs du juge et de l’administration”; *J.L.M.B.* 1999, 1568; zie tevens *Cass.* 27 februari 1995, *Arr. Cass.* 1995, 218; *Pas.* 1995, I, 220; *R.W.* 1995-96, 89; *Soc. Kron.* 1995, 282, noot J. BEULS, „De rechterlijke controle op administratieve beslissingen inzake de toekenning van tegemoetkomingen aan gehandicapten”.

(491) *Arbh.* Luik 4 april 1996, *J.T.T.* 1996, 326.

(492) Zie *Arbh.* Antwerpen 28 oktober 1996, *R.W.* 1996-97, 1366. Vgl. *Arbrb.* Charleroi 3 september 1991, *Soc. Kron.* 1995, 291, noot.

(493) Arbitragehof 17 december 1997, *B.S.* 18 maart 1998; *A.A.* 1997, 1187; *R.W.* 1998-99, 39, noot; *Soc. Kron.* 1998, 170; *J.T.T.* 1998, 237, noot; *P. & B.* 1998, 115.

(494) *Cass.* 30 oktober 2000, *J.T.T.* 2000, 439, noot.

plaatsen (art. 582, 4^o Ger. W.). Deze geschillen behoren niet tot de rechtsmacht van de Raad van State(495).

5. Het sociaalrechtelijk kort geding(496)

93. Bij urgentie(497) kan de voorzitter van de arbeidsrechtbank, zetelend in kort geding, tussenkomen in arbeidsgeschillen(498), wat alvast een arbeids-overeenkomst tussen de litigerende partijen veronderstelt(499). Een statutair tewerkgestelde kan op hem geen beroep doen(500), tenzij de eis steunt op de Loonbeschermingswet die ook voor ambtenaren van de openbare dienst geldt(501). De rechter in kort geding kan bevelen geven, voor recht spreken, de uitwerking van een eenzijdige beslissing opschorten, voor zover deze maatregelen niet gepaard gaan met enige vorm van dwang(502). Hij kan een ontslagen werknemer verbieden documenten van zijn gewezen werkgever aan derden mede te delen(503). Een gewezen werknemer verplichten zijn diensten voor rekening van een derde zelfs tijdelijk te stoppen, behoort niet tot de bevoegdheid van de arbeidsrechter in kort geding(504). Hij kan een gewezen werknemer wél veroordelen tot ontruiming van een ter beschikking gesteld pand(505). Als de werkgever een „feitelijkheid” begaat, kan de werknemer de kortgedingrechter adiëren(506). Hij kan aan een werkgever de voorlopige opschorting bevelen van het in werking treden van geplande wijzigingen aan de arbeidsvoorwaarden van een werknemer(507). De voorzitter van de arbeidsrechtbank kan de datum van de jaarlijkse vakantie van een bediende onder opzegging bepalen(508). Hij kan een herstructurering

(495) [R.v.St. 2 september 1997](#), nr. 67.862, *T.B.P.* 1998, 411.

(496) G. DOMEZ, „Aspects actuels du référé social”, in J. VAN COMPERNOLLE (ed.), *Les procédures en référé*, CUP, 1998, 65-99; B. DE TEMMERMAN, „Kort geding in sociaalrechtelijke zaken”, in G. VAN LIMBERGHEN (ed.), *Sociaal procesrecht*, 1995, 145-176.

(497) Zie b.v. Voorz. Arbrb. Brussel 29 juli 1997, *J.T.T.* 1997, 486.

(498) V. VANNES, „Le juge des référés et le respect des droit évidents des travailleurs”, *J.T.T.* 1999, 265-279.

(499) Dit is niet het geval bij de ambtsontzetting van een arts in een ziekenhuis ([Kort Ged. Rb. Brussel 23 januari 1998](#), *J.T.* 1998, 277).

(500) Kort Ged. Arbrb. Luik 8 juli 1992, *Soc. Kron.* 1992, 474, noot J.J.

(501) Kort Ged. Arbrb. Nijvel 26 juni 1992, *Soc. Kron.* 1992, 472, noot J. JACQMAIN.

(502) Kort Ged. Arbrb. Brussel 29 juni 1998, *J.T.* 1998, 779.

(503) [Kort Ged. Rb. Aarlen 11 augustus 1992](#), *J.T.T.* 1993, 87.

(504) Voorz. Arbrb. Brussel 20 april 1995, *J.T.T.* 1995, 395.

(505) [Arbh. Luik 17 juli 1997](#), *Soc. Kron.* 1998, 123. Zie J. LAENENS, „De arbeidsrechter (in kort geding) als uitdrijvingsrechter”, *T.G.R.* 1994, 114-115.

(506) [Arbh. Bergen 17 mei 1994](#), *Soc. Kron.* 1995, 325, noot; Kort Ged. Arbrb. Doornik 2 mei 1997, *J.L.M.B.* 1997, 842; *Soc. Kron.* 1997, 340; [Arbh. Brussel 16 mei 1997](#), *Soc. Kron.* 1997, 325. Zie R. GOFFIN en F. LAGASSE, „Travailleur protégé, voie de fait et juge des référés”, *Soc. Kron.* 1995, 309-317.

(507) Kort Ged. Arbrb. Brussel 20 april 1998, *J.T.T.* 1998, 359; [Arbh. Luik 18 juni 1998](#), *J.T.T.* 1998, 357; *Soc. Kron.* 1999, 152, noot.

(508) Kort Ged. Arbrb. Brussel 2 juli 1998, *J.T.T.* 1998, 359.

van een bedrijf opschorten(509) en het behoud van verloningsvoorwaarden van een handelsvertegenwoordiger opleggen(510).

94. Zodra vaststaat dat een bestuurshandeling van een sociaalrechtelijke instelling een ogenschijnlijke foutieve aantasting van subjectieve rechten inhoudt, kan de arbeidsrechter in kort geding, bij urgentie(511) en in geval van volstreekte noodzakelijkheid, zelfs op eenzijdig verzoekschrift(512), bewarende maatregelen bevelen(513). Aldus kan hij het O.C.M.W. verplichten een voorschot aan een gerechtigde toe te kennen(514). Hij kan de Nationale Dienst voor Tewerkstelling, onder verbeurten van een dwangsom, bevelen de uitbetalingsinstelling te machtigen om uitkeringen aan een werkloze te betalen(515). Hij mag de R.V.A. het bevel opleggen werkloosheidsuitkeringen voorlopig uit te betalen(516). Hij is bevoegd om verbod op te leggen aan de Rijksdienst voor Pensioenen om ambtshalve een inhouding uit te voeren op pensioenuitkeringen(517).

V. De rechtbank van koophandel(518)

1. Algemene bevoegdheid

95. De rechtbank van koophandel is bevoegd om kennis te nemen van geschillen tussen kooplieden betreffende daden van koophandel, indien de voorwaarden van art. 573, 1° Ger. W. cumulatief vervuld zijn(519). Minstens de verweerder moet de hoedanigheid van koopman hebben op het ogenblik van de litigieuze handeling(520), die niet vreemd mag zijn aan zijn handels-

(509) *Arbrb. Brussel 22 februari 1999, J.T.T. 1999, 280.*

(510) *Arbrb. Brussel 22 februari 1999, J.T.T. 1999, 281.*

(511) Kort Ged. *Arbrb. Gent 16 november 1994, T.G.R. 1995, 17; R.W. 1995-96, 1242; Arbh. Luik 28 juli 1998, Soc. Kron. 1999, 137, noot.* Dit is onder meer het geval wanneer niet tijdig een bodemuitspraak kan worden bekomen (Kort Ged. *Arbrb. Brussel 8 maart 1995, J.T.T. 1995, 273; Arbrb. Charleroi 26 maart 1996, De Verz. 1997, 95, noot L. VAN GOSSUM*) of wanneer er een ernstige onrust leeft bij de werknemers van een onderneming (*Arbh. Luik 22 januari 1999, J.T.T. 1999, 83; J.L.M.B. 1999, 332, noot.*)

(512) *Arbh. Luik 19 december 1995, J.L.M.B. 1996, 1033.*

(513) *Cass. 2 maart 1992, Arr. Cass. 1991-92, 626; Pas. 1992, I, 592; R.W. 1992-93, 92.* Zie ook *Arbh. Antwerpen 4 juni 1998, Soc. Kron. 1999, 132.*

(514) Kort Ged. *Arbrb. Gent 7 augustus 1991, Soc. Kron. 1993, 135.*

(515) Voorz. *Arbrb. Luik 30 december 1991, Act. dr. 1992, 1159.*

(516) Kort Ged. *Arbrb. Charleroi 8 juli 1992, T.S.R. 1992, 399; J.T.T. 1993, 415; Soc. Kron. 1994, 474; Arbh. Luik 7 september 1993, Soc. Kron. 1994, 130; Bergen 13 januari 1994, J.T.T. 1994, 465, noot.*

(517) Kort Ged. *Arbrb. Brussel 27 januari 1997, Soc. Kron. 1998, 40, noot.*

(518) G. BOGAERT, „De onderneming en de rechtbank van koophandel”, *DAOR* 1993, afl. 26, 21-27; C. MATRAY, „Ressources et renouveau du tribunal de commerce”, in X., *Les règlements judiciaires et extra-judiciaires des conflits commerciaux*, Liège, 1998, 23-38.

(519) Zie *Kh. Hasselt 18 maart 1997, R.W. 1997-98, 751.*

(520) J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1487, nr. 10. Vgl. *Arrondrb. Brussel 3 april 1995, J.T. 1995, 522; T. Vred. 1995, 228.*

beroeps- of ambachtelijke activiteiten(521). De rechtbank van koophandel werd bevoegd verklaard t.a.v. de erfgenamen van een overleden handelaar, die in die hoedanigheid worden aangesproken voor een schuld die voortspuit uit een daad van koophandel van de *decujus*(522). De eiser hoeft deze hoedanigheid van koopman niet te hebben(523).

96. De rechtbank van koophandel doet uitspraak over geschillen betreffende wisselbrieven en orderbriefjes, wanneer het bedrag van de vordering hoger is dan 1.860 EUR (art. 573, 2^o Ger. W.). Beslist werd dat wanneer de wisselverbintenis wordt aangegaan met het oog op de betaling van een onderliggende burgerlijke schuld, de rechtbank van koophandel onbevoegd is om over de cambiale vordering uitspraak te doen(524). Deze rechtbank is evenmin bevoegd om kennis te nemen van een vordering tegen de avalgevers in een orderbriefje, wanneer blijkt dat deze verbintenis enkel een burgerlijk karakter heeft(525).

2. Bijzondere bevoegdheid

(a) Inzake handelsvennootschappen

97. Doorgaans wordt art. 574, 1^o Ger. W. eng geïnterpreteerd. De hoedanigheid van zaakvoerder of vennoot moet aanwezig zijn op het ogenblik van de rechtsingang(526). Onder de uitdrukking 'geschillen tussen vennoten' moeten zowel de geschillen tussen de collectiviteit van de vennoten en één van de vennoten, als de minder frequent voorkomende geschillen tussen de individuele vennoten, worden begrepen(527). Een geschil omtrent de verkoop van aandelen vindt zijn oorzaak niet in het vennootschapcontract, zodat art. 574, 1^o Ger. W. niet toepasselijk is(528). Geschillen in verband met de verplichting tot volstorting van de aandelen behoren daarentegen wél tot de geschillen bedoeld in art. 574, 1^o Ger. W.(529). De door de minderheidsaandeel-

(521) Arrondb. Gent 25 oktober 1993, *T. Vred.* 1996, 106.

(522) Arrondb. Hasselt 20 januari 1997, *R.W.* 1998-99, 164.

(523) Kh. Hasselt 8 mei 1996, *A.J.T.* 1996-97, 305, noot S. SNAET.

(524) Kh. Gent 28 januari 1993, *T.G.R.* 1993, 61.

(525) Kh. Gent 8 mei 1998, *T.G.R.* 1998, 174.

(526) Kh. Hasselt 4 maart 1997, *T.B.H.* 1999, 34, noot S. LOOSVELD, „De (on)bevoegdheid van de rechtbank van koophandel voor geschillen tussen de vennootschap en haar (gewezen) bestuurders”.

(527) *Vred. Gent* 4 maart 1999, *A.J.T.* 1999-2000, 182, noot V. TOLLENAERE, „Artikel 574, 1^o Gerechtelijk Wetboek”.

(528) Kh. Gent 18 september 1997, *T.B.H.* 1999, 43; Rb. Veurne 18 december 1997, *V.& F.* 1998, 149.

(529) Cass. 25 juni 1999, *Arr. Cass.* 1999, 401; *Pas.* 1999, I, 401; *R.W.* 1999-2000, 1037; *T.B.H.* 1999, 563, noot; vgl. Arrondb. Brussel 1 februari 1993, *J.L.M.B.* 1993, 1110; Kh. Hasselt 22 februari 1996, *R.W.* 1996-97, 825; Arrondb. Gent 17 november 1997, *T.G.R.* 1998, 72.

houders ingestelde vordering om het door art. 41, § 1 K.B. 8 november 1989 toegekende voordeel te eisen, is een geschil dat betrekking heeft op de aandeelhouders van een handelsvennootschap in de zin van art. 574, 1^o, zodat de rechtbank van koophandel bevoegd is(530). De aansprakelijkheids-eis ingesteld door een faillissementscurator tegen de zaakvoerder van een B.V.B.A. wegens beweerde bestuursfouten behoort eveneens overeenkomstig art. 574, 1^o Ger. W. tot de materiële bevoegdheid van de rechtbank van koophandel(531). Deze aansprakelijkheidsvordering vloeit niet voort uit het bijzonder recht van het faillissement(532). Over de *actio mandati* blijven ondanks het cassatiearrest van 7 maart 1986(533) de meningen nogal verdeeld(534).

(b) Inzake zee- en binnenvaart

98. Op grond van art. 574, 7^o Ger. W. neemt de rechtbank van koophandel kennis van vorderingen inzake zee- en binnenvaart(535). Vallen derhalve onder de materiële bevoegdheid van dit rechtscollege de vorderingen die verband houden met de verkoop van een binnenschip(536). Ook over de vordering tot vergoeding van de schade die door een varend schip aan een boei werd toegebracht, oordeelt de rechtbank van koophandel(537). Art. 574, 7^o Ger. W. wordt soms bijzonder ruim geïnterpreteerd. Aldus werd de rechtbank van koophandel bevoegd geacht om uitspraak te doen over de vordering in vergoeding van lichamelijk schade opgelopen door een passagier die uitgleed op een loopbrug tussen schip en kade(538).

(530) [Brussel 6 augustus 1992](#), *Rev. prat. soc.* 1992, 248.

(531) [Arrondrb. Tongeren 18 maart 1998](#), *T.R.V.* 1998, 169, noot. Vgl. J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1575, nr. 120.

(532) Anders: [Kh. Antwerpen 9 november 1995](#), *T.R.V.* 1996, 190, noot F. HELLEMANS; [Arrondrb. Namen 18 november 1996](#), *R.R.D.* 1997, 77.

(533) [Cass. 7 maart 1986](#), *Arr. Cass.* 1985-86, 948; *Pas.* 1986, I, 862; *R.W.* 1985-86, 2706, concl. J. DU JARDIN; *J.T.* 1987, 43; *T.B.H.* 1986, 364.

(534) Zie b.v. [Kort Ged. Kh. Hasselt 5 februari 1993](#), *R.W.* 1992-93, 1245, err. 1312; *T.B.H.* 1993, 828: de aansprakelijkheidsvordering van de curator tegen de bestuurders van de gefailleerde vennootschap behoort tot de materiële bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg. In dezelfde zin: [Arrondrb. Gent 15 maart 1993](#), *T.G.R.* 1993, 110; [Arrondrb. Verviers 21 juni 1996](#), *J.L.M.B.* 1997, 650, noot C. PARMENTIER, „Vers la compétence de la juridiction consulaire?”. Vgl. inzake het kort geding in een dergelijke aangelegenheid: [Kort Ged. Kh. Nijvel 22 januari 1997](#), *Journ. proc.* 1997, afl. 320, 28; *J.L.M.B.* 1997, 234, noot P.H.; *V. & F.* 1997, 160.

(535) [Kh. Hasselt 27 september 1993](#), *Intern. Vervoerr.* 1994, 538.

(536) [Kh. Gent 21 december 1993](#), *Intern. Vervoerr.* 1994, 478. Zie echter [Antwerpen 8 september 1993](#), *Rechtspr. Antw.* 1995, 400: de vordering strekkende tot de ontbinding van de verkoop van een schip aan wie het wil gebruiken als een permanente expositiehall, is geen vordering inzake zee- en binnenvaart.

(537) [Rb. Brugge 12 december 1994](#), *Eur. Vervoerr.* 1995, 355.

(538) [Arrondrb. Brugge 29 mei 1998](#), *T.B.H.* 1999, 340.

(c) Inzake de aan de post toevertrouwde diensten

99. Ongeacht het bedrag van de vordering, neemt de rechtbank van koop-handel kennis van de vorderingen in verband met aan de Post toevertrouwde diensten, zelfs al is de schuldenaar geen handelaar(539).

3. Uitsluitende bevoegdheid inzake faillissement en gerechtelijk akkoord(540)

100. De opneming van een schuldvordering in het passief van een faillissement valt onder de exclusieve bevoegdheid van de rechtbank van koop-handel, al worden het bestaan en het bedrag ervan door de gemeenschappelijk bevoegde rechter beoordeeld. Of de schuldvordering een schuld is van de boedel dan wel een schuld in de boedel wordt eveneens uitsluitend door de rechtbank van koophandel bepaald(541).

101. Voor de toepassing van art. 574, 2^o Ger. W. moet telkenmale onder-zocht worden of het geschil rechtstreeks uit het faillissement ontstaan is(542) en of de gegevens voor de oplossing zich bevinden in het bijzonder recht dat van toepassing is op het faillissement(543). Een geschil ontstaan uit de toelating om onroerende goederen te verkopen op grond van art. 1190 Ger. W. wordt door de rechtbank van koophandel beslecht(544). Aldus behoort tot de exclusieve bevoegdheid van de rechtbank van koophandel het geschil m.b.t. de aansprakelijkheid van een faillissementscurator op grond van een beheersfout in de uitoefening van zijn opdracht(545).

4. In hoger beroep

102. Het geschil tussen een faillissementscurator en kooplieden omtrent de overdracht van een handelshuurovereenkomst behoort tot de bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg als appélrechter (art. 577 Ger. W.)(546).

(539) Kh. Brussel 11 februari 1998, *J.L.M.B.* 1998, 731; *J.T.* 1998, 477.

(540) J. LAENENS, „Rechterlijke organisatie, bevoegdheid en rechtspleging”, in H. BRAECKMANS e.a., *Faillissement en gerechtelijk akkoord: het nieuwe recht*, Kluwer Rechts-wetenschappen, Antwerpen, 1998, 197-216.

(541) Cass. 8 december 1995, *Arr. Cass.* 1995, 1099; *Pas.* 1995, I, 1133; *R.W.* 1996-97, 187; *P. & B.* 1996, 152; *J.L.M.B.* 1996, 864.

(542) Zie *Arrondrb. Brussel 6 december 1993*, *T.B.B.R.* 1994, 427.

(543) *Beslagr. Hasselt 7 maart 1995*, *T.B.B.R.* 1995, 511; zie ook *Kh. Luik 18 oktober 1995*, *T.B.H.* 1996, 469, noot R. PARIJS.

(544) *Kh. Charleroi 19 november 1997*, *J.L.M.B.* 1998, 608.

(545) Cass. 10 februari 1995, *Arr. Cass.* 1995, 160; *Pas.* 1995, I, 162. Zie ook *Kh. Nijvel 12 juni 1992*, *Act. dr.* 1994, 699, noot L. BIHAIN, „A temps nouveaux, magistratures nouvelles?”; *DAOR* 1994, afl. 32, 75, noot K. BYTTEBIER, „De heropening van een faillissement op verzoek van het openbaar ministerie”; *T.B.H.* 1993, 822.

(546) Cass. 5 april 1993, *Arr. Cass.* 1993, 357; *Pas.* 1993, I, 355; *R.W.* 1993-94, 434; *J.T.* 1994, 501; Cass. 7 november 1997, *Arr. Cass.* 1997, 1097; *Pas.* 1997, I, 1149; *R.W.* 1998-99, 571; *P. & B.* 1998, 142.

Alle betrokken partijen moeten immers handelaar zijn(547), willen ze de rechtbank van koophandel als appélrechter kunnen adiëren. De hoedanigheid van handelaar moet worden beoordeeld op grond van de hoedanigheid die de betrokken partijen hadden op het ogenblik dat de litigieuze daden werden gesteld(548).

103. Het Hof van Cassatie heeft een einde gesteld aan de discussie omtrent de draagwijdte van de materiële bevoegdheid van de rechtbank van koophandel als appélrechter(549). Art. 577, tweede lid Ger. W. is van toepassing op alle erin opgesomde geschillen, met inbegrip van de geschillen die tot de bijzondere bevoegdheid van de vrederechter inzake huurovereenkomsten behoren(550). De bevoegdheid van de rechtbank van koophandel om in hoger beroep kennis te nemen van beslissingen van de vrederechter is geenszins beperkt tot de geschillen die tot de algemene bevoegdheid van de vrederechter behoren(551).

5. *Het commercieel kort geding*

104. Ook de voorzitter van de rechtbank van koophandel, zetelend in kort geding, wordt vaak geadieerd. Zijn collega van de rechtbank van eerste aanleg kan weliswaar op grond van de *volheid van bevoegdheid* van dit rechtscollege ook uitspraak doen over een kort geding tussen handelaars omtrent een handelsgeschil(552).

105. Dikwijls wordt het commercieel kort geding aangewend in het contractenrecht(553). Aldus kan de handelsrechter in kort geding zich uitspreken over de uitvoering van een franchise-overeenkomst(554). Ook inzake concessie-overeenkomsten wordt vaak zijn interventie gevraagd(555). Hij kan

(547) *Cass. 7 januari 1998, Arr. Cass. 1998, 39; Pas. 1998, I, 43; P. & B. 1998, 224, noot.*

(548) *Cass. 30 april 1999, R.W. 1999-2000, 1036, noot.*

(549) *Cass. 15 februari 1999, Arr. Cass. 1999, 85; Pas. 1999, I, 85; R.W. 1999-2000, 741, noot J. LAENENS, „De appélbevoegdheid van de rechtbank van koophandel”; J.T. 1999, 326; J.L.M.B. 1999, 973. Zie over de discussie: J. LAENENS, a.w., T.P.R. 1993, 1576, nr. 122.*

(550) C. ROBBE en J. EYLENBOSCH, „Le juge compétent en degré d'appel pour connaître d'un litige en matière de bail lorsque le bailleur et le preneur sont des commerçants: la fin d'une controverse”, *T.B.B.R.* 1999, 577-580.

(551) Anders: *Kh. Gent 26 januari 1996, T.G.R.* 1996, 85.

(552) *Kort Ged. Rb. Luik 19 mei 1995, Pas.* 1995, III, 13.

(553) L. DU CASTILLON, „Aspects actuels du référé en matière contractuelle”, in J. VAN COMPERNOLLE (ed.), *Les procédures en référé*, CUP, 1998, 39-62.

(554) *Voorz. Kh. Brussel 1 augustus 1995, T.B.H.* 1995, 991, noot; *Kort Ged. Kh. Dendermonde 8 januari 1997, DAOR* 1997, afl. 42, 87; *Brussel 9 januari 1997, DAOR* 1997, afl. 43, 85, noot G. BALLON; zie echter ook *Voorz. Rb. Brussel 14 juni 1994, DAOR* 1999, afl. 48, 70.

(555) *Brussel 27 mei 1994, T.B.H.* 1995, 496, noot P. KILESTE; *Kort Ged. Kh. Hoei 10 oktober 1996, DAOR* 1997, afl. 42, 72, noot P. KILESTE, „L'intervention du juge des référés en matière de concession de vente exclusive”; M. WILLEMART, „Le maintien des concessions de vente en référé”, *Distributierecht 1987-1992*, 1994, 155-199.

zelfs een partij, voor een beperkte periode, het recht ontzeggen zich te beroepen op de *exceptio non adimpleti contractus*(556). Hij kan een partij veroordelen om voor een bepaalde datum te leveren(557).

106. De handelsrechter in kort geding wordt ook inzake *wisselbrieven* geadieerd. Hem kan gevraagd worden de verhandeling van wisselbrieven te verbieden(558). Hij kan zelfs het verbod opleggen het protest van een wisselbrief te publiceren(559).

107. Vennootschapsrechtelijke geschillen(560) komen bij urgentie(561) ook in kort geding aan bod(562). De handelsrechter mag hierbij geenszins tussenkomen in het beleid van de vennootschap(563). Hij moet vermijden dat er onomkeerbare situaties zouden ontstaan. De normale werking van de vennootschap mag niet in het gedrang komen(564). Het vennootschapsbelang primeert(565). De eisende partij moet aantonen dat de organen van de vennootschap niet meer normaal functioneren en dat ofwel de overlevingskansen van die vennootschap ofwel de verwezenlijking van het maatschappelijk doel ernstig in gevaar komen(566). De handelsrechter in kort geding kan:

(556) Kort Ged. Kh. Hoei 28 augustus 1996, *DAOR* 1997, afl. 42, 69.

(557) Kort Ged. Kh. Neufchâteau 29 december 1998, *J.L.M.B.* 1999, 390, noot.

(558) Vgl. Kort Ged. Kh. Verviers 16 mei 1997, *J.L.M.B.* 1998, 605.

(559) Kort Ged. Kh. Antwerpen 4 december 1991, *D.C.C.R.* 1991-92, 1144, noot G. STRAETMANS, „Kan de rechter in kort geding het abstracte karakter van een wisselbrief abstraheren?”; vgl. Kort Ged. Rb. Gent 29 juli 1997, *T.G.R.* 1997, 237; Kort Ged. Kh. Brussel 19 mei 1998, *Bank Fin.* 1998, 386, noot X.

(560) O. CAPRASSE, „Le juge des référés dans la vie des sociétés commerciales”, in *Les règlements judiciaires et extra-judiciaires des conflits commerciaux*, 1998, 151-197.

(561) Kort Ged. Kh. Hasselt 14 juli 1993, *T.R.V.* 1993, 554, noot; Brussel 28 juni 1996, *T.B.H.* 1996, 168, noot; *A.J.T.* 1996-97, 360, noot M. DALLE, „Misbruik van bevoegdheid bij de niet-toelating van een vennoot ter algemene vergadering op grond van art. 125, lid 2 Venn.W.”. Op te merken valt dat de voorwaarde „gewichtige reden” in (oud) art. 190bis, § 3 Venn.W. verschillend is van de urgentievereiste (Brussel 8 juli 1998, *T.R.V.* 1998, 340; *DAOR* 1998, afl. 46, 72; *A.J.T.* 1998-99, 195; *T.B.H.* 1998, 667).

(562) Betwistingen omtrent de vordering van de minderheidsaandeelhouders tot een openbaar overnameaanbod op grond van art. 41 K.B. 8 november 1989 op de openbare overnameaanbiedingen en de wijzigingen in de controle op een vennootschap behoren niet tot de bevoegdheid van de handelsrechter in kort geding (Kort Ged. Kh. Antwerpen 2 december 1996, *T.R.V.* 1997, 44).

(563) Kort Ged. Kh. Antwerpen 10 september 1997, *V & F* 1997, 322.

(564) Luik 25 juni 1993, *Rev. prat. soc.* 1994, 170; Vgl. Luik 30 juni 1993, *J.L.M.B.* 1993, 960, noot C. PARMENTIER, „Multinationales et juge des référés”; *J.T.* 1993, 739; *T.R.V.* 1993, 549, noot.

(565) Kort Ged. Kh. Brugge 24 augustus 1996, *DAOR* 1996, afl. 40, 99.

(566) Brussel 16 november 1994, *Rev. prat. soc.* 1995, 144; Bergen 12 maart 1996, *Rev. prat. soc.* 1996, 304; zie P. LAMBRECHT, „Illustrations récentes du référé en cas de blocage dans la société anonyme”, *Rev. prat. soc.* 1996, 318-326.

- Een voorlopige bewindvoerder aanstellen(567);
- De uitsluiting van een lid van een E.E.S.V. opschorten totdat een beslissing ten gronde is geveld(568);
- Een vennootschap veroordelen om al haar boeken, boekhoudkundige documenten en bescheiden aan een bestuurder ter controle te overhandigen(569);
- De opschorting bevelen van de gevolgen van een vonnis van afzetting van een bestuurder(570);
- De opschorting bevelen van de stemrechten die zijn verbonden aan effecten getroffen door een verzet in uitvoering van de Wet 24 juli 1921 op de ongewilde buitenbezitstelling van titels aan toonder(571);
- Een vennoot verbieden het bedrijfspand te betreden(572);
- De opschorting bevelen van een kapitaalsverhoging(573);
- De gevolgen van de beslissingen van een buitengewone algemene vergadering opschorten(574).

(567) Voorz. Kh. Luik 11 januari 1993, *T.R.V.* 1993, 178, noot; Kort Ged. Kh. Brugge 15 juli 1993, *T.R.V.* 1995, 123, noot; Voorz. Kh. Luik 9 september 1993, *Rev. prat. soc.* 1994, 188. Zie echter: Kort Ged. Kh. Hasselt 8 april 1994, *T.B.H.* 1997, 251; Kort Ged. Rb. Charleroi 14 maart 1995, *T.B.H.* 1997, 254; Kort Ged. Kh. Gent 3 mei 1995, *T.B.H.* 1997, 257; Brussel 26 juni 1995, *A.J.T.* 1995-96, 340, noot K. BYTTEBIER, „Omtrent de aanstelling van een voorlopig bewindvoerder ter voorkoming van de schending van de belangen van een minderheidsaandeelhouder in een vennootschap”; Voorz. Kh. Luik 26 juni 1995, *T.B.H.* 1997, 259; Kort Ged. Kh. Brussel 24 november 1995, *T.B.H.* 1997, 183, noot; Kort Ged. Kh. Luik 1 februari 1996, *T.B.H.* 1997, 189, noot; Kort Ged. Kh. Charleroi 1 februari 1996, *T.R.V.* 1996, 205, noot M. WYCKAERT, „Waar ligt de redelijke grens aan de bevoegdheden van een voorlopig bewindvoerder?”; *Rev. prat. soc.* 1996, 308, noot P. LAMBRECHT, „Illustrations récentes du référé en cas de blocage dans la société anonyme”; Kort Ged. Kh. Luik 3 mei 1996, *J.L.M.B.* 1996, 809; Kort Ged. Kh. Brussel 1 februari 1999, *T.R.V.* 1999, 191, noot J.V. Zie echter: Kort Ged. Kh. Gent 11 maart 1998, *T.G.R.* 1998, 173; Kort Ged. Kh. Brussel 30 juni 1995, *T.R.V.* 1996, 513, noot; Kort Ged. Kh. Kortrijk 27 mei 1999, *T.R.V.* 1999, 326. Vgl. inzake een VZW: Kort Ged. Rb. Brussel 15 juli 1996, *T.B.H.* 1997, 262. Zie ook: E. POTTIER en M. DE ROECK, „L'administration provisoire: bilan et perspectives”, *T.B.H.* 1997, 203-250.

(568) Kort Ged. Kh. Brussel 10 juni 1993, *T.R.V.* 1995, 207, noot D. VAN GERVEN, „Uitsluiting van een lid van een E.E.S.V.”.

(569) Voorz. Kh. Brussel 1 februari 1994, *Rev. prat. soc.* 1994, 195, noot.

(570) Voorz. Kh. Brussel 8 maart 1994, *Rev. prat. soc.* 1994, 197.

(571) Kort Ged. Kh. Brussel 14 juni 1995, *J.T.* 1995, 613.

(572) Kort Ged. Rb. Kortrijk 26 oktober 1995, *T.G.R.* 1996, 23.

(573) Brussel 20 december 1995, *T.R.V.* 1996, 54, noot.

(574) Brussel 10 februari 1998, *Rev. prat. soc.* 1998, 402, noot.

6. De stakingsrechter(575)

108. Art. 589 Ger. W. sluit niet uit dat de handelsrechter in kort geding geadiëerd wordt(576). Zijn stakingsbevel heeft echter niet hetzelfde gezag ten gronde als dat van de stakingsrechter(577). De beschikking in kort geding heeft geen quasi-penale aard(578). De stakingsrechter heeft in dezen een exclusieve bevoegdheid(579). Hij kan, naast een stakingsbevel, ook een sekwester aanstellen(580).

109. Wanneer de eiser in de dagvaarding de bestreden handelingen omschrijft als inbreuken op de Handelspraktijkenwet, is de geadiëerde stakingsrechter in elk geval bevoegd. Wanneer achteraf zou blijken dat de oorzaak en het voorwerp van de eis zodanig zijn dat een daad van namaking wordt bestreden die onder meer valt onder het auteursrecht, moet de stakingsrechter de vordering als ongegrond afwijzen(581). De stakingsrechter is wél bevoegd om de staking te bevelen van handelingen die, zonder daden van namaking te zijn, een onwettig gebruik van een merk inhouden(582). Beslist werd dat de inbreuk beteugeld door art. 13 A, 1, c) en d) B.M.W. niet valt

(575) Zie G. CLOSSET-MARCHAL, „Éléments communs aux procédures 'comme en référé' ” in J. VAN COMPERNOLLE en M. STORME (eds.), *De ontwikkeling van de procedures 'zoals in kort geding'*, 1994, 17-36; J. LINSMEAU en G. BLOCK, „Les procédures 'comme en référé' en droit financier belge”, in J. VAN COMPERNOLLE en M. STORME (eds.), a.w., 63-103; B. PONET, „Het uitdeinen van de procédures 'zoals in kort geding': wettigt het doel de middelen?”, in *Liber Amicorum Alfons Vandeurzen*, Gent, 1995, 171-186; M. STORME, „De voorzitter, zetelend zoals in kort geding, meester der metamorfose?”, in J. VAN COMPERNOLLE en M. STORME (eds.), a.w., 1-16; P. TROISFONTAINES, „Les juridictions consulaires et les pratiques du commerce”, in *Les règlements judiciaires et extra-judiciaires des conflits commerciaux*, Luik, 1998, 199-227; J. TYTECA, „De vordering tot staking gegrond op art. 220 Wet op de financiële transacties en de financiële markten”, *T.R.V.* 1993, 47-48; J. VAN COMPERNOLLE, „La rançon d'un succès: le développement des procédures 'comme en référé'. Conclusions générales”, in J. VAN COMPERNOLLE en M. STORME (eds.), a.w., 207-220; I. VEROUGSTRAETE, „Le rôle des magistrats dans l'application de la loi sur les pratiques du commerce”, in *Les pratiques du commerce, l'information et la protection du consommateur. Premier bilan et perspectives d'application de la loi du 14 juillet 1991, notamment au regard du droit européen*, Brussel, 1994, 27-58.

(576) Zie i.v.m. bevoegdheidsincidenten: H. BOULARBAH, „L'effet dévolutif de l'appel et le sort en degré d'appel des déclinatoires de la compétence du juge siégeant en référé et comme en référé en matière commerciale”, *T.B.H.* 1999, 97-104.

(577) Voorz. Kh. Kortrijk 22 mei 1995, *Jaarboek Handelspraktijken & Mededinging* 1995, 1996, 527.

(578) J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1582, nr. 128.

(579) Brussel 28 juni 1995, *Jaarboek Handelspraktijken & Mededinging* 1995, 1996, 576. Zie ook J. VAN DROOGHENBROECK, „La nature et le régime de la compétence exercée 'comme en référé'. L'exemple de l'action en dommages et intérêts”, *J.T.* 1996, 554-558.

(580) Voorz. Kh. Brussel 17 maart 1997, *T.B.H.* 1999, 249, noot. Zie ook: P. VAN OMME-SLAGHE, „Le séquestre judiciaire en droit commercial”, *T.B.H.* 1999, 228-247.

(581) Brussel 2 oktober 1996, *Jaarboek Handelspraktijken & Mededinging* 1996, 1997, 465, noot E. GYBELS, „Aanhaking, namaking en vorderingsrecht”. Zie J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1582, nr. 129.

(582) Kh. Namen 18 december 1991, *J.L.M.B.* 1992, 1426, noot E. BALATE, „Dieu est un fumeur de havanes”; *J.T.* 1993, 52, noot. Zie *Cass. 3 november 1989, Arr. Cass.* 1989-90, 308; *Pas.* 1990, I, 272; *R.W.* 1989-90, 1256; *T.B.H.* 1990, 216.

onder het begrip „namaak” en bijgevolg niet valt onder de toepassing van art. 96 W.H.P.C., zodat de stakingsrechter in beginsel bevoegd is(583).

110. Louter contractuele tekortkomingen kunnen geen aanleiding geven tot een stakingsvordering(584). Bij samenloop van vorderingen *ex contractu* en *ex delicto* kan de stakingsrechter niettemin toch geadeerd worden(585).

II. TUSSENVORDERINGEN

I. Verweermiddelen

111. De rechter die bevoegd is om kennis te nemen van de hoofdeis, is tevens bevoegd om kennis te nemen van alle verweermiddelen krachtens het beginsel „*Accessorium sequitur principale*”(586). Bijgevolg is de vrede-rechter die op grond van de art. 221 en 223 B.W. geadeerd wordt, bevoegd om zich over de rechtsgeldigheid van het huwelijk uit te spreken(587). Voormeld beginsel geldt echter niet wanneer het verweermiddel de vraag doet rijzen of er sprake is van een arbeidsongeval of een ongeval van of naar het werk. Uitsluitend de arbeidsrechtbank is bevoegd om deze vraag te beantwoorden. Het betreft een prejudicieel geschil dat aan de arbeidsrecht-bank ter beslechting moet worden voorgelegd(588).

II. Tegenvorderingen

112. De vrederechter is bevoegd om kennis te nemen van tegeneisen *ex eadem causa*. Het volstaat dat de tegeneis, die niet onder zijn materiële bevoegdheid valt, ontstaan is uit het feit dat ten grondslag ligt aan de

(583) [Brussel 3 april 1998](#), *I.R.D.I.* 1998, 262; *T.B.H.* 1999, 119, noot contra A. PUTTEMANS, „Les hommes savent pourquoi? Mais les juges? Ou: que reste-t-il de la compétence du juge de la cessation (en matière de marques, par exemple) si le juge de l'action n'est plus le juge de l'exception?”. Zie ook: H. BOULARBAH, „L'effet dévolutif de l'appel et le sort en degré d'appel des déclinatoires de la compétence du juge siégeant en référé et comme en référé en matière commerciale”, *T.B.H.* 1999, 97-104.

(584) Vgl. Kort Ged. Kh. Brussel 27 augustus 1996, *I.R.D.I.* 1996, 157, noot; *T.B.H.* 1997, 38.

(585) [Antwerpen 26 juni 1995](#), *A.J.T.* 1995-96, 245, noot G. BALLON, „Contractuele tekortkomingen en oneerlijke handelspraktijken”; Voorz. Kh. Namen 3 januari 1996, *Jaarboek Handelspraktijken & Mededinging 1996*, 1997, 484. Vgl. [Voorz. Kh. Brussel 12 juli 1996](#), *R.W.* 1996-97, 855, noot J. MEEUSEN; *DAOR* 1996, afl. 39, 73, noot G. BALLON; *D.C.C.R.* 1996, 351, noot F. DOMONT-NAERT. Anders: Voorz. Kh. Mechelen 13 oktober 1994, *Jaarboek Handelspraktijken & Mededinging 1994*, 1995, 474.

(586) [Arrondrb. Brussel 2 maart 1992](#), *J.T.* 1992, 580.

(587) [Vred. St.-Jans-Molenbeek 2 februari 1996](#), *T. Vred.* 1997, 319; [Vred. Antwerpen \(1\) 27 maart 1997](#), *R.W.* 1997-98, 1393, noot; zie uitvoerig over deze kwestie: J. VERHELLEN, „De vrederechter en tussengeschillen inzake de staat van personen”, *R.W.* 1997-98, 1377-1382.

(588) [Cass. 12 januari 1993](#), *Arr. Cass.* 1993, 37; *Pas.* 1993, I, 35; *R.W.* 1993-94, 18; [Brussel 4 maart 1993](#), *Intern. Vervoerr.* 1993, 385.

oorspronkelijke vordering(589). De bevoegdheid *ratione materiae* van de vrederechter kan aldus geprorogeed worden(590).

113. Een tegeneis gegrond op het tergend en roekeloos karakter van de hoofdeis kan steeds gebracht worden voor de rechter voor wie deze aanhangig is (art. 563, derde lid Ger. W.). Deze bevoegdheidsregel geldt eveneens voor de stakingsrechter(591) en zelfs voor het Hof van Cassatie(592). Zelfs indien de hoofdeis ontoelaatbaar is, is de geadieerde rechter bevoegd om uitspraak te doen over de tegeneis wegens procesmisbruik(593).

III. Tussenkost

114. Art. 564 Ger. W. verruimt de materiële bevoegdheid van de geadieerde rechter om kennis te nemen van een eis in tussenkost, zelfs indien deze als hoofdeis in beginsel niet tot zijn bevoegdheid *ratione materiae* behoort(594). Voormelde wetsbepaling geldt ook voor procedures (zoals) in kort geding(595). De prorogatie van bevoegdheid geldt echter niet wanneer de in tussenkost opgeroepen partij op grond van een arbitrageovereenkomst de rechtsmacht van de geadieerde overheidsrechter betwist. Alsdan primeert de partijautonomie. Zelfs de gebeurlijke samenhang tussen de ingestelde eisen kan niet verhinderen dat de overheidsrechter voor wie de hoofdeis aanhangig is, zich zonder rechtsmacht verklaart om kennis te nemen van de eis in tussenkost(596).

(589) *Cass.* 16 juni 1994, *Arr. Cass.* 1994, 625; *Pas.* 1994, I, 603; *R.W.* 1994-95, 985, noot; *R. Cass.* 1994, 309, noot B. WYLLEMAN; *Rev. trim. dr. fam.* 1994, 505, noot M. FALLON; *J.L.M.B.* 1995, 509, noot M. LIENARD-LIGNY, „L’après divorce en droit international privé”; *A.J.T.* 1994-95, 473, noot K. WAUTERS-LAMBEIN en W. WAUTERS, „De toepasselijke wet op de gevolgen van de echtscheiding. Vragen nopens de toepassing van art. 215 B.W. en de onderhoudsvordering na echtscheiding”; *E.J.* 1995, 56, noot K. BROECKX, „De bevoegdheid van de vrederechter inzake geschillen tussen ex-echtgenoten”; *R.C.J.B.* 1996, 5, noot N. WATTÉ; *Rev. not. b.* 1994, 397, concl. LIEKENDAEL. Zie ook *Arrondrb. Antwerpen 10 juni 1997*, *R.W.* 1997-98, 1393, noot.

(590) Zie b.v. *Vred. Gent (1) 7 oktober 1994*, *T.G.R.* 1996, 12.

(591) Voorz. Kh. Hasselt 11 oktober 1996, *Jaarboek Handelspraktijken & Mededinging 1996*, 1997, 370.

(592) *Cass.* 20 oktober 1995, *Arr. Cass.* 1995, 906; *Pas.* 1995, I, 938; *P. & B.* 1996, 149; *Cass.* 30 januari 1998, *Arr. Cass.* 1998, 56; *Pas.* 1998, I, 56; *Cass.* 25 januari 1999, *Arr. Cass.* 1999, 40; *Pas.* 1999, I, 40.

(593) *Arbh. Luik 2 juni 1994*, *R.R.D.* 1994, 371; *J.L.M.B.* 1995, 1156; *Pas.* 1993, II, 97. Zie ook G. CLOSSET-MARCHAL, „Demande principale et demande incidente: dépendance ou autonomie?”, in M. STORME en P. TAELEMAN (eds.), *Het proces in meervoud*, 1997, 27-50.

(594) *Arrondrb. Brussel 4 mei 1992*, *J.T.* 1992, 578.

(595) *Kort Ged. Rb. Marche-en-Famenne 21 juni 1995*, *J.L.M.B.* 1995, 1712.

(596) *Cass.* 9 november 1995, *Arr. Cass.* 1995, 986; *Pas.* 1995, I, 1018; *R.W.* 1995-96, 1247; *J.T.* 1997, 97, noot D. FEVERY, „Arbitrage et intervention forcée devant le juge étatique. Plaidoyer pour plus de symbiose”; *P. & B.* 1996, 118; *R. Cass.* 1996, 383, noot K. MARTENS, „De arbitrageovereenkomst: nog steeds een probleemkind van de overheidsrechter”; *A.J.T.* 1996-97, 46, noot D. FEVERY, „Arbitrage en gedwongen tussenkost voor de overheidsrechter: een moeilijke verhouding”; in dezelfde zin: *Antwerpen 23 september 1996*, *R.H.A.* 1997, 336; *Kh. Turnhout 12 juni 1997*, *Eur. Vervoer.* 1998, 124; anders: *Rb. Kortrijk 13 januari 1992*, *T.R.V.* 1994, 344, noot; *Kh. Antwerpen 16 november 1993*, *Rechtspr. Antw.* 1994, 263, noot L. DELWAIDE.

IV. Aanhangigheid

115. Wanneer de ene erfgenaam de vereffening en verdeling van de nalatenschap van zijn ouders vordert voor de rechtbank van de plaats waar de vader overleden is en de andere erfgenaam dezelfde vordering inleidt voor de rechtbank van de plaats waar de moeder overleden is, rijst er een probleem van aanhangigheid(597). Dit begrip onderstelt dat identieke vorderingen tegelijkertijd tussen dezelfde partijen aanhangig zijn gemaakt bij verschillende (bevoegde) rechters (art. 29 Ger. W.). Van aanhangigheid kan bijgevolg geen sprake zijn tussen vorderingen waarvan de ene door een B.V.B.A. en de andere door de aandeelhouders van die vennootschap is ingesteld(598).

116. De vorderingen moeten ingeval van aanhangigheid worden samengevoegd overeenkomstig de voorrang van art. 565 Ger. W. De rechter naar wie de vorderingen dan worden verwezen, is geenszins gebonden door de verwijzing. Art. 660, tweede lid Ger. W. is niet van toepassing(599).

117. Op te merken valt dat art. 565 Ger. W. toepassing vindt in fiscale zaken(600), maar niet in strafzaken(601). Aanhangigheid is zelfs mogelijk, wanneer een zelfde voorlopige vordering voor de feitenrechter en voor de rechter in kort geding is ingesteld(602).

V. Samenhang

118. Er is sprake van samenhang, wanneer vorderingen onderling zo nauw verbonden zijn dat het wenselijk is ze samen te behandelen en te berechten, teneinde onverenigbare oplossingen bij een afzonderlijke berechting te vermijden (art. 30 Ger. W.)(603). De samenhang mag echter niet op een kunstmatige wijze worden gecreëerd(604). Merkwaardig is dan wel de samenvoeging van de faillissementsdossiers van meerdere vennootschappen die tot een zelfde groep behoorden(605).

(597) *Rb. Aarlen 11 juni 1997, Rev. not. b.* 1998, 558.

(598) *Cass. 21 oktober 1992, Arr. Cass.* 1991-92, 1218; *Pas.* 1992, I, 1175.

(599) *Arbh. Bergen 8 mei 1992, J.L.M.B.* 1992, 1395, noot; *Soc. Kron.* 1992, 459, noot J. JACQMAIN; *T.S.R.* 1992, 303.

(600) *Brussel 8 december 1994, F.J.F.* 1995, 174; *Luik 24 april 1996, F.J.F.* 1996, 338.

(601) *Cass. 2 november 1993, Arr. Cass.* 1993, 910; *Pas.* 1993, I, 913; *R.W.* 1993-94, 1397; *Verkeersrecht* 1994, 146; zie ook *Antwerpen 8 januari 1993, R.W.* 1993-94, 1398, noot S. VAN OVERBEKE, „Electa secunda via”; *Pol. Brugge 8 september 1997, Verkeersrecht* 1998, 91.

(602) *Cass. 29 mei 1998, Arr. Cass.* 1998, 282; *Pas.* 1998, I, 282; *R.W.* 1999-2000, 569.

(603) *Kort Ged. Rb. Namen 14 januari 1994, R.R.D.* 1994, 424.

(604) *Gent 21 april 1995, R.W.* 1995-96, 927.

(605) *Kh. Nijvel 29 september 1994, Rev. prat. soc* 1995, 243, noot; *Kh. Verviers 12 januari 1995, Rev. prat. soc.* 1995, 254, noot J. VAN DROOGHENBROECK, „Jonction des masses et jonction des causes. Confusion des patrimoines... et des esprits”.

119. Hierna volgen een aantal voorbeelden van samenhang:

- De vorderingen van een zelfde eiser tegen verschillende verweerders gesteund op dezelfde feiten worden voor een zelfde rechter gebracht(606);
- Een vordering tot ontbinding van een overeenkomst betreffende het beheer van een handelsfonds is samenhangend met een vordering tot uitdrijving(607);
- Een alimentatievordering kan ingevolge samenhang met een vordering inzake het ouderlijke gezag(608) of inzake het omgangsrecht(609) aanhangig worden gemaakt bij de jeugdrechtbank;
- Een verzoek tot geldigverklaring van een loonoverdracht en de betwistingen betreffende de hoofdschuld zijn samenhangend(610);
- Een executiegeschil naar aanleiding van de openbare verkoping van een onroerend goed kan samen met een vordering tot uitdrijving van de huurder van wie het huurcontract niet aan derden tegenwerpbaar is, voor de beslagrechter worden gebracht(611);
- Een vordering m.b.t. consumentenkrediet is samenhangend met een vordering inzake hypothecair krediet(612);
- Vorderingen m.b.t. een franchise-overeenkomst en deze inzake de daaraan ondergeschikte handelshuurovereenkomst zijn samenhangend(613);
- Vorderingen tot aanstelling van een voorlopige bewindvoerder over verschillende rechtspersonen zijn samenhangend, indien er verstrengeling is tussen de vennootschappen, hun bestuurders en aandeelhouders(614).

120. De samenvoeging van samenhangende vorderingen geschiedt overeenkomstig de art. 565 en 566 Ger. W.(615) op grond van een exceptie die *in*

(606) Rb. Kortrijk 3 maart 1992, *T.M.R.* 1993, 46.

(607) Arrondrb. Charleroi 30 juni 1992, *J.L.M.B.* 1992, 1401.

(608) Gent 6 april 1998, *T.G.R.* 1999, 25.

(609) Jeugdrb. Gent 28 maart 1994, *T.G.R.* 1994, 160; zie echter Gent 29 november 1993, *R.W.* 1994-95, 166. Vgl. ook Brussel 16 februari 1993, *Pas.* 1992, II, 159.

(610) Arrondrb. Luik 21 september 1994, *J.L.M.B.* 1995, 29, noot G. DE LEVAL, „Règles de compétence en matière de crédit à la consommation et de cession de rémunération”; *Pas.* 1994, III, 21; *Vred. Gent 22 december 1997, D.C.C.R.* 1998, 81, noot; anders: *Vred. Tielt 24 september 1997, D.C.C.R.* 1998, 74, noot contra M. FORGES, „Cession de rémunération crédit”.

(611) Beslagr. Marche-en-Famenne 17 augustus 1995, *Act. dr.* 1996, 406.

(612) Arrondrb. Brussel 2 oktober 1995, *Pas.* 1995, III, 37.

(613) Luik 16 januari 1998, *J.L.M.B.* 1998, 589; Brussel 19 mei 1998, *DAOR* 1999, afl. 48, 93, noot J. BILLIET, „De ambivalente situatie van verhuurder en franchisegever”.

(614) Kort Ged. Kh. Kortrijk 27 mei 1999, *T.R.V.* 1999, 326.

(615) De voorrangregels zijn van openbare orde (Kort Ged. Arbrb. Luik 15 juni 1992, *J.L.M.B.* 1992, 1402, noot).

limine litis moet worden voorgedragen(616). Ingevolge samenhang kan de materiële bevoegdheid van de rechter die over deze vorderingen uitspraak moet doen, gepronogeed worden(617). Wanneer een van de vorderingen behoort tot de uitsluitende bevoegdheid van een bepaald rechtscollege, neemt dit kennis van de samenhangende vorderingen(618).

121. De cumulatie van vorderingen in een zelfde akte van rechtsingang op grond van art. 701 Ger. W. blijft aanleiding geven tot discussie(619). Vaak wordt, bij vastgesteld gebrek aan samenhang, de niet-toelaatbaarheid (op één na) van de gezamenlijk aanhangig gemaakte vorderingen uitgesproken(620). Soms verklaart de geadieerde rechter zich onbevoegd voor het geheel van de ingestelde vorderingen, zonder verwijzing naar een andere rechtbank(621) of met verwijzing van alle vorderingen naar de arrondissementsrechtbank(622). De afsplitsing van de vorderingen wegens gebrek aan samenhang lijkt nochtans de meest geëigende sanctie bij schending van het voorschrift van art. 701 Ger. W.(623).

HOOFDSTUK II

DE TERRITORIALE BEVOEGDHEID

I. Algemene regels

122. Inzake de territoriale bevoegdheid geldt in beginsel de keuzevrijheid van de eiser (art. 624 Ger. W.). Aldus kan hij een vordering brengen voor de rechter van de woonplaats van de verweerder(624) of voor deze van de plaats

(616) Rb. Brussel 27 januari 1994, *T.B.B.R.* 1994, 411; zie ook Vred. Messancy 5 juli 1995, *Rev. not. b.* 1995, 596.

(617) Brussel 15 maart 1995, *P. & B.* 1995, 96.

(618) Pol. Gent 11 september 1995, *T. Vred.* 1995, 248.

(619) J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1588, nr. 141.

(620) Kort Ged. Rb. Brussel 11 juni 1993, *J.L.M.B.* 1993, 1037; Arbrb. Dendermonde 22 januari 1998, *A.J.T.* 1998-99, 393, noot V. TOLLENAERE, „Sanctie in geval van gebrek aan samenhang bij cumulatie van vorderingen”. Vgl. Rb. Brussel 18 mei 1994, *J.L.M.B.* 1995, 195, noot D. PIRE, „La connexité entre les demandes de recherche de paternité et de condamnation à des aliments”. Zie ook: J. VAN COMPERNOLLE en G. CLOSSET-MARCHAL, a.w., *R.C.J.B.* 1997, nr. 165.

(621) Voorz. Kh. Mechelen 13 oktober 1994, *Jaarboek Handelspraktijken & Mededinging 1994*, 1995, 474.

(622) Kort Ged. Arbrb. Luik 15 juni 1992, *J.L.M.B.* 1992, 1402, noot. Zie voor een toepassing: Arrondrb. Luik 6 februari 1995, *Act. dr.* 1996, 365, noot G. DE LEVAL.

(623) P. Taelman, „Cumulatie van vorderingen. Collectieve dagvaardingen”, in M. Storme en P. Taelman (eds.), *Het proces in meervoud*, 1997, (1), 23-226, nrs. 20-22.

(624) Voor een voorbeeld bij toepassing van het (oud) art. 186 Venn.W.: Rb. Veurne 20 september 1996, *Bull. Bel.* 1998, 729.

waar de litigieuze verbintenis is ontstaan(625) of moet worden uitgevoerd(626). De geadieerde rechter moet de keuze van de eiser eerbiedigen(627). Hij beoordeelt de territoriale bevoegdheid, volkomen los van de grond van de zaak, aan de hand van wat in de inleidende akte gesteld wordt(628). De eiser moet hierbij uiteraard acht slaan op de wetsbepalingen die inzake territoriale bevoegdheid van dwingende aard of van openbare orde zijn(629).

123. In België geldt het beginsel van de haalbaarheid van geldschulden, tenzij de contracterende partijen hiervan uitdrukkelijk afgeweken zijn(630). Beslist werd dat het gebruiken van een bankoverschrijving niet tot gevolg heeft dat de schulden een draagbaar karakter verkrijgen(631).

124. Wanneer een geschil betrekking heeft op meerdere litigieuze verbintenissen, wordt de territoriale bevoegdheid bepaald aan de hand van de plaats van uitvoering van de hoofdverbintenis(632).

125. Over de territoriale bevoegdheid van de rechter in kort geding(633) is er thans nagenoeg eensgezindheid. De meeste presidenten zijn van oordeel dat art. 624 Ger. W. in kort geding in beginsel geen toepassing vindt(634). Zelfs wanneer de rechtbank van de geadieerde voorzitter ten gronde *ratione loci* onbevoegd is, kan het kort geding toch doorgang vinden, als de gevraagde maatregelen in zijn rechtsgebied moeten worden uitgevoerd(635).

(625) Een overeenkomst tussen van elkaar verwijderde partijen komt tot stand op het tijdstip en de plaats waarop en waar wie het aanbod deed, kennis neemt van de aanvaarding door de wederpartij (Vred. Deinze 26 mei 1993, *A.J.T.* 1995-96, 5; Brussel 10 november 1994, *J.T.* 1995, 297).

(626) Brussel 15 maart 1995, *P. & B.* 1995, 96.

(627) Zie nochtans: Vred. Antwerpen (5) 10 oktober 1995, *R.W.* 1996-97, 161, afkeurende noot A.V.; *Eur. Vervoerr.* 1996, 401. De geadieerde vrederechter was van oordeel dat een goede rechtsbedeling vereist dat een verkeersongeval/onrechtmatige daad moet worden behandeld en beslecht door de rechter van de plaats van het schadegeval en niet door de rechter van de woonplaats van een van de partijen. Zie ook voor een 'rechterlijke toetsing' van de keuze van eiser: Rb. Brussel 14 november 1996, *Journ. proc.* 1996, afl. 317, 28, noot; *Ing.-Cons.* 1996, 403.

(628) Kh. Hasselt 18 maart 1997, *R.W.* 1997-98, 751.

(629) Beslagr. Luik 16 november 1994, *J.T.* 1995, 370.

(630) I.v.m. art. 1247 B.W.: Rb. Namen 25 juni 1996, *T.B.B.R.* 1998, 156.

(631) Bergen 7 januari 1992, *J.L.M.B.* 1992, 881, noot A. KOHL; anders: Kh. Charleroi 24 juni 1992, *J.L.M.B.* 1992, 1281, noot B. LOUVEAUX.

(632) Bergen 21 december 1998, *J.T.* 1999, 275.

(633) J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1591, nr. 152.

(634) Voorz. Kh. Turnhout 22 januari 1993, *Turnh. Rechtsl.* 1993, 112; Kort Ged. Kh. Turnhout 13 september 1996, *Turn. Rechtsl.* 1995-96, 52.

(635) Kh. Luik 10 maart 1993, *T.B.H.* 1994, 462; Luik 19 oktober 1995, *J.T.* 1996, 190; Kort Ged. Rb. Namen 20 mei 1996, *J.T.* 1996, 617; Kort Ged. Rb. Brussel 19 december 1996, *J.L.M.B.* 1997, 332; Kort Ged. Rb. Namen 2 mei 1997, *J.L.M.B.* 1997, 851; *J.T.* 1997, 524; Kort Ged. Kh. Hasselt 12 december 1997, *T.B.B.R.* 1998, 66; zie hierover J. VAN DROOGHENBROECK, „Les compétences internationale et territoriale du juge du provisoire”, in J. VAN COMPERNOLLE en G. TARZIA (eds.), *Les mesures provisoires en droit belge, français et italien. Etude de droit comparé*, Bruylant, Brussel, 1998, (475), 527- 532.

Ook de kortgedingrechter van de woonplaats van de eiser kan geadieerd worden, wanneer aldaar de aangevoerde schade aangericht werd(636).

126. De territoriale bevoegdheid van de stakingsrechter is niet wettelijk geregeld(637). Het gemeen recht is bijgevolg van toepassing(638). Doorgaans wordt de stakingsvordering ingeleid voor de rechter van de woonplaats van de verweerder(639) of van de plaats waar de aangeklaagde handeling waarvan de staking wordt gevraagd, zich heeft voorgedaan(640). De aanwezigheid van reclameborden in het ambtsgebied van de geadieerde stakingsrechter maakt hem territoriaal bevoegd om uitspraak te doen over de bevoerde onrechtmatigheid van de reclame(641).

127. Inzake alimentatievorderingen blijft art. 626 Ger. W. aanleiding geven tot interpretatiemoelijkheden(642). Onder „eiser” in voormelde bepaling dient noodzakelijkerwijs de uitkeringsgerechtigde te worden verstaan. Het gemeen recht is bijgevolg van toepassing voor de uitkeringsplichtige die de opheffing, de vermindering of de opschorting van de alimentatieverplichting vordert(643).

II. Bijzondere regels

1. Bepalingen van dwingend recht

(a) Artikel 627 Ger. W.

128. Voor de wijziging van de voogdijwet in 2001(644) waren de meningen verdeeld omtrent de territoriale bevoegdheid inzake *de machtiging tot verkoop van een onroerend goed dat in mede-eigendom toebehoorde aan een minderjarige*. Meerdere oplossingen bleken mogelijk: de rechter van de plaats van ligging van het onroerend goed, de rechter van de plaats van het openvallen van de nalatenschap en de rechter van de plaats waar de voogdij is

(636) Kort Ged. Rb. Luik 12 januari 1999, *J.L.M.B.* 1999, 915; *AM* 1999, 287, noot S. DE COSTER.

(637) J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1591, nr. 153.

(638) Voorz. Kh. Nijvel 15 december 1995, *Jaarboek Handelspraktijken & Mededinging* 1995, 1996, 535.

(639) Zelfs indien de aangeklaagde feiten zich buiten België hebben voorgedaan (Voorz. Kh. Brussel 2 september 1997, *Jaarboek Handelspraktijken & Mededinging* 1997, 1998, 204).

(640) Luik 29 oktober 1996, *Jaarboek Handelspraktijken & Mededinging* 1996, 1997, 579; Voorz. Kh. Hasselt 17 oktober 1997, *Jaarboek Handelspraktijken & Mededinging* 1997, 1998, 634.

(641) Voorz. Kh. Brussel 3 september 1997, *Jaarboek Handelspraktijken & Mededinging* 1997, 1998, 113.

(642) J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1592, nr. 154.

(643) *Vred. Antwerpen (3) 12 februari 1999*, *Div. Act.* 1999, 118, noot.

(644) Wet 27 maart 2001, *B.S.* 31 mei 2001 (inwerkingtreding: 1 augustus 2001).

ingericht(645). De Arrondissementsrechtbank te Gent koos voor de rechtbank van het voogdijforum(646). Thans moet het verzoekschrift worden aangeboden aan de *vrede rechter van de gerechtelijke woonplaats van de minderjarige*(647).

129. Om een einde te stellen aan de polemiek omtrent de territoriale bevoegdheid van de vrede rechter inzake de bescherming van de persoon van de *geesteszieke* (648) werd art. 627, 6^o Ger. W. bij art. 57 Wet 6 augustus 1993 (*B.S.* 9 augustus 1993)(649) gewijzigd. Thans is territoriaal bevoegd de vrede rechter „van de plaats waar de zieke wordt verzorgd en geplaatst is, of bij gebreke daarvan, de rechter van de plaats waar de zieke zich bevindt”(650) (651). De wetgever is vergeten de art. 9, vijfde lid, en 23 Wet 26 juni 1990 aan te passen. Aangenomen mag worden dat deze bepalingen inzake de territoriale bevoegdheid van de vrede rechter stilzwijgend opgeheven werden(652).

130. Art. 627,9^o Ger. W. regelt de territoriale bevoegdheid van de arbeidsrechtbank inzake arbeidsgeschillen(653). Deze bepaling is niet van openbare orde, zodat partijen, na het ontstaan van het geschil, zelfs stilzwijgend, ervan kunnen afwijken(654). Over de concrete toepassing van art. 627, 9^o Ger. W.

(645) E. DE GROOTE, „Verkoop van onroerende goederen toebehorend aan personen onder voorlopig bewind en aan minderjarigen”, *T. Not.* 1993, 486-487 en „Territoriale bevoegdheid inzake verkopen van onroerende goederen (mede) toebehorend aan minderjarigen”, *R.W.* 1996-97, (230), 231, nrs. 8 en 9; G. VAN OOSTERWIJCK, „Actuele vraagstukken (capita selecta) met betrekking tot de willige rechtsmacht van de vrede rechter”, in G. BAETEMAN (ed.), *De vrede rechter en het gerechtelijk recht*, Brussel, 1992, (21), 65, nr. 29.7. Zie ook J. NOLF, „Minnelijke verdeling voor de vrede rechter: niet raar, maar waar? De territoriale bevoegdheid van de vrede rechter inzake artikel 1206 Ger. W.”, *T. Vred.* 1996, 363-367 en „Moderne familieraden op zoek naar hun bevoegde vrede rechter. Artikel 406 B.W. en het 'onveranderlijk' voogdijforum”, *T. Vred.* 1996, 368-373.

(646) Arrondrb. Gent 13 juni 1993, *T.B.B.R.* 1995, 340; Arrondrb. Gent 20 maart 1995, *R.W.* 1996-97, 229, noot E. DE GROOTE, „Territoriale bevoegdheid inzake verkopen van onroerende goederen (mede) toebehorend aan minderjarigen”.

(647) F. SWENNEN en K. JANSSENS, „Het nieuwe voogdijrecht”, *R.W.* 2001-2002, (1), 6, nr. 26 en 19, nr. 96.

(648) J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1594, nr. 163.

(649) Het Arbitragehof acht de voorkeur van de wetgever voor de rechter van de plaats van de instelling waar de zieke zich bevindt, niet discriminatoir (Arbitragehof 16 juni 1994, *B.S.* 7 juli 1994; *A.A.* 1994, 623; *R.W.* 1994-95, 287). In dezelfde zin: A. KOHL, „La loi du 26 juin 1990 relative à la protection de la personne des malades mentaux”, in *Protection des malades mentaux et incapacités des majeurs*, 1996, (15), 59.

(650) J. LAENENS, „Procesrechtelijke aspecten inzake bescherming van de persoon van de geesteszieke en inzake voorlopig bewind”, in P. SENAËVE (ed.), *Het statuut van de geestesgestoorden*, Antwerpen, 1999, (137), 142, nr. 325.

(651) Voor een toepassing: Arrondrb. Charleroi 7 december 1993, *J.L.M.B.* 1994, 424.

(652) In die zin: *Vred. Wezet* 24 augustus 1993, *J.L.M.B.* 1994, 496, noot A. DUBRULE, „La loi du 26 juin 1990 relative à la personne des malades mentaux et la compétence territoriale du juge de paix”.

(653) J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1595-1597, nrs. 164-166. Zie *Brussel* 15 maart 1995, *P. & B.* 1995, 96.

(654) *Arbrb. Oudenaarde* 30 maart 1998, *J.T.T.* 1999, 287, noot.

blijven de meningen verdeeld. Enerzijds wordt de exploitatiezetel(655) van de werkgever als determinerend criterium bij het bepalen van de territoriale bevoegdheid van de arbeidsrechtbank aangezien(656). Anderzijds wordt de territoriale bevoegdheid bepaald door de plaats van tewerkstelling van de werknemer(657). De wetgever beoogde met art. 627, 9^o Ger. W. de bevordering van de eenheid van rechtspraak nopens arbeidsgeschillen in ondernemingen van een bepaald rechtsgebied. Bijgevolg moet bij voorkeur de arbeidsrechtbank van de exploitatiezetel van de werkgever geadeerd worden(658). Voor de handelsvertegenwoordigers geldt echter een specifieke regel: zij kunnen hun vordering inleiden voor de arbeidsrechtbank van een van de gerechtelijke arrondissementen waar ze werkzaam zijn(659).

(b) Artikel 628 Ger. W.

131. Art. 628, 1^o Ger. W. regelt gezins de internationale rechtsmacht van de Belgische rechter inzake echtscheidingen(660), tenzij een internationaal verdrag naar de interne bevoegdheidsregel verwijst(661).

132. Art. 628, 2^o Ger. W. is niet van openbare orde. Partijen kunnen bijgevolg, na het ontstaan van het geschil, overeenkomen van deze wetsbepaling af te wijken(662). Dat in een procedure van homologatie van de wijziging van het huwelijksvermogensstelsel de rechter ambtshalve zijn territoriale bevoegdheid moet onderzoeken, kan bijgevolg betwist worden(663).

133. De vrederechter die bevoegd is om overeenkomstig art. 488bis B.W. een *voorlopige bewindvoerder* aan te stellen, is deze van de verblijfplaats of, bij gebreke daarvan, van de woonplaats van de te beschermen persoon (art. 628, 3^o Ger. W.)(664). Algemeen wordt aangenomen dat de „verblijf-

(655) Het betreft in beginsel de maatschappelijke zetel van de rechtspersoon (Arbrb. Brussel 1 februari 1995, *J.T.T.* 1996, 483).

(656) Arbh. Brussel 18 december 1998, *J.T.T.* 1999, 263.

(657) Arbrb. Nijvel 21 december 1993, *J.T.T.* 1994, 293; Arbrb. Antwerpen 3 juni 1997, *Soc. Kron.* 1999, 146.

(658) J. LAENENS, a.w., in G. VAN LIMBERGHEN (ed.), *Sociaal procesrecht*, 1995, 142-143, nr. 45-46.

(659) Arrondrb. Kortrijk 15 februari 1994, *T.G.R.* 1995, 20; Arbrb. Gent 24 juni 1994, *T.G.R.* 1994, 147; zie ook Arbrb. Gent 28 februari 1992, *T.G.R.* 1993, 67.

(660) Rb. Turnhout 12 januari 1995, *Div.Act.* 1995, 71, noot M. LIENARD-LIGNY.

(661) Rb. Nijvel 6 juni 1995, *Div. Act.* 1996, 55, noot; Brussel 19 september 1995, *Div. Act.* 1996, 57, noot; Rb. Hasselt 25 november 1997, *Limb. Rechtsl.* 1998, 38.

(662) Arrondrb. Brussel 6 april 1992, *Act. dr.* 1992, 1357, noot H. BORN.

(663) Zie nochtans Rb. Brussel 15 mei 1996, *E.J.* 1997, 8, noot P. SENAËVE, „De territoriale bevoegdheid inzake de homologatie van de wijziging van het huwelijksstelsel”.

(664) J. LAENENS, a.w., in P. SENAËVE, *Het statuut van de geestesgestoorde*, 1999, 144-146, nrs. 328-330.

plaats” een zekere bestendigheid moet vertonen(665). Het begrip „verblijfplaats” veronderstelt een werkelijke band met bedoelde plaats(666). Een relatief kort verblijf in een instelling komt bijgevolg niet in aanmerking(667). De plaats waar de betrokkene voorlopig vertoeft, geldt evenmin(668). Alsdan is enkel de vrederechter van de woonplaats van de betrokkene bevoegd(669), wat voor gevolg kan hebben dat de vrederechter zich buiten zijn kanton zal moeten verplaatsen(670). Welke vrederechter is *ratione loci* bevoegd om kennis te nemen van de vorderingen bedoeld in de art. 488bis, c) tot 488bis, k) B.W.? De wet bepaalde hieromtrent niets. De voorkeur ging uit naar een zekere continuïteit: de vrederechter die de voorlopige bewindvoerder had aangesteld, bleef bevoegd tot het einde van diens bewind(671). Bij Wet 8 november 1998 werd in art. 488bis d) B.W. de volgende tekst ingevoegd: „Op verzoek van dezelfde personen of ambtshalve kan de vrederechter, wanneer de beschermde persoon het kanton verlaat om zijn hoofdverblijfplaats duurzaam in een ander gerechtelijk kanton te vestigen, bij gemotiveerde beschikking, beslissen het dossier aan de vrederechter van het kanton van de nieuwe hoofdverblijfplaats over te zenden. De laatstgenoemde vrederechter wordt bevoegd”.

134. Wanneer het gaat om een vordering betreffende een kredietovereenkomst geregeld bij de Wet 12 juni 1991 op het consumentenkrediet is alleen de rechter van de woonplaats van de consument bevoegd (art. 628, 8^o Ger. W.). Bij gebrek aan een gekende woonplaats is de laatst gekende woonplaats in België(672) bepalend voor de territoriale bevoegdheid(673).

135. Wanneer het gaat om geschillen over een verzekeringscontract, is de rechter van de woonplaats van de verzekeringsnemer bevoegd, ongeacht het

(665) Bijvoorbeeld een rusthuis (Arrondrb. Luik 19 december 1996, *J.L.M.B.* 1997, 994), voor zover dit verblijf aldaar niet tijdelijk is (Arrondrb. Brussel 3 april 1995, *J.T.* 1995, 499; Arrondrb. Brussel 12 juni 1995, *J.T.* 1995, 814).

(666) Vred. Luik (3) 24 februari 1993, *T. Vred.* 1993, 327, noot.

(667) Vred. Roeselare 26 maart 1996, *T. Not.* 1997, 361.

(668) Arrondrb. Luik 1 april 1993, *T.B.B.R.* 1994, 69; Arrondrb. Luik 31 maart 1994, *Pas.* 1993, III, 84.

(669) Arrondrb. Charleroi 7 december 1993, *J.L.M.B.* 1994, 422.

(670) Zulks is thans op grond van art. 623, tweede lid Ger. W. expliciet toegelaten (Wet 8 november 1998, *B.S.* 17 december 1998).

(671) Arrondrb. Brussel 2 mei 1994, *J.L.M.B.* 1995, 1162, noot G. DE LEVAL, „Compétence territoriale du juge de paix en matière de gestion des biens des personnes inaptes”; *Pas.* 1993, III, 90; *Rev. not. b.* 1996, 332; Arrondrb. Brussel 3 april 1995, *J.T.* 1995, 547; Arrondrb. Brussel 6 november 1995, *Pas.* 1995, III, 43; Arrondrb. Luik 27 juni 1996, *J.L.M.B.* 1997, 987; *Rev. not. b.* 1997, 174, noot; Arrondrb. Nijvel 4 februari 1997, *J.L.M.B.* 1997, 997, noot G. DE LEVAL; anders: Arrondrb. Luik 6 oktober 1994, *Rev. not. b.* 1996, 330, noot D.S.; Arrondrb. Marche-en-Famenne 3 oktober 1994, *Rev. not. b.* 1996, 329, noot; Arrondrb. Brugge 30 mei 1997, *TWVR* 1998, 165.

(672) Zie i.v.m. een woonplaats in het buitenland: Arrondrb. Gent 29 maart 1993, *T. Vred.* 1995, 226.

(673) Arrondrb. Gent 25 oktober 1993, *T. Vred.* 1997, 321.

voorwerp van het contract (art. 628, 10^o Ger. W.)(674). Deze regel is van toepassing, wanneer een benadeelde partij meent een rechtstreekse vordering te kunnen instellen tegen de verzekeraar van een beweerd aansprakelijke partij(675). Art. 628, 10^o Ger. W. geldt echter niet voor factoring(676).

136. De territoriale bevoegdheid van de arbeidsrechtbank in sociale zekerheids geschillen wordt bepaald in art. 628, 14^o Ger. W.(677). Bevoegd is de rechter van de woonplaats van de verzekeringsplichtige, van de verzekerde of van de rechthebbende. Een gekozen woonplaats komt niet in aanmerking(678). Partijen kunnen slechts na het ontstaan van het geschil en in onderlinge overeenstemming van voormelde bevoegdheidsregel afwijken(679).

(c) Artikel 629 Ger. W.

137. Een huurgeschil moet gebracht worden voor de rechter van de plaats waar het onroerend goed gelegen is (art. 591, 1^o en 629, 1^o Ger. W.)(680). Een zelfde dwingende regel geldt voor geschillen over gebouwen of groepen van gebouwen(681).

2. Bepalingen van openbare orde

(a) Faillissement en gerechtelijk akkoord

138. Art. 631 Ger. W. is van *openbare orde*. Bijgevolg moet ook de appelrechter de bevoegdheid *ratione loci* ambtshalve onderzoeken(682).

139. De wetgever heeft bij Wet 8 augustus 1997 (B.S. 28 oktober 1997) met ingang op 1 januari 1998 de controversie omtrent het begrip „woonplaats” in het vroeger art. 631 Ger. W.(683) definitief beslecht(684). De commerciële woonplaats prevaleert thans op de gerechtelijke woonplaats. De vroegere leer van het Hof van Cassatie behoort nu definitief tot het verleden. Uitsluitend

(674) Vgl. Rb. Antwerpen 4 november 1997, *P. & B.* 1998, 40.

(675) *Kh. Antwerpen 31 mei 1995, R.W.* 1995-96, 547.

(676) *Kort Ged. Kh. Verviers 12 juni 1997, J.L.M.B.* 1998, 607; *R.R.D.* 1998, 75.

(677) Voor een toepassing bij een geschil omtrent de terugbetaling van te veel ontvangen vakantiegeld: *Arrondrb. Gent 25 oktober 1993, J.T.T.* 1994, 339; *R.W.* 1994-95, 28.

(678) *Arbrb. Oudenaarde 30 maart 1998, J.T.T.* 1999, 287, noot.

(679) *Arbrb. Brussel 17 mei 1994, J.T.T.* 1994, 343.

(680) *Vred. Doornik (2) 18 november 1997, Act. jur. baux* 1998, 133.

(681) *Vred. Veurne 4 september 1997, T. App.* 1998, afl. 1, 26.

(682) *Bergen 31 mei 1994, T.B.H.* 1995, 559; *J.L.M.B.* 1995, 1209.

(683) J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1599, nr. 175.

(684) Zie over de wetwijziging: J. LAENENS, „Rechterlijke organisatie, bevoegdheid en rechtspleging”, in H. BRAECKMANS, E. DIRIX en E. WYMEERSCH (eds.), *Faillissement & Gerechtelijk Akkoord*, 1998, (197), 205-208, nrs. 13-22.

bevoegd is de rechtbank van koophandel van het arrondissement(685) waarbinnen de koopman op de dag van aangifte van het faillissement of van het instellen van de rechtsvordering(686) zijn *hoofdinrichting* heeft.

140. Indien het een *rechtspersoon* betreft is alleen bevoegd *ratione loci* de rechtbank van koophandel van de plaats waar de maatschappelijke zetel gevestigd is. De wetgever heeft hierbij het standpunt van het Hof van Cassatie bekrachtigd(687). Er wordt uitsluitend rekening gehouden met de werkelijke zetel van de vennootschap(688). De omstandigheid dat het geheel van de commerciële activiteiten zich afspeelt in een ander gerechtelijk arrondissement is zonder invloed(689).

141. Om het euvel van frauduleuze praktijken te verhelpen kan het faillissement in geval van zetelverplaatsing eveneens worden gevorderd voor de rechtbank binnen wier rechtsgebied de rechtspersoon zijn zetel had voor de verplaatsing (art. 631, § 1, eerste lid Ger. W.)(690).

142. De rechtbank die territoriaal bevoegd is om een vennootschap onder firma failliet te verklaren, is tevens bevoegd om het faillissement van de vennoten uit te spreken(691). Een betwisting aangaande de voortzetting van de handelswerkzaamheden door de faillissementscuratoren behoort eveneens

(685) Art. 631, § 1, eerste en tweede lid Ger. W. maakt in tegenstelling tot art. 631, § 1, derde lid Ger. W. ten onrechte gewag van 'rechtsgebied'.

(686) Terecht heeft de wetgever het tijdstip van de staking van betaling als toetsingsogenblik verlaten. Zie voor de wetwijziging: *Kh. Dendermonde 4 februari 1994, R.W. 1996-97, 1066, noot; Brussel 31 januari 1996, T.B.H. 1997, 99, noot; Luik 26 juni 1997, R.R.D. 1998, 68; J.L.M.B. 1998, 1236, noot A. HENDERICKX, „Faillite et compétence territoriale”*. Om over haar territoriale bevoegdheid te oordelen was de rechtbank niet verplicht na te gaan of de koopman in de periode voor de aangifte van faillissement elders een woonplaats had en opgehouden had te betalen op een ander tijdstip (Cass. 25 juni 1999, *Arr. Cass. 1999, 398; Pas. 1999, I, 398*).

(687) *Cass. 26 februari 1993, Arr. Cass. 1993, 228; Pas. 1993, I, 219; R.W. 1992-93, 1377; T.B.H. 1993, 830, noot; HOR 1993, afl. 28, 101, noot D. BLOMMAERT, „De territoriaal bevoegde rechtbank inzake faillissement van rechtspersonen”*; zie ook: *Arrondrb. Antwerpen 28 juni 1994, R.W. 1995-96, 782, noot; H. GEINGER, C. VAN BUGGENHOUT en C. VAN HEUVERSWYN, „Overzicht van rechtspraak (1990-1995). Het faillissement en het gerechtelijk akkoord”, T.P.R. 1996, (909), 954, nr. 57*. Zie i.v.m. de internationale rechtsmacht: *Kh. Brussel 15 oktober 1996, T.R.V. 1998, 45; M. CLAEYS, „De bevoegdheidsregels voor de internationale faillietverklaring naar huidig en toekomstig recht”, T.B.H. 1997, 501-511*.

(688) *Cass. 2 december 1996, Arr. Cass. 1996, 1136; Pas. 1996, I, 1206; J.L.M.B. 1997, 128; J.T. 1997, 236; T.B.H. 1997, 526, noot; P. & B. 1997, 209; zie ook: Brussel 21 september 1995, J.T. 1995, 719; Kh. Charleroi 29 september 1998, J.L.M.B. 1999, 1267*.

(689) *Kh. Nijvel 8 maart 1999, T.B.H. 1999, 648*.

(690) Zie voor de wetwijziging: *Brussel 13 februari 1997, T.R.V. 1998, 47; Gent 2 oktober 1997, T.R.V. 1998, 49; D. NAPOLITANO, „Zetelverplaatsing en de territoriaal bevoegde rechtbank inzake faillissement van rechtspersonen”, T.R.V. 1998, 51-54*.

(691) *Cass. 18 februari 1999, Arr. Cass. 1999, 220; Pas. 1999, I, 227; T.R.V. 1999, 419, noot B. WINDEY, „Het faillissement van de V.O.F. en haar vennoten: internationale aspecten”; J.L.M.B. 1999, 974*.

tot de uitsluitende bevoegdheid van de rechtbank in wier arrondissement op grond van art. 631 Ger. W. het faillissement is geopend(692).

143. Ook inzake gerechtelijk akkoord is thans territoriaal bevoegd de rechtbank van koophandel van de hoofdrichting(693) van de schuldenaar (art. 631, § 2 Ger. W.). Indien een rechtspersoon een gerechtelijk akkoord aanvraagt, is *ratione loci* bevoegd de rechtbank van de werkelijke zetel(694).

(b) Belasting

144. De controverse omtrent de omschrijving van „ieder geschil betreffende de toepassing van een belastingwet” blijft aanleiding geven tot moeilijkheden(695), in hoofdzaak wanneer de beslagrechter geadieerd wordt om uitspraak te doen over betwistingen bij de tenuitvoerlegging van een dwangbevel. Art. 632 Ger. W. werd van toepassing verklaard wanneer het dwangbevel dat tenuitvoer gelegd wordt, het voorwerp is geweest van een bezwaar(696). Hetzelfde geldt voor een vordering tot nietigverklaring van een dwangbevel(697). Ingeval van verzet tegen een dwangbevel werd de beslagrechter van de plaats van uitvoering ervan bevoegd verklaard(698). Als de betwisting betrekking heeft op een beweerde nietigheid van het uitvoerend roerend beslag is daarentegen art. 633 Ger. W. toepasselijk(699).

145. Art. 632 Ger. W. werd bij Wet 23 maart 1999 (*B.S.* 27 maart 1999) vervangen(700). Het aanknopingspunt blijft het ontvangstkantoor. De verandering van ontvangstkantoor die heeft plaats gevonden na de datum waarop de betwiste aanslagen uitvoerbaar werden verklaard, wijzigt de territoriale bevoegdheid geenszins(701).

(c) Beslag

146. Art. 633 Ger. W. is van openbare orde. Bijgevolg is een woonstkeuze in het exploit van aanzegging van een bewarend beslag onder derden inzake bevoegdheid zonder gevolg(702).

(692) [Gent 16 oktober 1998](#), *P. & B.* 1999, 193.

(693) Aanvankelijk was de wetgever vergeten het begrip 'woonplaats' te wijzigen in 'hoofd-richting'. Deze vergetelheid werd bij Wet 27 mei 1998 (*B.S.* 18 juli 1998) rechtgezet.

(694) [Kh. Gent 3 april 1998](#), *R.W.* 1998-99, 302.

(695) J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1600, nr. 178.

(696) [Besl. Luik 26 juni 1998](#), *P. & B.* 1999, 32.

(697) [Arrondrb. Luik 29 februari 1996](#), *Bull. Bel.* 1998, 517.

(698) [Gent 14 december 1993](#), *Fisc. Koer.* 1994, 234; *A.J.T.* 1994-95, 58.

(699) [Besl. Charleroi 10 februari 1998](#), *P. & B.* 1999, 24; [Besl. Charleroi 14 mei 1998](#), *J.L.M.B.* 1998, 1694.

(700) Zie L. DILLEN, *Comm. Ger.*, art. 632 (2001).

(701) [Antwerpen 9 oktober 1995](#), *F.J.F.* 1995, 530.

(702) [Besl. Brussel 8 februari 1994](#), *T. Not.* 1994, 171, noot.

147. Uitsluitend de beslagrechter van de plaats van beslag is territoriaal bevoegd. Wanneer het gaat om een preventieve vordering, wordt deze gebracht voor de rechter van de woonplaats of de maatschappelijke zetel van de eventuele schuldenaar(703).

148. Een eis op grond van art. 1565, tweede lid Ger. W. wordt gebracht voor de rechter binnen wiens rechtsgebied de onroerende goederen met het grootste gezamenlijk kadastraal inkomen gelegen zijn. Indien deze eis slechts in de loop van het geding voor de beslagrechter wordt ingesteld door de vervolgende partij, blijft niettemin art. 633 Ger. W. gelden. De territoriale bevoegdheid wordt immers bepaald op het ogenblik van de rechtsingang(704).

149. Inzake beslag onder derden opteerde het Hof van Cassatie voor de beslagrechter van de plaats waar het beslagexploot aan de derde-beslagene wordt betekend of waar de kennisgeving van de beschikking van de beslagrechter die het beslag toelaat, door de derde-beslagene wordt ontvangen(705). De cassatierechtspraak werd doorgaans gevolgd(706). Bij Wet 4 juli 2001 (*B.S.* 7 augustus 2001) verkoos de wetgever niettemin de woonplaats van de beslagen schuldenaar.

150. Luidens art. 73 Octrooiwet is enkel de rechtbank die zitting houdt ter zetel van het hof van beroep in wiens rechtsgebied de inbreuk plaatsvindt, bevoegd om van een vordering inzake inbreuk op octrooien kennis te nemen. Ook wie de machtiging wil bekomen om een beslag inzake namaak m.b.t. octrooien te leggen, moet de beslagrechter ter zetel van het hof van beroep in wiens rechtsgebied de inbreuk of de exploitatie is geschied, adïeren(707).

HOOFDSTUK III

DE INTERNATIONALE RECHTSMACHT

151. Bij gebreke aan verdragsbepalingen wordt de internationale rechtsmacht beoordeeld volgens het interne recht: de art. 635-638 Ger. W.(708).

(703) [Beslgr. Luik 16 november 1994](#), *J.T.* 1995, 370.

(704) [Arrondrb. Luik 23 mei 1996](#), *J.L.M.B.* 1996, 1239, noot.

(705) Zie J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1601, nr. 180.

(706) Zie o.a. [Arrondrb. Brugge 22 maart 1996](#), *R.W.* 1996-97, 447.

(707) [Antwerpen 10 februari 1993](#), *R.W.* 1993-94, 265; *Ing.-Cons.* 1993, 203; zie nochtans J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1602, nr. 184.

(708) [Rb. Brussel 31 mei 1994](#), *R.W.* 1994-95, 677; [Rb. Antwerpen 22 juni 1995](#), *T. Vreemd.* 1995, 303.

Deze bepalingen sluiten een forumkeuzebeding geenszins uit(709). Ze zijn immers noch van dwingend recht, noch van openbare orde(710).

152. Indien vreemdelingen in België een woon- of verblijfplaats hebben of er woonplaats hebben gekozen, kunnen ze gedagvaard worden voor de rechtbanken van het Rijk (art. 635, 2^o Ger. W.)(711). Aan deze rechtsmacht-bepaling werd een ruime interpretatie gegeven. De exploitatiezetel in België van een vennootschap met maatschappelijke zetel in het buitenland, werd gelijkgesteld met de verblijfplaats van een vennootschap. Ook werd geoordeeld dat plegen dat deze vennootschap slechts voor de Belgische rechtbanken kan worden gedagvaard in verband met verrichtingen die door de exploitatiezetel behandeld worden, erop neerkomt een door de wet niet voorgeschreven voorwaarde bij te voegen(712).

153. Is de litigieuze verbintenis(713) in België ontstaan(714) of uitgevoerd(715) of moest deze aldaar worden uitgevoerd, hebben de Belgische rechtscolleges ten aanzien van vreemdelingen internationale rechtsmacht (art. 635, 3^o Ger. W.). Is de overeenkomst tussen afwezigen gesloten, dan kan de plaats waar het aanbod werd aanvaard, in aanmerking komen(716).

154. Ook ten aanzien van vreemdelingen hebben de Belgische rechtbanken internationale rechtsmacht om uitspraak te doen over voorlopige of bewaerende maatregelen (art. 635, 5^o Ger. W.). Beslist werd dat wanneer reeds voor een buitenlandse rechtbank een echtscheiding tussen de procespartijen werd gevorderd, de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg enkel internationale rechtsmacht kan putten uit art. 584 Ger. W. en geenszins uit art. 1280 Ger. W.(717).

(709) [Kh. Hoei 10 januari 1996](#), *J.L.M.B.* 1996, 1047.

(710) J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1604, nr. 190. Vgl. [Arbh. Brussel 19 september 1997](#), *J.T.T.* 1997, 484.

(711) Deze regel geldt ook voor internationale organisaties met zetel in België ([Brussel 19 november 1996](#), *Pas.* 1995, II, 119).

(712) [Kh. Brussel 12 juni 1997](#), *T.B.H.* 1999, 617, afkeurende noot V. MARQUETTE, „Art. 635, 2^o du Code Judiciaire Assimilation de la succursale 'belge' d'une société étrangère à une résidence ou un domicile”, en goedkeurende noot N. DIAMANT, „L'article 635,2^o du Code Judiciaire: la 'résidence' en Belgique d'une société étrangère. Une autre opinion”.

(713) Zie i.v.m. een arbeidsovereenkomst: [Arbh. Brussel 18 mei 1993](#), *T.S.R.* 1993, 361; [Arbh. Luik 2 juni 1994](#), *R.R.D.* 1994, 371; *J.L.M.B.* 1995, 1156.

(714) Voor een toepassing inzake een vervoersovereenkomst: [Gent 9 oktober 1996](#), *R.W.* 1997-98, 124.

(715) [Gent 3 juni 1998](#), *A.J.T.* 1998-99, 299.

(716) [Kh. Hoei 8 mei 1996](#), *J.L.M.B.* 1996, 1047.

(717) [Arrondrb. Gent 26 oktober 1998](#), *T.G.R.* 1999, 22; *R.W.* 1998-99, 1148. Zie ook: K. LAMBEIN, „De internationale echtscheiding en de internationale rechtsmacht van de Belgische rechter”, *A.J.T.* 1996-97, 118-119.

155. Indien de vordering samenhangend is met een rechtsgeding dat reeds aanhangig is voor een Belgische rechtbank, heeft deze internationale rechtsmacht ten aanzien van een vreemdeling (art. 635, 6^o Ger. W.). Aldus achtte de Arbeidsrechtbank te Dinant zich bevoegd om kennis te nemen van de vordering van het Fonds voor Arbeidsongevallen tegen de Luxemburgse werkgever die samenhangend werd geacht met de reeds voor haar gebrachte vordering van de echtgenote van het slachtoffer tegen voormeld Fonds(718).

156. Op grond van art. 635, 10^o Ger. W. kan een Belgisch rechtscollege geadieerd worden, indien er verscheidene verweerders zijn, waarvan er één zijn woon- of verblijfplaats heeft in België. Voormelde bepaling moet te goeder trouw worden toegepast. Het mag niet de bedoeling zijn aldus de hoofdverweerder te onttrekken aan zijn „natuurlijke rechter”(719).

157. Wanneer art. 635 Ger. W. internationale rechtsmacht aan de Belgische rechtbanken verleent, is een afwijzing ervan in beginsel uitgesloten. Deze regel geldt ook voor de niet verschijnende vreemdeling(720).

158. De vreemdeling kan slechts rechtsgeldig de internationale rechtsmacht van de geadieerde Belgische rechter afwijzen, indien hij het bewijs van wederkerigheid voor een Belg in zijn land levert(721). De wederkerigheid wordt niet enkel vastgesteld door overlegging van de wetten of akten die daarvan doen blijken. Ook de rechtspraak uit het land van de vreemdeling kan overgelegd worden. Juridische consultaties, doctrinale studies of zelfs een getuigenverhoor werden niettemin geweerd(722). In geval van verstek wordt de wederkerigheidsvereiste ambtshalve onderzocht(723).

159. Art. 638 Ger. W. is een exorbitante bepaling die zowel de internationale rechtsmacht als de territoriale bevoegdheid bepaalt. Op grond van deze bepaling kan de rechtbank van de woonplaats van de eiser (die Belg is) kennis nemen van een een echtscheidingsprocedure ingesteld tegen een partij die de Zwitserse nationaliteit bezit(724). Aldus kan de Belgische rechtbank van de woonplaats van de (Belgische) eiseres uitspraak doen over haar vordering tot nietigverklaring van haar huwelijk met een Turk(725).

(718) Arbh. Luik (afdeling Namen) 6 mei 1997, *Soc. Kron.* 1998, 434.

(719) Arbh. Luik 21 oktober 1992, *J.T.T.* 1994, 181.

(720) Rb. Brussel 3 maart 1992, *J.L.M.B.* 1992, 1387; *T.B.B.R.* 1993, 411; Brussel 4 oktober 1993, *T. Vreemd.* 1994, 99; Kh. Brussel 6 december 1996, *A.J.T.* 1998-99, 243.

(721) Rb. Aarlen 3 mei 1996, *J.T.* 1997, 49; *T.B.B.R.* 1997, 134.

(722) Brussel 1 december 1994, *Pas.* 1994, II, 11. Voor een toepassing van de wederkerigheid: Kh. Nijvel 31 oktober 1994, *J.T.* 1995, 794, noot B. HANOTIAU.

(723) Gent 15 maart 1996, *A.J.T.* 1996-97, 117, noot K. LAMBEIN, „De internationale echtscheiding en de internationale rechtsmacht van de Belgische rechter”.

(724) Luik 28 april 1997, *Rev. trim. dr. fam.* 1998, 257.

(725) Gent 2 november 1995, *R.W.* 1995-96, 956; *T.G.R.* 1996, 60.

BEVOEGDHEIDSINCIDENTEN

160. De regeling van geschillen van bevoegdheid in de art. 639 e.v. Ger. W. heeft een algemene draagwijdte. Deze bepalingen zijn bijgevolg ook van toepassing inzake het voorlopig bewind over de goederen toebehorende aan een meerderjarige (art. 488*bis*, a-k B.W.)(726). Voormelde regeling is echter niet inroepbaar, wanneer de internationale rechtsmacht van de Belgische gerechten in twijfel wordt getrokken(727).

161. De exceptie van onbevoegdheid van de verwerende partij die nalaat de volgens haar bevoegde rechter aan te duiden, is ontoelaatbaar op grond van art. 855 Ger. W.(728). Is de bevoegdheidsregel van openbare orde, dan moet de rechter wél ambtshalve een middel van onbevoegdheid voordragen en de zaak verwijzen naar de arrondissementsrechtbank(729).

162. Slechts wanneer de eiser op grond van art. 639 Ger. W. geen verwijzing van de zaak naar de arrondissementsrechtbank vordert, moet de geadieerde rechter zelf zich uitspreken over de toelaatbaar verklaarde exceptie van onbevoegdheid(730). Hij mag dan niet zelf ambtshalve beslissen de betwisting aan de arrondissementsrechtbank voor te leggen(731).

163. Tegen een beslissing inzake bevoegdheid(732) kan slechts hoger beroep worden ingesteld samen met het hoger beroep tegen het eindvonnis (art. 1050, tweede lid Ger. W.)(733). Onder „eindvonnis” wordt verstaan de beslissing waarbij de rechter zijn rechtsmacht heeft uitgeput over de vordering, door ze hetzij ontoelaatbaar te verklaren, hetzij ten gronde uitspraak te

(726) [Arrondrb. Brussel 3 april 1995](#), *J.T.* 1995, 547.

(727) [Arrondrb. Luik 15 december 1994](#), *J.L.M.B.* 1995, 1170.

(728) [Arrondrb. Mechelen 10 maart 1993](#), *Pas.* 1993, III, 12.

(729) [Arrondrb. Luik 21 september 1994](#), *J.L.M.B.* 1995, 29, noot G. DE LEVAL, „Règles de compétence en matière de crédit à la consommation et de cession de rémunération”; *Vred. Westerlo 8 november 1996*, *P. & B.* 1997, 301, noot T. DE WAELE; *Pol. Brussel 3 november 1997*, *R.G.A.R.* 1998, nr. 12.955; *T. Vred.* 1998, 175.

(730) [Arrondrb. Luik 7 november 1996](#), *J.L.M.B.* 1997, 1252.

(731) [Arbrb. Oudenaarde 30 maart 1998](#), *J.T.T.* 1999, 287, noot.

(732) Ten onrechte werd een beslissing inzake rechtsmacht hiermede gelijkgesteld ([Luik 1 februari 1994](#), *J.L.M.B.* 1994, 1058; [Luik 23 september 1999](#), *J.T.* 2000, 67). Aldus vindt art. 1050, tweede lid Ger. W. geen toepassing wanneer een rechter een zaak uit handen geeft ingevolge een rechtsgeldig arbitragebeding ([Bergen 15 juni 1995](#), *J.T.* 1996, 80; *R.R.D.* 1995, 495). Deze bepaling vindt evenmin toepassing wanneer de rechter zich uitsprekt over een exceptie van aanhangigheid of samenhang ([Luik 25 januari 1996](#), *R.R.D.* 1996, 298; [Luik 14 maart 2000](#), *J.L.M.B.* 2000, 1169).

(733) [Antwerpen 26 maart 1996](#), *P. & B.* 1996, 159. Zie K. BROECKX, *Het recht op hoger beroep en het beginsel van de dubbele aanleg in het civiele geding*, Antwerpen, Maklu, 1995, 162-165, nrs. 353-357.

doen over enig geschilpunt(734). Het hoger beroep tegen een beslissing waarbij uitsluitend uitspraak wordt gedaan over de bevoegdheid van het geadieerde rechtscollege is ontoelaatbaar(735). Geen onderscheid mag hierbij worden gemaakt tussen een beslissing waarbij de rechter zich bevoegd verklaart en deze waarbij hij zich onbevoegd acht(736). Beide beslissingen inzake (on)bevoegdheid zijn slechts appellabel samen met het eindvonnis(737). Deze regel geldt echter niet wanneer de rechter nagelaten heeft — na zich onbevoegd te hebben verklaard — te verwijzen naar de bevoegde rechter. Een dergelijke beslissing is wel onmiddellijk appellabel(738).

164. De op eenzijdig verzoekschrift geadieerde rechter kan zijn territoriale bevoegdheid in twijfel trekken (zie nr. 11). Hij voert ambtshalve een middel aan „dat uit zijn onbevoegdheid voorkomt”(739). Hij moet dan de zaak verwijzen naar de arrondissementsrechtbank(740). De tussenkomst van het voorzitterscollege is eveneens verplicht bij verstek van de verweerder (zie art. 630, tweede lid Ger. W.)(741).

165. Iedere beslissing betreffende de bevoegdheid verwijst de zaak naar de bevoegde rechter (art. 660, eerste lid Ger. W.). Het komt echter niet aan de verwijzende rechter toe de zaak te verwijzen naar de jeugdrechtbank, maar wél naar de rechtbank van eerste aanleg, alwaar alleen de voorzitter instaat voor de verdeling van de zaken(742). Art. 660, eerste lid Ger. W. geldt ook wanneer het Hof van Cassatie een beslissing van een arrondissementsrechtbank vernietigt en naar de bevoegde rechter verwijst(743). Deze bepaling is evenwel niet van toepassing, wanneer het Hof een beslissing van een ander rechtscollege dan van de arrondissementsrechtbank wegens schending van een bevoegdheidsregel vernietigt(744).

(734) [Brussel 6 mei 1997](#), *P. & B.* 1997, 298.

(735) [Luik 14 december 1994](#), *J.T.* 1995, 452; [Gent 21 oktober 1998](#), *P. & B.* 1999, 191.

(736) [Arbh. Brussel 2 april 1996](#), *J.T.T.* 1997, 75; [Antwerpen 14 juni 1999](#), *A.J.T.* 2000-2001, 29, noot K. VAN DAMME, „Het begrip 'eindvonnis' in art. 1050, lid 2 Ger. W.: één vlag, vele ladingen”; Anders: [Gent 24 november 1994](#), *P. & B.* 1995, 54; [Antwerpen 23 mei 1996](#), *R.W.* 1996-97, 479; [Gent 21 november 1996](#), *R.W.* 1998-99, 271.

(737) [Brussel 2 oktober 1997](#), *A.J.T.* 1999-2000, 291, noot G. VAN MELLAERT, „Over het begrip eindvonnis en tergende beroepen”; *T.B.B.R.* 1999, 537, noot G. VAN MELLAERT, „Hoger beroep tegen een beslissing inzake (on)bevoegdheid”

(738) [Bergen 4 februari 1997](#), *R.G.A.R.* 1998, nr. 12.900.

(739) Arrondrb. [Luik 9 februari 1995](#), *Jaarboek Krediet 1996*, 1997, 135.

(740) Arrondrb. [Marchienne-au-Pont 17 november 1993](#), *J.L.M.B.* 1994, 424; Arrondrb. [Luik 31 maart 1994](#), *Pas.* 1993, III, 84.

(741) J. LAENENS, a.w., *T.P.R.* 1993, 1503, nr. 35.

(742) Arrondrb. [Brussel 5 februari 1996](#), *Div.Act.* 1999, 119, noot. Zie tevens inzake beslag: Arrondrb. [Brussel 3 april 1995](#), *J.L.M.B.* 1995, 1173; *J.T.* 1995, 590.

(743) [Cass. 25 juni 1999](#), *Arr. Cass.* 1999, 401; *Pas.* 1999, I, 401; *T.B.H.* 1999, 563, noot.

(744) [Cass. 15 februari 1999](#), *Arr. Cass.* 1999, 85; *Pas.* 1999, I, 85; *J.T.* 1999, 326; *J.L.M.B.* 1999, 973; *P. & B.* 1999, 162; *T.B.B.R.* 1999, 576, noot C. ROBBE en J. EYLENBOSCH.

166. De rechter naar wie een zaak wordt verwezen, is inzake bevoegdheid door de verwijzing gebonden (art. 660, tweede lid Ger. W.)(745), zelfs al werden wetsbepalingen van openbare orde miskend(746). Hij kan zijn bevoegdheid in beginsel niet meer in twijfel trekken(747) (748). Het is hem verboden een nieuwe betwisting van de materiële of territoriale bevoegdheid uit te lokken of te dulden(749), tenzij deze betrekking heeft op een volkomen nieuw bevoegdheidsprobleem(750) of een miskenning van de internationale rechtsmacht(751). Deze regel geldt echter niet, wanneer hij vaststelt dat er voor de verwijzende rechter geen bevoegdheidsgeschil gerezen was(752). Art. 660, tweede lid Ger. W. is evenmin van toepassing na een verwijzing zonder tussenkomst van de arrondissementsrechtbank ingevolge samenhang(753).

167. De art. 639 e.v. Ger. W. zijn niet van toepassing op de verdelingsincidenten in een zelfde rechtbank van eerste aanleg (art. 88, § 2 Ger. W.) of in een zelfde hof van beroep (art. 109, tweede lid Ger. W.)(754). Bijgevolg is de arrondissementsrechtbank alvast onbevoegd om van deze incidenten kennis te nemen(755). Enkel de rechtbankvoorzitter kan het verdelingsincident beslechten(756). De rechter die de voorzitter het dossier ter beslechting voorlegt, moet hem de nodige inlichtingen over de aard van het incident verschaffen(757). Het incident moet bovendien *in limine litis*

(745) [Cass. 8 november 1993](#), *Soc. Kron.* 1994, 139; [Kh. Brussel 21 april 1995](#), *Eur. Vervoerr.* 1995, 531; [Arrondrb. Luik 23 november 1995](#), *T. Vred.* 1996, 407.

(746) [Arrondrb. Veurne 17 april 1997](#), *P. & B.* 1997, 163.

(747) [Arrondrb. Brussel 15 januari 1996](#), *Pas.* 1995, III, 66.

(748) Een verdelingsincident blijft echter mogelijk ([Voorz. Rb. Gent 27 juni 1995](#), *T.G.R.* 1995, 238).

(749) [Arrondrb. Brugge 28 januari 1998](#), *Verkeersrecht* 1998, 162.

(750) [Kh. Hasselt 11 februari 1998](#), *Limb. Rechtsl.* 1998, 139. In hoger beroep geldt voor de rechtbank van eerste aanleg daarenboven nog art. 1070 Ger. W.: [Rb. Brussel 27 november 1996](#), *J.L.M.B.* 1997, 1506.

(751) *Arbh. Antwerpen (afd. Hasselt) 1 oktober 1996*, *Limb. Rechtsl.* 1997, 37.

(752) [Arrondrb. Brussel 2 mei 1994](#), *J.L.M.B.* 1995, 1162, noot G. DE LEVAL, „Compétence territoriale du juge de paix en matière de gestion des biens des personnes inaptes”; *Vred. Luik* (3) 12 oktober 1995, *T. Vred.* 1996, 405; vgl. [Kh. Hasselt 4 februari 1998](#), *Limb. Rechtsl.* 1998, 137.

(753) [Cass. 21 oktober 1996](#), *Arr. Cass.* 1996, 392; *Pas.* 1996, I, 392; *J.T.* 1997, 409; *J.T.T.* 1997, 58; *Soc. Kron.* 1997, 65. Zie ook: [Arbrb. Gent 17 november 1997](#), *T.G.R.* 1998, 72.

(754) Art. 109*bis* Ger. W. is van openbare orde, zodat het verdelingsincident amtsshalve kan worden uitgelokt ([Brussel 12 december 1995](#), *P. & B.* 1996, 132).

(755) [Voorz. Rb. Luik 3 juni 1992](#), *J.T.* 1994, 130; [Arrondrb. Turnhout 16 juni 1994](#), *R.W.* 1995-96, 752.

(756) In het hof van beroep wordt het incident beslecht door de eerste voorzitter ([Brussel 12 december 1995](#), *P. & B.* 1996, 132).

(757) [Voorz. Rb. Brugge 29 april 1998](#), *T.G.R.* 1998, 217.

worden uitgelokt(758), zoniet is de toewijzing van de zaak definitief(759). Een verwijzing naar de voorzitter van de rechtbank is dan ontoelaatbaar(760).

(758) Voorz. Rb. Brussel 31 oktober 1996, *Pas.* 1996, III, 12.

(759) Kort Ged. Rb. Luik 1 maart 1994, *J.L.M.B.* 1994, 933.

(760) Voorz. Rb. Luik 7 november 1994, *J.L.M.B.* 1995, 1167.